

**Programul de Revitalizare
al oraşului Leova
pentru anii 2023-2030**

CUPRINS

I. INTRODUCERE	8
1.1 Justificarea și principiile de elaborare a unui program de revitalizare urbană.....	8
1.2 Caracterul participativ al Programului de Revitalizare a Orașului Leova	10
II. CARACTERISTICILE ORAȘULUI LEOVA	13
2.1. Sfera spațială și funcțională	13
2.2. Sfera de mediu.....	14
2.3. Sfera socială.....	16
2.4. Sfera economică	17
2.5. Infrastructura tehnică	19
III. DESCRIEREA PROCESULUI ȘI A CONDIȚIILOR DE ELABORARE A UNUI PROGRAM DE REVITALIZARE.....	23
3.1. Caracterul participativ al programului de revitalizare	23
3.2. Corelarea programului cu documentele strategice la nivel național, regional și local.....	30
IV. DESEMNAREA ZONELOR DEGRADATE ȘI A ZONEI DE REVITALIZARE.....	32
4.1. Metodologia de desemnarea zonei de revitalizare	32
4.1.1. Lista și descrierea indicatorilor pentru desemnarea zonelor de revitalizare	32
4.2. Caracteristicile generale ale părților separate ale orașului	33
4.3. Analiza diferențelor dintre părțile orașului	35
4.1.1. Sfera socială.....	35
4.3.2. Sfera economică	41
4.3.3. Sfera - Mediu natural	42
4.3.4. Sfera spațială și funcțională	43
4.3.5. Sfera tehnică	45
4.4. Desemnarea unei zone degradate.....	46
4.5. Desemnarea zonei de revitalizare.....	47
V. ANALIZA ÎN PROFUNZIME A ZONEI DE REVITALIZARE DESEMNATE - DESCRIEREA PROBLEMELOR ȘI A POTENȚIALELOR	49
5.1. Spațiul zonei de revitalizare	49
5.2. Sfera socială	49
5.3. Sfera economică	54
5.4. Sfera de mediu	56
5.5. Sfera spațială și funcțională.....	59
5.6. Infrastructura tehnică.....	63
5.7. Provocări generale ale situației actuale	66
VI. VIZIUNEA, MISIUNEA ȘI OBIECTIVELE REVITALIZĂRII	67
6.1. Viziunea și misiunea revitalizării	67
6.2. Obiectivele și liniile de acțiune ale revitalizării și justificarea acestora	68
6.1. Lista de proiecte	71
VII. CARACTERISTICILE PROIECTELOR DE REVITALIZARE (PROIECTE PRINCIPALE, PROIECTE COMPLEMENTARE)	76
6.1. Proiecte principale	76
6.2. Proiecte complementare	102
VIII. IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI DE REVITALIZARE.....	110
8.1 Managementul implementării programului	110
8.3 Promovarea și informarea despre Program	115
IX. FINANȚAREA PROGRAMULUI DE REVITALIZARE	116
9.1. Planul financiar al programului.....	116

9.2	Surse de finanțare	118
X.	MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROGRAMULUI.....	127
10.1	Monitorizarea efectelor activităților de revitalizare	127
10.2	Principii de evaluare a programului de revitalizare	130
XI.	ACTUALIZAREA PROGRAMULUI DE REVITALIZARE.....	132
	Lista de surse	133
	ANEXE.....	134

I. INTRODUCERE

1.1 Justificarea și principiile de elaborare a unui program de revitalizare urbană

Revitalizarea este un proces care vizează scoaterea din criză a zonelor degradate, implicând acțiuni cuprinzătoare în beneficiul comunității locale, al spațiului și al economiei. Procesele de revitalizare trebuie să fie concentrate la nivel teritorial, desfășurate în mod planificat și integrat. Zonele degradate sunt cele care prezintă fenomene socio-economice negative cumulative, cum ar fi, de exemplu, șomajul, sărăcia, un nivel scăzut de antreprenoriat.

Inițial, programele de revitalizare au fost dezvoltate pentru a amenaja și a conferi noi funcții zonelor urbane degradate, cum ar fi zonele post-industriale. În plus, s-au ocupat de ordonarea urbană a unor părți ale orașului, în mare parte neglijate. În prezent, se dezvoltă programe de revitalizare și pentru orașele mici, precum și pentru comunitățile rurale. Acest tip de program include multe proiecte care vizează obiective sociale.

Revitalizarea ar trebui să se desfășoare într-o manieră planificată și coordonată, motiv pentru care autoritățile municipale elaborează un Program de Revitalizare Urbană, care ia forma unui document formalizat.

Programul de Revitalizare Urbană - este un program pentru mai mulți ani, care include activități în domeniile social, economic, spațial-funcțional, tehnic sau de mediu, inițiat, pregătit și adoptat de Consiliul local, care are ca scop scoaterea din criză a zonelor de revitalizare și crearea condițiilor pentru dezvoltarea durabilă a acestora, constituind un instrument de planificare, coordonare și integrare a diferitelor activități în cadrul procesului de revitalizare.

Mai multe concepte și fenomene importante sunt asociate cu procesul de revitalizare, cum ar fi: stare de criză, zonă degradată, zonă de revitalizare.

Starea de criză este o stare cauzată de **concentrarea unor fenomene sociale** negative – în special șomaj, sărăcie, criminalitate, nivel scăzut de educație sau de capital social, nivel insuficient de participare la viața publică și culturală – care coexistă cu fenomene negative în cel puțin una dintre următoarele sfere:

a) **economică** – în special nivelul scăzut al spiritului antreprenorial, starea precară a întreprinderilor locale,

b) de **mediu** – în special în ceea ce privește depășirea standardelor de calitate a mediului, prezența unor deșeuri care reprezintă o amenințare pentru viață, sănătate, oameni sau starea mediului.

c) **spațială și funcțională** – în special în ceea ce privește furnizarea insuficientă a infrastructurii tehnice și sociale, lipsa accesului la serviciile de bază sau calitatea slabă a

acestora, neadaptarea soluțiilor de planificare urbană la funcțiile în schimbare ale zonei, nivelul scăzut al serviciilor de transport, deficitul sau calitatea slabă a spațiilor publice),

d) **tehnică** – în special deteriorarea stării tehnice a clădirilor, inclusiv a celor de uz locativ, și lipsa unor soluții tehnice funcționale pentru utilizarea eficientă a clădirilor, în special în ceea ce privește eficiența energetică și protecția mediului.

În ceea ce privește definirea stării de criză, amploarea fenomenelor negative este reflectată în măsurile de dezvoltare care descriu sferele menționate mai sus, care indică un nivel scăzut de dezvoltare sau documentează o puternică dinamică descendentă a nivelului de dezvoltare, în raport cu valorile pentru întreaga comună. Aceasta înseamnă că un diagnostic al situației din oraș ar trebui să fie realizat prin examinarea evoluției nivelului indicatorilor selectați în părțile sale individuale, separate - care pot fi zonele, cartiere de locuințe - și apoi prin indicarea acelor părți ale orașului în care situația este mai rea decât media orașului în ansamblu.

Zonă degradată – o zonă în care a fost identificată o stare de criză. Acest lucru se întâmplă cel mai adesea în zonele urbane, dar și în zonele rurale. O zonă degradată poate fi împărțită în subzone, inclusiv în subzone fără limite comune, cu condiția ca în fiecare subzonă să fie identificată o situație de criză. Pe baza zonelor degradate identificate, se desemnează zona/subzonele de revitalizare. Procesul de identificare a zonelor degradate și a zonelor de revitalizare dintr-un oraș este denumit **delimitare**.

Zonă de revitalizare – o zonă care acoperă în întregime sau parțial o zonă degradată, caracterizată printr-o concentrare deosebită de fenomene negative, în care, datorită importanței sale pentru dezvoltarea locală, se intenționează să se realizeze o revitalizare.

Zona orașului/ comunei desemnată pentru revitalizare include partea orașului/ comunei cu cea mai dificilă situație socială, economică sau urbană, dar, în același timp, cu potențialul de a ieși din situația de criză. Zona de revitalizare poate fi împărțită în subzone, inclusiv în subzone fără limite comune, dar nu poate include zone mai mari de:

- **20% din suprafața comunei și**
- **locuite de peste 30% din populația comunei.**

Se elaborează un Program de Revitalizare Urbană pentru zona de revitalizare desemnată. Recapitulare:

Obiectivul principal al elaborării **Programului de Revitalizare Urbană** este de a planifica modul de realizare a intervențiilor sub formă de activități de revitalizare în zona de revitalizare desemnată, după ce în prealabil au fost identificate zonele degradate din oraș în care există o stare de criză. Scopul acestei intervenții este de a scoate zona de revitalizare din criză.

Programul de Revitalizare a Urbană are ca **scop îmbunătățirea calității vieții locuitorilor**, a modului de dezvoltare a zonei orașului, activarea socială și îmbunătățirea condițiilor pentru dezvoltarea economică a orașului. Schimbările preconizate ca urmare a punerii în aplicare a programului vizează, în primul rând, rezolvarea **problemelor sociale și economice** existente. Programul de Revitalizare a Urbană trebuie să răspundă nevoilor și **așteptărilor comunității locale**, motiv pentru care la elaborarea Programului de Revitalizare Urbană s-a folosit **metoda participării publice și s-au desfășurat în mare măsură consultări publice**.

Revitalizarea este procesul de scoatere din starea de criză a zonelor degradate, realizat în mod global, prin acțiuni integrate în beneficiul comunității, spațiului și economiei locale, concentrate teritorial, desfășurate de către actorii de revitalizare în baza unui program de revitalizare al comunei/orașului.

Astfel, revitalizarea este un proces cuprinzător de scoatere din criză a zonelor degradate prin măsuri de ansamblu (acțiuni interdependente care acoperă aspecte sociale și economice sau spațial-funcționale sau tehnice sau de mediu), care integrează intervenții în beneficiul comunității locale, al spațiului și al economiei locale, concentrate teritorial și realizate în mod planificat și integrat prin programe de revitalizare.

Revitalizare presupune utilizarea optimă a condițiilor specifice ale unei anumite zone și consolidarea potențialelor sale locale (inclusiv a celor culturale) și este un **proces pe termen lung** desfășurat de părțile interesate (de exemplu, antreprenori, ONG-uri, proprietari de imobile, autorități publice etc.) de acest proces, inclusiv, mai ales, în **cooperare cu comunitatea locală**.

Acțiunile de sprijinire a proceselor de revitalizare se desfășoară într-o manieră coerentă: pe plan intern (acțiuni individuale între ele) și extern (cu politicile sectoriale locale, de exemplu, transporturi, energie, obiective și direcții care decurg din documentele strategice și de planificare). Revitalizarea ar trebui să se caracterizeze prin **complexitate, o abordare integrată și complementaritate**.

1.2 Caracterul participativ al Programului de Revitalizare a Orașului Leova

Modelul de management participativ pentru revitalizarea orașului Leova din Moldova a fost implementat în cadrul proiectului internațional „Leova noastră”. Implementarea unui model de management participativ al revitalizării orașului Leova din Moldova. Obiectivul principal al proiectului a fost dezvoltarea și implementarea unui concept de revitalizare a orașului Leova din Republica Moldova, cu participarea comunităților locale, bazat pe experiența poloneză. Principalul produs al proiectului va fi dezvoltarea Programului de Revitalizare Urbană a Orașului Leova. Proiectul și-a propus, ca implementarea măsurilor planificate și beneficiile rezultate să aibă un impact pozitiv asupra îmbunătățirii calității vieții locuitorilor și a creșterii participării reprezentanților sectorului public, social și economic la gestionarea spațiului orașului, în special a zonelor care necesită intervenție. Proiectul are mai multe obiective specifice: 1) Îmbunătățirea calificărilor și dobândirea de cunoștințe practice de către reprezentanții administrației publice locale din Moldova în domeniul dezvoltării și implementării unui model participativ de revitalizare urbană; 2) Dobândirea de cunoștințe practice și cunoașterea bunelor practici și a soluțiilor moderne în domeniul proiectelor de revitalizare de către participanții la vizitele de studiu în Polonia; 3) Integrarea intersectorială a comunităților locale de pe teritoriul orașului Leova pentru elaborarea și implementarea unui program de revitalizare a zonelor care necesită intervenție; 4) Sporirea capacității instituționale a autorităților locale în dezvoltarea spațiului urban în baza implicării mai largi a

comunității locale; 5) Crearea instrumentelor de susținere a managementului orașului și contracararea fenomenelor socio-economice nefavorabile prin elaborarea și implementarea unui program de revitalizare a orașului Leova.

Până în prezent, în unele orașe din R. Moldova au fost implementate proiecte de dezvoltare a programelor de revitalizare, în principal prin intermediul Fundației Solidarity Fund. Orașul Leova nu a avut posibilitatea de a beneficia de sprijinul acestei organizații.

Criteriile de selecție a zonelor care au nevoie de revitalizare sunt stabilite la articolul 47 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 1828/2006 al Comisiei. Potrivit acestora, o zonă de criză trebuie să îndeplinească cel puțin trei dintre următoarele criterii: a) un nivel ridicat de sărăcie și excluziune; b) o rată ridicată a șomajului pe termen lung; c) tendințe demografice nefavorabile; d) un nivel scăzut de educație, un deficit accentuat de competențe și o rată ridicată de abandon școlar; e) un nivel ridicat de criminalitate și delincvență; f) un grad deosebit de ridicat de degradare a mediului; g) o rată scăzută de activitate economică; h) un număr ridicat de imigranți, grupuri etnice și minoritare sau refugiați; i) un nivel relativ scăzut al valorii fondului de locuințe; j) un nivel scăzut de eficiență energetică a clădirilor. Trebuie de adăugat, că analizele preliminare ale zonelor cu probleme din orașul Leova au confirmat existența majorității criteriilor de identificare a zonelor de criză.

Principalele probleme de dezvoltare identificate în orașul Leova sunt incluse în Strategia de dezvoltare pentru anii 2021-2026 (Strategia de Dezvoltare a Orașului Leova, 2021). Cele mai multe probleme ale orașului sunt în domeniul infrastructurii tehnice și sociale, al locuințelor, al gestionării deșeurilor și al utilizării terenurilor. Printre problemele din acest domeniu se numără: niveluri ridicate de uzură a blocurilor de locuințe (acoperișuri care prezintă scurgeri, rețele tehnice învechite); clădiri neglijate, în curs de deteriorare; eficiență energetică scăzută a iluminatului stradal; parc urban neamenajat; facilități de agrement insuficiente; schimbări demografice nefavorabile; potențial neexploatat al spațiilor industriale; ineficiența energetică a clădirilor. O problemă care subminează guvernanta urbană eficientă este cooperarea deficitară între comunitate, mediul de afaceri, ONG-uri și administrația locală. Acest lucru duce la o reducere a eficienței acțiunilor autorităților locale și, adesea, la o lipsă de acceptare a deciziilor luate.

Ca răspuns la aceste condiții problematice, partenerii de proiect și administrația orașului Leova au luat măsuri pentru a dezvolta soluții care: 1) să introducă pe teritoriul orașului Leova noi instrumente de politică locală în domeniul implicării locuitorilor și partenerilor sociali în procesul de revitalizare; 2) să se bazeze pe o cooperare durabilă și sistematică între sectorul public, social și privat; 3) să depună eforturi pentru implementarea serviciilor publice ținând cont de proiectarea universală și de nevoile specifice ale beneficiarilor cu acces dificil, inclusiv ale persoanelor cu dizabilități; 4) să țină cont de potențialul local și de resursele sociale și culturale; 5) să țină cont de soluțiile din sfera revitalizării aplicate în orașe similare din Polonia; 6) să fie fezabile pentru implementare în alte orașe din Republica Moldova.

Baza activităților proiectului a fost stabilirea unui acord de parteneriat între solicitantul principal, Fundația Centrul pentru Dezvoltare Locală, și administrația orașului Leova din Republica Moldova și, din partea poloneză, Institutul de Științe Politice și Administrație al Facultății de Științe Politice a Universității Marie Curie-Skłodowska. Proiectul a fost implementat cu sprijinul financiar al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia în cadrul programului de cooperare poloneză pentru dezvoltare. În cadrul proiectului, au fost planificate mai multe activități, a căror implementare urmează să contribuie la atingerea scopului principal al proiectului. Printre aceștia se numără: 1) Conferința de lansare a proiectului la Chișinău; 2) Instruire la distanță pentru reprezentanții administrației locale pe tema „Managementul revitalizării și implicarea comunității în implementarea programelor de revitalizare”. 3) Vizită de studiu în Polonia pentru reprezentanții administrației publice locale

din orașul Leova; 4) Ateliere de lucru participative privind elaborarea „Programului de revitalizare a orașului Leova”; 5) Elaborarea documentului „Programul de revitalizare a orașului Leova”; 6) Elaborarea „Ghidului de implementare a modelului de management participativ a revitalizării urbane” pentru administrațiile locale din Republica Moldova; 7) Organizarea unei conferințe internaționale științifice și practice la distanță la Lublin și Chișinău cu genericul: "Rolul administrației publice în gestionarea revitalizării urbane. Experiența Poloniei și a Republicii Moldova.”

II. CARACTERISTICILE ORAȘULUI LEOVA

2.1. Sfera spațială și funcțională

Orașul Leova este situat în Sud-Vestul Republicii Moldova, la o distanță de 95 km de capitala Chișinău, la 75 km de Cahul, la 50 km de Cimișlia, la 30 km de Cantemir și la 22 km de calea ferată (stația Iargara), pe malul stâng al râului Prut. Orașul este centrul administrativ al raionului Leova.

Fig.1. Harta cu localizarea orașului Leova în raport cu raionul și țara

Sursă: [wikimedia.org/wikipedia/commons/0/00b/Leova_county.png](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Leova_county.png)

Prin oraș trece drumul național Chișinău–Leova–Cahul. Leova este atestat la 13 martie 1489 cu denumirea de „Târgul Sărății”. Ca târg Leova este atestat la 26 august 1806 într-un document de la Constantin Moruzzi, domnul Moldovei, prin care proprietarul orașului Leova logofătul, Costache Ghica, este împuternicit să strângă contribuții de la toți negustorii, care vin la iarmaroace.

La data de 01.01.2021, suprafața totală a orașului Leova este de 3.415,63 hectare, din care 75,98% (2.595,12 hectare) este teren agricol și 24,02% (820,51 hectare) este teren destinat pentru construcția de locuințe, obiective sociale și alte instituții.

Orașul Leova dispune de un Plan de utilizare a terenurilor pentru perioada 2016-2036.

Suprafața totală a fondului locativ al orașului la data de 01.01.2021 era de 281.564 m², din care blocuri de apartamente - 87.452 m², case individuale - 194.112,6 m². Din cele 4397 de gospodării din oraș: 1907 sunt apartamente, 2490 sunt case individuale, inclusiv apartamente în 61 de blocuri de locuit:

Tabelul 1. Numărul de blocuri de locuit în orașul Leova în 2021.

	2 etaje	3 etaje	4 etaje	5 etaje
Numărul de blocuri de apartamente din oraș	33	10	4	4

Sursă: Datele orașului Leova, 2021 .

În oraș există 7 unități de învățământ, toate acestea sunt situate în centrul orașului, lăsând celelalte zone, în special cea de nord, dezavantajate din acest punct de vedere.

În plus, extinderea spațiului rezidențial din ultimii ani a agravat problema accesului inegal la facilitățile educaționale.

Analizând starea unităților de învățământ, se poate observa că:

- Toate clădirile unităților de învățământ au nevoie de renovare, modernizare, inclusiv de reabilitare termică; îmbunătățirea sistemului de iluminat interior și exterior; înlocuirea echipamentelor din cantinele școlare; dotarea unităților cu echipamente, mobilier și cărți;
- este necesară școlarizarea și instruirea personalului pentru instituțiile care se ocupă de persoane cu nevoi speciale.

De asemenea, în oraș există 5 instituții culturale, dintre care 3 sunt situate în centrul orașului. În același timp, instituțiile culturale lipsesc în partea de vest și de sud a orașului.

În partea centrală a orașului funcționează următoarele instituții culturale: Casa de Cultură „Petre și Ion Aldea - Teodorovici”, Biblioteca Publică raională, Muzeul de Istorie și Etnografie.

Printre cele mai mari nevoi ale acestor instituții se numără reparația și modernizarea clădirilor în corespundere cu normativele în vigoare, dotarea instituțiilor cu echipamente, mobilier și fond de carte în cazul bibliotecii, precum și mentenanța fondului de exponate în cadrul Muzeului.

Leova are, de asemenea, o școală sportivă de specialitate și două zone de agrement, un parc public și un loc de joacă pentru copii. Aceste instituții necesită îmbunătățirea infrastructurii, trebuie modernizată și dotată cu echipamentele necesare. La fel, este necesar să se creeze și să se amenajeze locuri de joacă pentru copii în toate zonele orașului.

Orașul dispune de o rețea de unități medicale care oferă servicii de sănătate locuitorilor din toate zonele orașului. Rețeaua include: Centrul de Sănătate Publică Leova; Spitalul Raional Leova, Stația Regională de Asistență Medicală - Urgență Cahul, Filiala Leova (UAM); Centrul Raional de Medicină Preventivă Leova. În plus, în oraș există o rețea de farmacii și cabinete stomatologice.

2.2. Sfera de mediu

Sfera de mediu este un factor cheie în dezvoltarea durabilă a orașului. Din analiza materialelor, strategiilor, programelor și planurilor disponibile, reiese că cele mai mari probleme de mediu în orașul Leova sunt:

Calitatea aerului – principalele surse de poluare a aerului în orașul Leova sunt transportul motorizat, benzinăriile, depozitele de deșeuri, cazanele instituțiilor publice, toate tipurile de surse de încălzire din gospodăriile individuale, precum și arderea ilegală a miriștilor și a altor deșeuri vegetale și eliminarea deșeurilor animale din gospodării. Cu toate acestea, cantitatea de poluanți emiși în aer a scăzut semnificativ în ultimii ani, după cum se arată în tabelul 2.

Tabelul 2. Emisii de poluanți atmosferici de la sursele staționare ale operatorilor economici, în tone

	2017		2018		2019		2020		2021	
	constante	Gazoase și lichide	constante	Gazoase și lichide	constante	Gazoase și lichide	constante	Gazoase și lichide	constante	Gazoase și lichide
Emisii de poluanți atmosferici de la sursele staționare ale operatorilor economici, în tone	86	228	63	153	64	152	66	149	52	135

Sursă : <https://statbank.statistica.md/>

Calitatea solului - principalul factor care cauzează degradarea solului este eroziunea. Activitatea economică a condus la intensificarea proceselor de degradare a terenurilor și învelișului de sol. Utilizarea exagerată a îngrășămintelor duce la epuizarea conținutului de elemente fertile în soluri și la scăderea productivității terenurilor. În localitate sunt proprietari de terenuri agricole care utilizează tehnologii avansate de producere agricolă, folosind diverse produse chimice, pesticide, ceea ce influențează negativ asupra calității solului.

Nivelul ridicat de contaminare a solului se datorează, de asemenea, rețelei de canalizare slab dezvoltate pe teritoriul gospodăriilor individuale, etc.

Calitatea apei - deversarea apelor uzate insuficient epurate sau neepurate este una din principalele cauze ale poluării și degradării apelor de suprafață. În majoritatea gospodăriilor, din cauza lipsei infrastructurilor centralizate, lucrările de sanitație se realizează pe loc, pe teritoriul fiecărei gospodării individuale sau local public. Prin urmare, principala măsură practică de protecție a calității apelor de suprafață și subterane este tratarea apelor uzate, adică colectarea apelor uzate prin intermediul sistemelor de canalizare, tratarea lor în stații de epurare și evacuarea lor într-un canal de evacuare.

Majoritatea surselor de apă subterană conțin un procent ridicat de sulf, fluor care depășește standardele stabilite și pot fi utilizate doar ca apă tehnică.

În perioada 2020-2021, în orașul Leova era în curs de implementare un proiect: "Extinderea rețelei de canalizare. Construcția unei stații de pompare a apelor uzate în Leova, cu sprijinul financiar al Uniunii Europene. În cadrul proiectului, 1 700 de locuitori din Leova au obținut acces la un sistem centralizat de canalizare, ca urmare a construcției a 13,5 km de rețele interne de canalizare și a conectării a 717 case individuale la această rețea. Proiectul va crește proporția de locuințe conectate la rețeaua centrală de canalizare la 66,6% (2 913).

Poluarea fonică.

Având în vedere că drumul național Chișinău-Leova-Cahul trece prin centrul orașului, nivelul zgomotului generat de transport este foarte ridicat. Acest lucru este deosebit de incomod pentru locuitorii blocurilor și caselor situate de-a lungul acestui drum.

Gestionarea deșeurilor

Situația gestionării deșeurilor în orașul Leova este satisfăcătoare. Orașul dispune de un depozit de deșeuri, iar colectarea deșeurilor este efectuată de către gospodării și operatorii de utilități, prin aducerea deșeurilor la punctele de colectare sau la gospodăriile individuale, iar acestea sunt apoi colectate de către operatorii de utilități înainte de a fi transportate la depozitul de deșeuri al orașului. Colectarea, transportul și depozitarea deșeurilor se realizează în mod neselectiv. Există 17 platforme de colectare a deșeurilor de la locuitorii din blocurile de locuințe, cu containere de deșeuri de 1,1^{m3} și, respectiv, 1^{m3}. Cu toate acestea, multe dintre ele se află într-o stare proastă de întreținere. De asemenea, în tot oraș sunt distribuite containere speciale cu plasă pentru ambalaje PET.

Locuitorii de case individuale beneficiază de un sistem de colectare din ușă în ușă. În prezent, 1.600 de locuințe individuale sunt dotate cu coșuri de gunoi, dar multe dintre acestea trebuie înlocuite, deoarece sunt în stare proastă. Aproximativ 35^{m3} de deșeuri municipale și deșeuri biologice sunt îndepărtate și depozitate în fiecare zi de pe amplasamentul de la Leova. Aceasta reprezintă aproximativ 10 000^{m3} pe an, însă volumul a scăzut semnificativ în comparație cu situația din 2017, după cum arată datele prezentate în tabelul 3.

Tabelul 3. Cantitatea de deșeuri municipale colectate din oraș între 2017 și 2021

Categoria de deșeuri	2017	2018	2019	2020	2021
Deșeuri municipale - în mii m3	81,4	19,4	10	10	10
Deșeuri ale populației (gospodării), în 1.000 m3	10	9	4,5	4,5	5

Sursă : <https://statbank.statistica.md/>

2.3. Sfera socială

Printre cele mai mari provocări pentru oraș din zona socială se numără lipsa locurilor de muncă bine plătite și veniturile scăzute ale gospodăriilor. Acest lucru a dus la o migrație importantă, în special a persoanelor apte de muncă. La acest fenomen se adaugă și problema creșterii naturale negative a populației Conform datelor din Strategia de dezvoltare a orașului Leova 2021-2026, populația orașului la 01.01.2021 era de 9.705 persoane. Între 2016 și 2021, populația totală a orașului Leova a scăzut de la 10.001 la 9.705 persoane, ceea ce reprezintă o scădere de aproximativ 3%.

În pofida tendinței de scădere a numărului de persoane care pleacă la muncă în străinătate, prezentată în tabelul 4, scăderea populației și tendințele tot mai accentuate de dezurbanizare reprezintă cea mai mare problemă a orașului.

Tabelul 4. Numărul de persoane plecate la muncă în străinătate din regiunea de sud a țării în altele 2019-2021

	2019	2020	2021
Numărul de persoane care au plecat la muncă în străinătate	28,7	21,5	19

Sursă : <https://statbank.statistica.md/>

Astfel, se poate indica faptul că intensificarea proceselor de migrație a populației în ultimul deceniu, schimbările în structura pe vârste a populației, creșterea ponderii populației de vârstă post-ocupatională și scăderea ponderii populației de vârstă activă, creșterea condițiilor nesatisfăcătoare din punct de vedere spațial-funcțional au contribuit la fenomene negative care au afectat populația și nivelul de trai al locuitorilor din Leova. Numărul mediu anual de angajați a crescut ușor între 2017 și 2021, după cum se arată în figura 2.

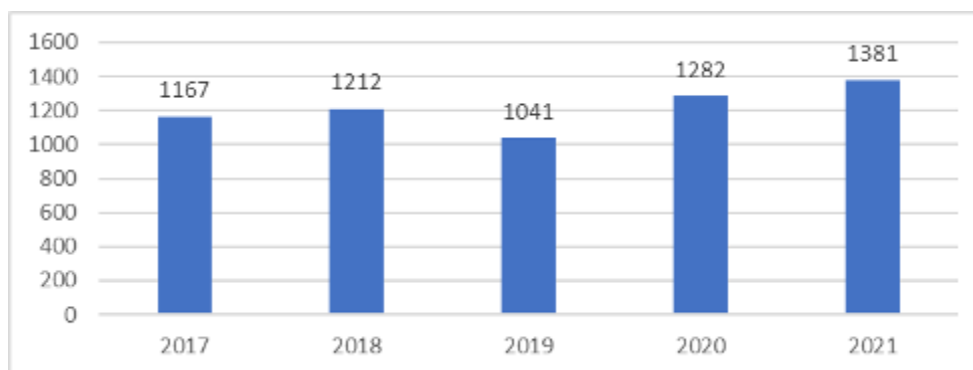

Fig.2. Numărul mediu anual de angajați în persoane 2017-2021

Sursă: <https://statbank.statistica.md/>

Între 2015 și 2020, numărul șomerilor înregistrați la Oficiul de Ocupare a Forței de Muncă din Leova a scăzut de la 234 în 2015 la 164 în 2020.

Conform datelor BNS 2019, resursele de forță de muncă disponibil în raionul Leova era de aproximativ 35.000 de persoane, ceea ce reprezintă o scădere cu aproximativ 800 de persoane față de 2010. Ponderea populației active din punct de vedere economic în populația totală a raionului Leova este de 69,6% în 2020.

Există, de asemenea, o rată foarte mare de persoane dezavantajate din punct de vedere social în rândul populației orașului. La 01.01.2021, valoarea medie estimată la nivelul orașului este de 56,7 persoane aflate în situație de risc la 1 000 de locuitori. Prin urmare, este necesar să se identifice cu exactitate cauzele și să se elimine treptat, precum și, să se intensifice măsurile de integrare socială a locuitorilor orașului.

Instituțiile de asistență socială din oraș care oferă asistență specializată persoanelor aflate în dificultate evaluează nevoile acestora și se asigură că au acces la prestații și servicii, în funcție de resurse. Cifrele orașului pentru ultimii ani arată că numărul de persoane care beneficiază de ajutoare sociale în oraș este de 360,6 la 1.000 de locuitori.

Unul dintre indicatorii care caracterizează zona socială a orașului este numărul de accidente de circulație, care este de 3,5 accidente la 1.000 de locuitori.

2.4. Sfera economică

Cea mai mare provocare pentru oraș este dezvoltarea economiei locale. Economia locală este caracterizată de disponibilitatea resurselor funciare și a resurselor umane, care sunt insuficient valorificate din cauza mai multor factori. În prezent, sectorul economic este dominat de agenții economici care desfășoară activitate în prelucrarea materiei prime agricole.

Zona Centru este foarte activă din punct de vedere economic, în timp ce alte sectoare prezintă o activitate industrială, comercială și de servicii mai redusă.

Conform datelor statistice disponibile, în anul 2021, în orașul Leova au fost înregistrate 248 de unități economice, dintre care 207 erau persoane juridice. Astfel, societăți pe acțiuni - 9 (3,6%), societăți cu răspundere limitată - 117 (47,2%), 67 - întreprinderi individuale (27%), șase întreprinderi de stat (2,5%), întreprinderi mixte cu capital străin - 3 (1,2%); întreprinderi municipale - 4 (1,6%); ferme - 41 (16,5%) și o cooperativă (0,4%).

Cel mai mare număr de întreprinderi comerciale activează în domeniul comerțului cu produse alimentare, îmbrăcăminte și materiale de construcții, în timp ce printre întreprinderile de servicii se numără serviciile de transport, catering, cosmetice și turism.

În 2021, rata de afaceri pentru oraș este de 18,5 întreprinderi la 1.000 de locuitori, cu cel mai mare număr de întreprinderi situate în partea centrală a orașului.

Având în vedere rolul din ce în ce mai mare al TIC în economie, merită remarcată tendința pozitivă de creștere a numărului de calculatoare și de îmbunătățire a accesului la internet, așa cum se arată în tabelul 5

Tabelul 5. Numărul total de calculatoare și calculatoare cu acces la internet în zona Leova între 2018 și 2021

	2018	2019	2020	2021
Numărul total de calculatoare	1.548	1.535	1.681	1.826
Numărul de calculatoare cu acces la Internet	1.260	1.223	1.388	Lipsă de date

Sursă : <https://statbank.statistica.md/>

În ceea ce privește numărul de calculatoare aflate la dispoziția persoanelor juridice și numărul de site-uri web gestionate de aceste entități, acestea au rămas aproape neschimbate în ultimii trei ani, cu o medie de 89 de calculatoare și 15 site-uri web.

În plus, rolul tot mai important al sectorului serviciilor turistice reprezintă o tendință pozitivă în economia regiunii. Acest lucru este vizibil în special în ceea ce privește numărul de structuri colective de primire turistică cu funcții de cazare și numărul de paturi disponibile, care a crescut de aproape 10 ori în decursul deceniului. Date detaliate au fost prezentate în tabelul nr. 6

Tabelul 6. Numărul de camere și de paturi în zona Leova în perioada 2012 - 2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Număr de camere	10	10	10	10	27	25	32	37	37	37
Număr de paturi	23	23	23	23	173	164	194	200	200	200

Sursă : <https://statbank.statistica.md/>

Datele prezentate mai sus ilustrează procesele care au loc în economia regiunii și care indică rolul semnificativ al liberei circulații a persoanelor și capitalurilor, contribuind la intensificarea proceselor de migrație a populației.

2.5. Infrastructura tehnică

Infrastructura de transport

Lungimea totală a drumurilor din oraș este de 42,7 km, din care 29,19 km sunt drumuri locale - care fac legătura între oraș și satele din raion și care leagă satele, inclusiv drumurile de acces la drumul național și străzile ca drumuri publice în interiorul orașului aflate în proprietatea publică a orașului. Drumurile de importanță națională au o lungime de 2,8 km și au o suprafață asfaltată (tabelul 7). Drumurile și străzile sunt în stare satisfăcătoare, dar majoritatea necesită reparații permanente.

Tabelul 7. Infrastructura de transport.

Indicatori	Km,	Starea/calitatea drumurilor*
Total drumuri publice (din care:)	42,7	-
de importanță națională	2,8	Calitate 4
inclusiv suprafețe dure	2,8	Calitate 4
de importanță locală	29,19	Calitatea 3
inclusiv suprafețe dure	29,19	Calitatea 3

Sursă: Datele orașului Leova, 2021.

*Starea/calitatea drumurilor (repere): 1 - nesatisfăcător, 2 - satisfăcător, 3 - bun, 4 - foarte bun

Fig.3. Harta rutelor de transport și a transportului public în orașul Leova

Sursă: Planul de utilizare a terenurilor al orașului Leova 2016-2036

<https://primarialeova.md/planul-urbanistic-de-dezvoltare/>

În orașul Leova funcționează transportul rutier de călători, care constă în prestarea de servicii de transport rutier contra cost, pe bază de bilete de călătorie individuale, conform

graficelor de circulație, pe rutele desemnate. Transportul este organizat pe rute raionale și pe 2 rute interregionale de transport rutier Leova - Chișinău

Orașul beneficiază, de asemenea, de transport rutier de pasageri cu taxi. În unele cazuri, transportul rutier de călători este organizat ca un serviciu regulat special, iar transportul rutier de călători este organizat ca un serviciu ocazional, inclusiv servicii turistice.

Rețele de apă și canalizare.

Orașul Leova este alimentat cu apă potabilă printr-un apeduct cu o lungime de 41,6 km. Serviciul de apă și canalizare este asigurat de către "Apă-Canal Leova" SA. Rețeaua de alimentare cu apă furnizează apă pentru majoritatea populației orașului. În prezent, există 4391 de gospodării care utilizează serviciile de apă. Proporția de locuințe conectate la sistemul centralizat de alimentare cu apă este de 99% - 1907 locuințe și 2484 de case dintr-un total de 4397 (din care: 1907 apartamente, 2490 case).

Calitatea rețelei de apă potabilă furnizată pe o scară de 7 niveluri este evaluată la nivelul cinci, ceea ce înseamnă o calitate bună.

Figura 4. Harta de alimentare cu apă în orașul Leova

Sursă: Planul general al orașului Leova 2016-2036,

<https://primarialeova.md/planul-urbanistic-de-dezvoltare/>

Orașul dispune de o rețea centralizată de canalizare cu o lungime totală de 15 km. Proporția de gospodării racordate la rețeaua centrală de canalizare, începând cu 2021, este de 49,9% (2196 gospodării), cu o creștere de 2,9% a numărului de gospodării racordate la rețeaua centrală de canalizare în ultimii 5 ani.

Principalele probleme legate de funcționarea rețelei de canalizare sunt:

- Starea deteriorată a terasamentului de protecție a stației de pompare - necesită o reconstrucție completă.
- Starea precară a stației de tratare a apei - echipamente epuizate.
- Posibilități limitate de conectare a caselor individuale la rețeaua de canalizare.
- Lipsa de fonduri pentru renovarea și întreținerea întregului sistem de alimentare cu apă potabilă pentru populație.

Accesul la canalizare a crescut cu 126 de gospodării între 2016 și 2020, o creștere de 6,1% în 2020 față de 2016, ceea ce înseamnă că 49% dintre gospodăriile beneficiază de servicii de canalizare. Rezultatul noilor racordări la rețeaua de canalizare este un volum de apă uzată tratată care crește treptat. Datele pentru perioada 2017-2021 sunt prezentate în graficul nr. 5.

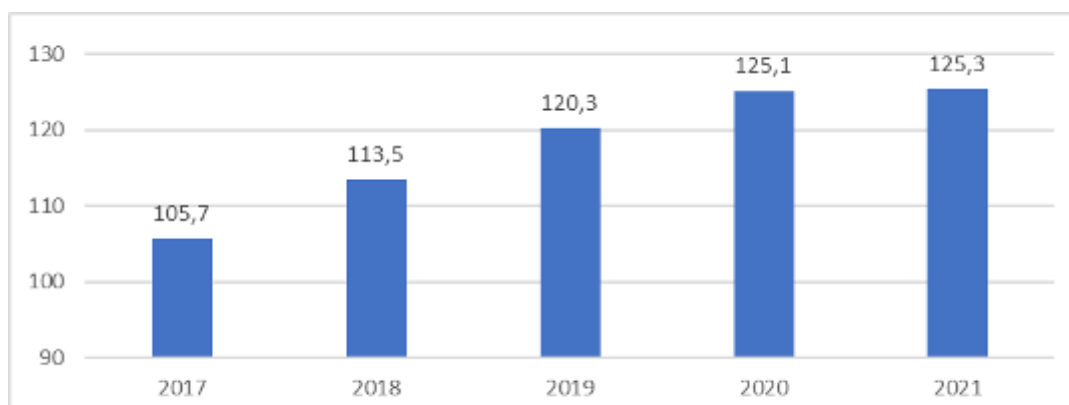

Figura 5. Volumul total de ape uzate evacuate în sistemul public de canalizare și tratate, în mii de m³ , între 2017 și 2021

Sursă : <https://statbank.statistica.md/>

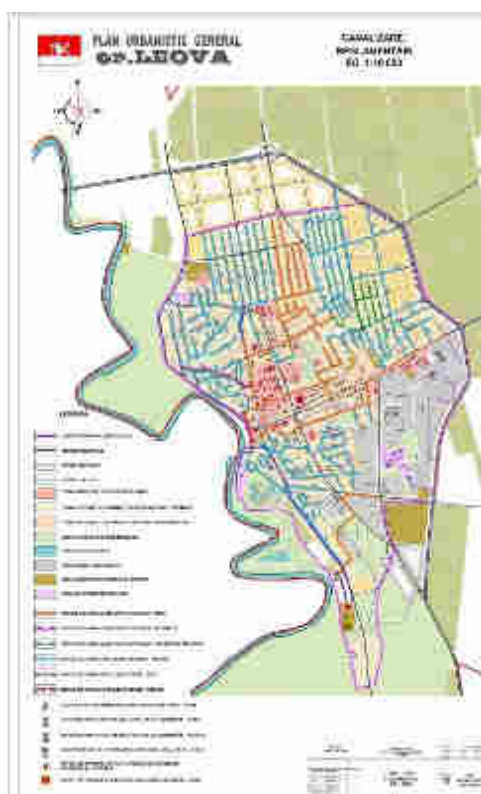

Figura 6 harta sistemului de canalizare a orașului Leova

Sursă: Planul general al orașului Leova 2016-2036,
<https://primarialeova.md/planul-urbanistic-de-dezvoltare/>

Canalizare pluvială

Orașul are un sistem de canalizare pluvială cu o lungime totală de 13,6 km. Acesta este situat pe 12 străzi. Observațiile din timpul ploilor abundente au arătat că sistemul actual nu este suficient, deoarece provoacă inundații în partea inferioară a orașului. Prin urmare, este necesar să se reconstruiască canalele de drenaj care protejează părțile sensibile ale orașului de inundații.

Gestionarea deșeurilor

Gestionarea deșeurilor la nivel local este realizată de către compania municipală Î.M. "Salubr-Leova", care este responsabilă de colectarea deșeurilor municipale și, de asemenea, de întreținerea spațiilor verzi.

Societatea are 42 de angajați, iar valoarea veniturilor sale în 2019 a fost de 2152.000 de lei, cu o pierdere financiară pentru anul 2019 de 221.000 de lei. (Date de la Primăria orașului Leova). Principalele probleme legate de gestionarea deșeurilor sunt unitățile de transport nefuncționale; nivelul scăzut de promovare a serviciilor municipale, ceea ce duce la neutilizarea acestor servicii de către unii locuitori; lipsa colectării separate și a reciclării deșeurilor. În plus, lipsa de disponibilitate a serviciilor municipale în alte localități din district reprezintă o problemă.

Rețeaua de gaze din oraș este gestionată de compania "Cimișlia Gaz", care în 2020 avea contracte cu 1324 de locuințe și 1615 case individuale, iar în 2021 contracte cu 1346 (din 1907) locuințe (70%) și 1662 (din 2490) case individuale (67%).

Furnizarea de gaze naturale pentru locuințe a crescut cu 168 de locuințe între 2016 și 2020, ceea ce reprezintă o creștere de 14,5% în 2020 față de 2016, asigurând disponibilitatea gazelor pentru 70% din locuințe.

În aceeași perioadă, numărul de locuințe conectate la rețeaua de gaze a crescut cu 115 puncte, o creștere de 7,7% în 2020 față de 2016, asigurând disponibilitatea pentru 67% din locuințe.

Iluminat stradal.

În orașul Leova, 640 de corpuri de iluminat sunt instalate pe 107 străzi cu o lungime de 62,5 km (381 de corpuri de iluminat în 2015). Acestea funcționează după un program de cinci ore vara și de opt ore iarna. Acoperirea cu iluminat public era de aproximativ 90% din lungimea totală a străzilor urbane în 2021, față de 60% în 2015.

Corpurile de iluminat utilizează lămpi fluorescente compacte cu o putere unitară de 45 W și aproximativ 300 de lămpi de tip LED cu puteri unitare de 30 și 60 W.

Instalațiile de iluminat de pe anumite părți ale străzilor trebuie modernizate. Lipsa iluminatului pe unele străzi noi reprezintă, de asemenea, o problemă.

Surse:

- *Strategia de dezvoltare a orașului Leova 2021-2026*
- *Strategia de dezvoltare socio-economică a raionului Leova 2021-2028*
- *Planul de urbanizare a orașului Leova 2016-2036.*
- *Consiliul Raional Leova - <http://www.leova.md>*
- *Primăria Leova - <https://primarialeova.md>*
- *Banca de date statistice Moldova - <https://statbank.statistica.md/>*

III. DESCRIEREA PROCESULUI ȘI A CONDIȚIILOR DE ELABORARE A UNUI PROGRAM DE REVITALIZARE

3.1. Caracterul participativ al programului de revitalizare

Procesul de implementare a modelului participativ de management al revitalizării în orașul Leova a fost inițiat odată cu emiterea de către primarul orașului a unei hotărâri prin care s-a procedat la elaborarea Programului de Revitalizare și la desemnarea membrilor Comitetului de Coordonare, direct responsabil de activitățile implementate în acest sens în oraș. Un instrument important, care a implicat încă de la început reprezentanți ai comunității locale din oraș, a fost organizarea unei conferințe de lansare a proiectului și de informare cu privire la procesul de dezvoltare a programului și la principiile de participare a comunității la crearea și implementarea acestuia. La conferință au participat cincizeci de reprezentanți ai administrației orașului și ai comunității din Leova, reprezentanți ai mediului de afaceri și ai instituțiilor neguvernamentale implicate în crearea programului, precum și mass-media locală și regională. Conferința a oferit, de asemenea, o oportunitate de a promova obiectivele și rezultatele preconizate ale proiectului în întreaga țară.

Cea de-a doua activitate importantă a proiectului, atât pentru programul de revitalizare în sine, cât și pentru a sublinia caracterul participativ al acestuia, a fost organizarea unei instruirii la distanță pentru angajații primăriei orașului Leova, intitulat: „Gestionarea revitalizării și implicarea comunității locale în implementarea programelor de revitalizare”.

Scopul instruirii a fost acela de a familiariza participanții cu provocările - organizaționale și de fond - cu care se confruntă cei însărcinați cu gestionarea implementării programului de revitalizare și de a prezenta soluții practice și modalități de a face față acestor provocări.

Fot. Instruire în domeniul gestionării revitalizării în or. Leova

Conștientizarea faptului că punerea în aplicare a unui program de revitalizare este un proces dinamic care nu se limitează la realizarea a ceea ce este scris în program și necesită

flexibilitate, creativitate și disponibilitate pentru cooperare și dialog din partea tuturor participanților. Participanții au învățat despre condițiile formale de implementare a programelor de revitalizare pe exemplul Poloniei. Instruirea a inspirat, de asemenea, dezvoltarea programului de revitalizare pe parcursul implementării acestuia, includerea de noi parteneri și îmbunătățirea continuă a eficacității și eficienței acestora. În timpul instruirii, au fost abordate aspecte legate de: ideea și principiile de dezvoltare și implementare a unui program de revitalizare; gestionarea procesului de implementare a revitalizării, inclusiv în contextul împărțirii sarcinilor și al cooperării între părțile interesate. De asemenea, au fost discutate principiile participării publice, implicarea părților interesate, crearea de parteneriate pentru revitalizarea urbană și importanța crucială de colaborare cu mass-media. De asemenea, în cadrul instruirii au fost discutate: condițiile legate de monitorizarea, raportarea și evaluarea programului de revitalizare; aspecte legate de pregătirea proiectelor de revitalizare, coordonarea și complementaritatea acestora, precum și implicarea comunității locale și consultarea cu privire la elementele procesului de investiții.

Fot. Instruire în domeniul gestionării revitalizării în or. Leova

Ultimul punct din programul de instruire a fost prezentarea unor exemple naționale și internaționale de activități în implementarea programelor de revitalizare. Deoarece participarea eficientă la procesul de formulare și implementare a obiectivelor de revitalizare urbană necesită cunoștințe adecvate și o conștientizare a părților interesate, instruirea oferită a fost o oportunitate excelentă pentru a realiza acest lucru.

Caracterul participativ al procesului de elaborare a Programului de Revitalizare a orașului Leova s-a manifestat, de asemenea, prin utilizarea instrumentelor online. Rezultatele fiecărei etape de lucru au fost publicate pe site-ul Primăriei Leova și pe un site special creat în cadrul proiectului. Un element cheie al programului, care a făcut obiectul, printre altele, unei consultări online, a fost o analiză legată de desemnarea zonelor degradate și a zonelor de revitalizare din orașul Leova. Analiza cantitativă a inclus o descriere a situației socio-economice a orașului pe baza datelor statistice colectate în sferele socială, economică, de mediu, funcțional-spațială și de infrastructură. În urma analizelor cantitative și calitative efectuate, a reieșit că există 3 zone pe lista zonelor degradate din orașul Leova: Sud (Tighiceanu), Vest și Nou (Roza). Ținând cont de criteriul numărului de locuitori din zonă -

nu mai mult de 30% din populație și nu mai mult de 20% din suprafață - au fost selectate 2 subzone de revitalizare din zonele degradate desemnate în Leova. Subzona I - Sud (Tighiceanu) și Subzona II - Vest. Informațiile de pe site-ul web referitoare la explicarea detaliată a metodologiei și a parcursului de desemnare a zonelor care urmează să fie revitalizate s-au dovedit foarte utile pentru comunitatea locală, care a primit un mesaj ușor de înțeles și obiectiv în acest sens. Ca urmare a consultării din această etapă, nu au fost formulate obiecții cu privire la rezultatele analizei efectuate, ceea ce înseamnă că comunitatea locală a acceptat rezultatele analizei.

Proiectele de descriere a activităților de revitalizare au fost postate și pe site-ul primăriei, oferind astfel locuitorilor posibilitatea de a se pronunța asupra propunerilor de măsuri de revitalizare prezentate.

O etapă cheie, din punctul de vedere al definirii obiectivelor și rezultatelor programului de revitalizare într-un mod participativ, a fost realizarea unui atelier participativ combinat cu o vizită de studiu. În orașul Leova a avut loc ateliere de consultare. Obiectivul principal al atelierelor a fost dezvoltarea elementelor esențiale ale viitorului program de revitalizare urbană al orașului Leova. La ateliere au participat reprezentanți ai comunității locale din sectorul public, social și privat. Participanții la ateliere au făcut parte dintr-o Comisie Consultativă care a fost formată pentru a identifica factorii care există în zonele desemnate pentru revitalizare, ca bază pentru formularea de obiective, viziuni și proiecte.

Fot. Ateliere participative în or. Leova

Atelierele de lucru au fost dedicate în principal identificării problemelor cheie și a potențialului zonelor desemnate pentru revitalizare în sferile socială, economică, de mediu, spațial-funcțională și infrastructurală.

Fot. Ateliere participative în or. Leova

Pe baza analizelor de probleme efectuate prin metoda de lucru în grup, au fost propuse obiective de dezvoltare, precum și o viziune și o misiune de dezvoltare.

Fot. Ateliere participative în or. Leova

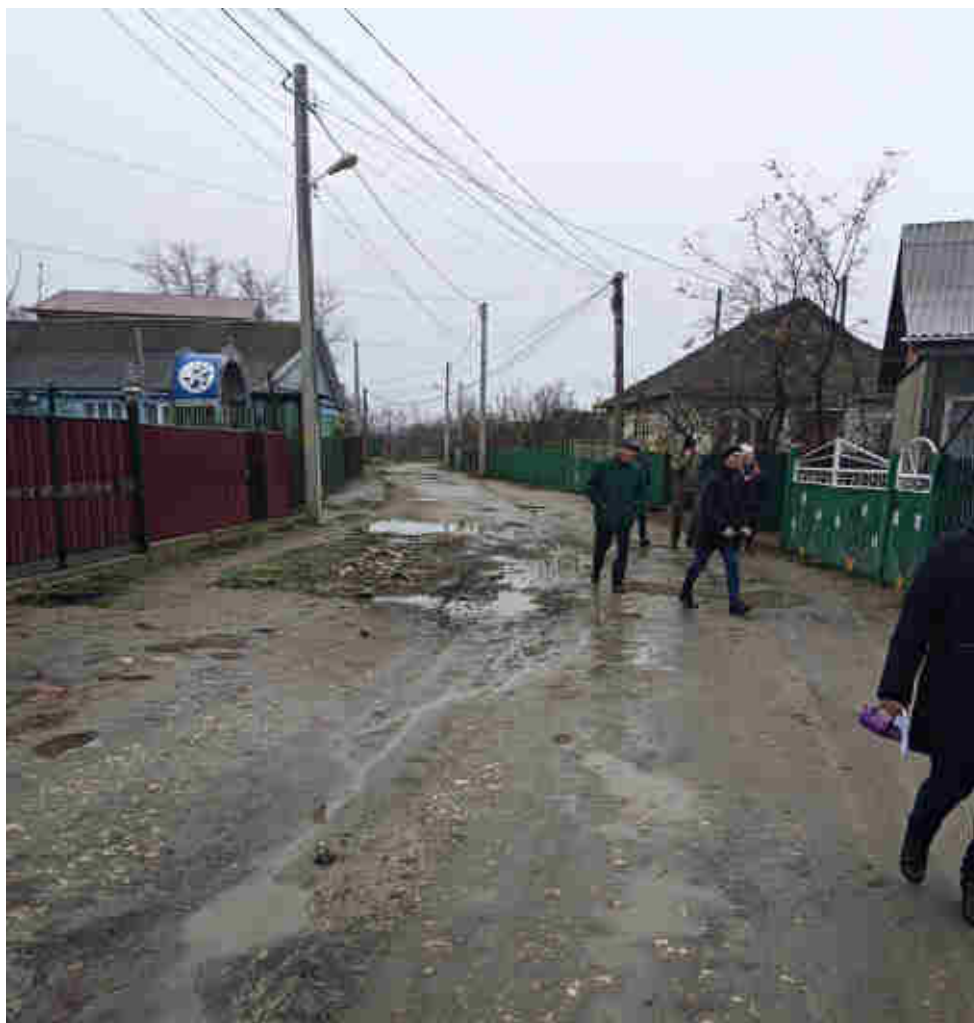
În cea de-a doua zi a atelierului, reprezentanții Comitetului de Coordonare, ai Comisiei Consultative și alți lideri locali au luat parte la o vizită de studiu, care a avut loc în două zone, selectate ca zone de revitalizare. Vizita a fost condusă de doi experți din Polonia.

Fot. Vizită de studiu în or. Leova

În timpul vizitei, s-a atras atenția asupra zonelor care necesită o intervenție specială. În acest sens, a fost discutat impactul social și economic al clădirilor în stare proastă. Vizita a oferit o bază excelentă pentru formularea proiectelor de revitalizare în faza următoare.

Fot. Vizită de studiu în or. Leova

Etapa finală a procesului de elaborare a Programului de Revitalizare a orașului Leova a fost consultarea publică asupra proiectului de document al programului, care a luat forma unei consultări online și a unei audieri publice. Proiectul de program a fost consultat în cadrul ședinței Consiliului local. Consilierii orașului Leova au jucat un rol special în această etapă, deoarece au avut ocazia să comenteze proiectele de revitalizare. Comentariile acestora au fost încorporate în document. Opiniile exprimate de comunitatea locală s-au referit nu numai la aspecte legate de obiectivele sau proiectele de revitalizare, ci și la aspecte importante legate de implementarea, monitorizarea și actualizarea programului de revitalizare.

Trebuie menționat faptul că procesul de consultare publică, care a luat diferite forme, a implicat în mod activ reprezentanți ai Comitetului de Coordonare, precum și ai Comisiei Consultative, care au organizat mai multe reuniuni și au discutat efectele diferitelor etape și părți ale programului.

3.2. Corelarea programului cu documentele strategice la nivel național, regional și local

Acest capitol oferă o legătură între documentele strategice și de planificare existente la nivel național, regional și local și Planul de Revitalizare a orașului Leova.

1. Linii directoare privind revitalizarea urbană în Republica Moldova

Documentul a fost elaborat de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului cu sprijinul financiar al Programului de cooperare poloneză pentru dezvoltare al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia - Polish Aid 2017. Acest document se adresează administrațiilor publice, inclusiv celor responsabile de gestionarea procesului de revitalizare urbană. Scopul documentului "Linii directoare privind revitalizarea urbană în Republica Moldova" este de a oferi o imagine de ansamblu a conceptului de revitalizare în context național și de a defini cerințele specifice pentru inițierea proceselor de proiectare și implementarea lucrărilor de revitalizare în zonele urbane.

Programul de revitalizare urbană a orașului Leova este conceput în conformitate cu documentul "Linii directoare privind revitalizarea urbană în Republica Moldova", în deplină conformitate cu normele și principiile de revitalizare urbană și se bazează pe cooperarea dintre administrațiile publice centrale și locale, parteneriate eficiente și durabile cu comunitatea locală și sectorul privat, campanii de informare/promovare, transparență în procesul decizional și, în cele din urmă, o înțelegere a specificității și contextului local.

2. Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020

Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020 a fost aprobată prin Legea nr. 239 din 13 octombrie 2016. Strategia este principalul document de planificare a dezvoltării regionale în Republica Moldova, reflectând cadrul strategic național în acest domeniu și introducând mecanismele naționale pentru această dezvoltare. Obiectivul general al strategiei este: Asigurarea unei dezvoltări durabile și echilibrate în toate regiunile de dezvoltare ale Republicii Moldova, care va fi realizată prin asigurarea accesului la servicii publice și utilități de calitate, creștere economică durabilă și îmbunătățirea managementului.

În acest context, Programul de revitalizare urbană a orașului Leova a fost elaborat în conformitate cu cadrul strategic pentru dezvoltare regională, iar implementarea cu succes a acestuia va îmbunătăți standardele de viață în regiune, va reduce disparitățile regionale, va asigura coeziunea teritorială și va reduce procesele de migrație în regiune.

Strategia națională de dezvoltare regională pentru anii 2016-2020

http://www.madrm.gov.md/sites/default/files/Strategia_Națională_de_Dezvoltare_Regională_pentru_anii_2016-2020.pdf

3. Strategia de Dezvoltare Regională Sud 2016-2020, aprobată prin Hotărârea Consiliului de Dezvoltare a Regiunii Sud nr. 1/02 din 05 februarie 2016.

Strategia de Dezvoltare Regională (SDR) Regiunea de Dezvoltare Sud (SDR) este un document de politică publică care vizează faza de dezvoltare pe termen mediu a regiunii. Strategia ghidează procesul de implementare a politicii de dezvoltare regionale, care reprezintă activitatea coordonată a autorităților administrației publice centrale și locale, a colectivităților locale și a organizațiilor neguvernamentale, orientată spre planificarea și realizarea unei dezvoltări social-economice teritoriale echilibrate, spre sprijinirea nemijlocită a dezvoltării social-economice a zonelor defavorizate.

Punerea în aplicare a Planului de Revitalizare Urbană a orașului Leova va contribui la asigurarea unei dezvoltări socio-economice echitabile în RDS și a unei calități ridicate a vieții pentru locuitorii din orașul Leova și din întreaga regiune.

Strategia de Dezvoltare Regională Regiunea de Dezvoltare Sud pentru anii 2016 - 2020,
http://adrsud.md/public/files/SDR_SUD_2016-2020_aprobat_CRD_redactata_final.pdf

4. *Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Leova pentru anii 2021-2026*, aprobată prin decizia Consiliului Local Leova nr. 4.3. din 06.08.2021.

Strategia este un document de referință care formulează o viziune pentru dezvoltarea durabilă a orașului, bazată pe asigurarea unui echilibru între creșterea economică, conservarea și punerea în valoare a patrimoniului natural și cultural, protecția mediului și îmbunătățirea calității vieții în anii 2021-2026.

Strategia pune în valoare punctele forte ale comunității și se bazează pe potențialul socio-uman, dezvoltarea economiei locale, serviciilor publice, instituțiilor infrastructurii sociale și de afaceri precum și pe capacitatea autorităților publice locale și structurilor societății civile privind asumarea responsabilității pentru procesul de dezvoltare locală. Principiile care stau la baza elaborării documentului sunt: (i) promovarea unei guvernări locale eficiente și responsabile; promovarea unui proces decizional participativ; și (iii) promovarea principiilor dezvoltării durabile la nivel local.

Deși Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Leova pentru anii 2021-2026 nu include conceptul de revitalizare urbană, fiecare obiectiv strategic include acțiuni complementare revitalizării urbane, creând astfel un cadru de bază eficient pentru implementarea proiectelor de revitalizare urbană.

În acest context, Planul de revitalizare urbană a orașului Leova va completa planificarea strategică, implementată în conformitate cu conceptul general de dezvoltare urbană și bazată pe acțiuni integrate teritorial.

Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Leova pentru anii 2021-2026
<https://primarialeova.md/wp-content/uploads/sites/10/2021/08/Strategia-de-dezvoltare-socio-economică-a-or.-Leova-2021-2026.pdf>

5. *Planul Urbanistic General al or. Leova pentru anii 2016-2036*

Programul de revitalizare urbană este o formă specială a planului urbanistic care poate fi adoptat pentru o zonă de revitalizare. Planul urbanistic al or. Leova pentru anii 2016-2036 este general obligatoriu și constituie o sursă de obligații atât pentru proprietarii de imobile acoperite de acesta, cât și pentru potențialii investitori. Planul Urbanistic nu intervine asupra stării actuale, ci se referă la activitățile viitoare. Un plan nu poate impune demolarea unei anumite clădiri sau interzice o anumită activitate pe o proprietate, ci poate doar să precizeze ce utilizare și dezvoltare viitoare ar trebui să aibă un anumit teren. Planul Urbanistic în contextul Programului de revitalizare va găsi o aplicare concretă doar în emiterea autorizațiilor de construcție sau în alte decizii administrative.

Planul Urbanistic General al or. Leova pentru anii 2016-2036
<https://primarialeova.md/planul-urbanistic-de-dezvoltare/>

IV. DESEMNAREA ZONELOR DEGRADATE ȘI A ZONEI DE REVITALIZARE

4.1. Metodologia de desemnarea zonei de revitalizare

4.1.1. Lista și descrierea indicatorilor pentru desemnarea zonelor de revitalizare

Pentru a desemna zonele de revitalizare în orașul Leova, s-a efectuat mai întâi o delimitare a zonelor degradate în care a fost identificată o stare de criză. Semnificația termenilor zonă degradată și zonă de revitalizare a fost adoptată în conformitate cu definițiile acestora din documentul „Ghid privind revitalizarea urbană pentru orașele din Republica Moldova”.

Zona degradată - acumulare de fenomene sociale specifice, negative, care sunt adițional însoțite de probleme economice, ecologice, tehnice sau funcțional-spațiale.

Zona de revitalizare – zona care cuprinde întregul teritoriu sau o parte din zona degradată, caracterizată printr-o concentrare specifică a fenomenelor negative, pentru care, datorită importanței semnificative pentru dezvoltarea locală, se intenționează implementarea revitalizării.

Deoarece zona degradată și zona de revitalizare trebuie să acopere o parte a orașului și nu întregul oraș, a fost necesar să se împartă orașul Leova în unități analitice. În orașul Leova, au fost identificate 6 zone urbane, care sunt descrise în subcapitolul următor. Pentru fiecare zonă a fost efectuată o analiză separată a fenomenelor sociale negative care au loc în diferite părți ale orașului, iar apoi s-a examinat dacă fenomenele sociale negative au fost însoțite de fenomene negative în cel puțin una dintre următoarele sfere: economică, de mediu, spațial-funcțională sau tehnică. Pentru a delimita zonele degradate au fost folosite în cea mai mare parte, datele pentru anul 2021, colectate de Primăria din Leova de la instituțiile relevante.

Pentru toate sectoarele orașului a fost realizat un diagnostic bazat pe o analiză a indicatorilor, cu scopul de a identifica prezența unei stări de criză. Pentru a ilustra fenomenele sociale negative, au fost examinate următoarele domenii și fenomene sociale: anumite fenomene demografice, șomajul pe termen lung, utilizarea asistenței sociale, inclusiv sărăcia, și rata criminalității.

Analiza indicatorilor în zonele indicate a constatat în calcularea stării medii a unui anumit fenomen în oraș și în calcularea stării unui anumit fenomen în carterele individuale prin raportarea numărului de fenomene sociale negative identificate la 100 de locuitori dintr-un anumit sector/cartier. În acest fel, s-a obținut o reflectare a intensității unui anumit fenomen exprimată în procente în cartere individuale și în medie pentru întregul oraș Leova.

În etapa următoare, părțile individuale ale orașului au fost evaluate în raport cu media orașului ca întreg. Sunt enumerate cartierele orașului în care intensitatea fenomenului negativ este mai mare decât media pentru oraș. Pentru marea majoritatea parametrilor studiați, a fost utilizată o scală de puncte, în funcție de procentul cu care, într-o anumită parte/sector al orașului, un anumit fenomen se situează peste medie (în cazul unor indicatori mai scăzuți) – adică mai rău decât media pentru întregul oraș. A fost utilizată următoarea scală:

- indicator între 0-1% peste media orașului: 1 punct

- indicator între 1,1-2% peste media orașului: 2 puncte
- indicator între 2,1-3% peste media orașului: 3 puncte
- indicator la un nivel de peste 3% peste media orașului: 4 puncte

Metoda descrisă a avut ca scop identificarea sectoarelor/cartierelor orașului Leova în care acumularea de fenomene sociale negative se abate cel mai mult de la media orașului ca un tot întreg.

Fenomenele sociale negative din analiza indicatorilor cuprinsă în subcapitolul 4.3 sunt legate de numărul de locuitori. Situația populației și mărimea suprafeței diferitelor sectoare/cartiere ale orașului sunt prezentate în subcapitolul următor.

Alte elemente importante ale sferei sociale, cum ar fi nivelul de educație, nivelul de capital social, nivelul de participare la viața publică– din cauza lipsei de date cantitative precise– au fost analizate descriptiv.

Cu toate acestea, în ceea ce privește celelalte sfere– în afară de cea socială– și anume cea economică, de mediu, spațial-funcțională și tehnică, a fost aplicată o metodă de evaluare cantitativă-calitativă. Printre altele, au fost determinate disponibilitatea și starea calitativă a infrastructurii municipale, sociale, educaționale și culturale, precum și starea calitativă a componentelor de mediu: de exemplu, aerul, apa, solul etc., pentru anumite părți ale orașului.

Pentru a delimita zonele degradate au fost folosite în cea mai mare parte, datele pentru anul 2021, colectate de Primăria din Leova de la instituțiile publice relevante.

4.2. Caracteristicile generale ale părților separate ale orașului

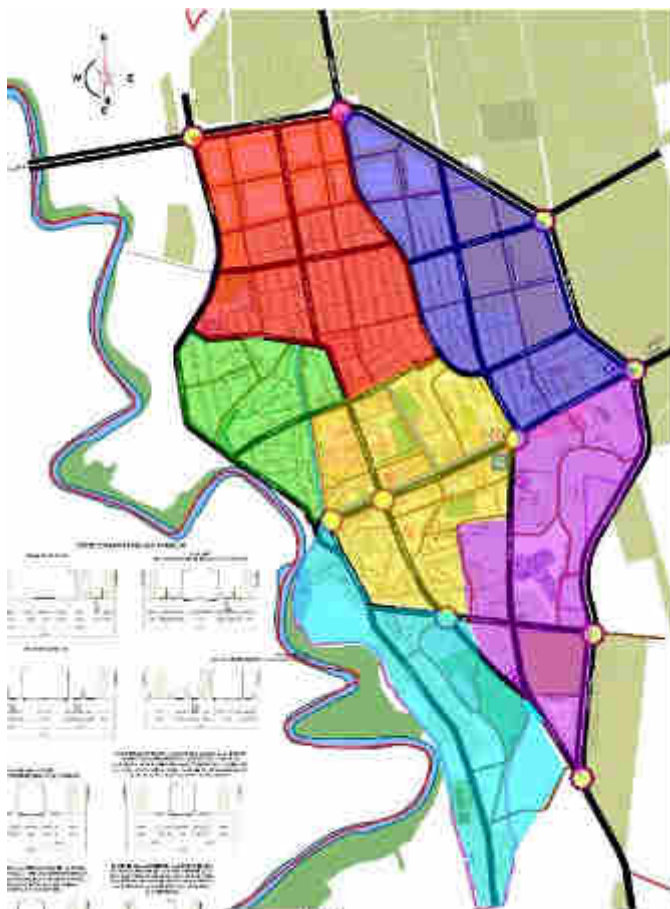
Desfășurarea procesului de delimitare a zonelor degradate și de delimitare a zonelor de revitalizare necesită zonarea orașului Leova. Pentru a distinge zonele a fost utilizat un criteriu spațial și funcțional.

În orașul Leova a fost utilizată împărțirea din PUG, însă au fost operate și unele modificări. Orașul (cu aprox. 9.705 de locuitori conform datelor Biroului Național de Statistică din data de 01.01.2021) a fost împărțit în 6 unități urbane.

Tabelul 1. Populația și suprafața zonelor separate ale orașului Leova

Denumirea zonei	Nr. de locuitori (nr. pers.)	Suprafața (ha)
1. Nord (Frumușica, Pichet)	2.652	131
2. Nou (Roza)	959	147
3. Centru	4.032	167
4. Vest	1.165	82
5. Sud (Tighiceanu)	481	99

6. Industrial	416	194
Total	9.705	820

Legendă:	
	Nord (Frumușica, Pichet)
	Nou (Roza)
	Centru
	Vest
	Sud (Tighiceanu)
	Industrial

Zona Nord. Este situată în partea de nord a orașului. Cea mai mare suprafață a acestui sector este ocupată de zona locativă. Persistă terenuri de locuințe cu regim mic de înălțime, cât și cu regim multietajat. Sunt prezente zone cu spații verzi, perdea forestieră și terenuri sportive. Sectorul dat dispune de instituții de învățământ, clădiri religioase, facilități sportive și comerciale. Nu dispune de obiecte administrative, sanitare, asistență socială și culturală.

Dispune de dotări comunale și cu destinație specială. În această zonă locuiesc 27,3% din populație, iar zona are o pondere de 16% din suprafața totală a orașului.

Zona Nou (Inclusiv Roza) Este cel mai nou sector al orașului. Întreg teritoriul acestui sector este ocupat de zona locativă (locuințe în regim mic de înălțime). În această zonă locuiesc 9,9% din populație, iar suprafața zonei are o pondere de 17,9% din suprafața totală a orașului.

Zona Centru. Majoritatea obiectelor administrative sunt amplasate în acest sector, ceea ce în mare a determinat formarea structurii arhitecturale-planimetrice și compoziția spațială a fondului construit. Obiectele menționate oferă nucleului urban și funcțiile de centru. În această zonă locuiesc 41,5% din populație, iar suprafața zonei are o pondere de 20,4% din suprafața totală a orașului.

Zona Vest. Este amplasată în partea de vest pe malul râului Prut a orașului. În această zonă locuiesc 12% din populație, iar zona deține o pondere de 10% din suprafața totală a orașului.

Zona Sud (Tighiceanu) Botezată astfel datorită poziției sale geografice. În această zonă locuiesc 5% din populație, iar suprafața zonei are o pondere de 12,1% din suprafața totală a orașului.

Zona Industrială. Denumirea vine însuși de la zona situată în acest sector. Este unul din sectoarele care include în mare parte obiecte industriale. În această zonă locuiesc 4,3% din populație, iar zona are o pondere de 23,7% din suprafața totală a orașului.

4.3. Analiza diferențelor dintre părțile orașului

4.1.1. Sfera socială

Primii indicatori analizați în sfera socială se referă la procesele demografice din orașul Leova și constau în compararea ratelor de natalitate și mortalitate la 100 de locuitori în diferite părți ale orașului.

Tabelul 2. Numărul de nou-născuți și decese în orașul Leova, pe zone ale orașului (2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Numărul de nou-născuți	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte	Numărul de decese	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	10	0,38	1	35	1,32	1
2.	Nou (Roza)	35	3,65		15	1,56	1
3.	Centru	15	0,37	1	50	1,24	
4.	Vest	11	0,94		20	1,72	1
5.	Sud (Tighiceanu)	5	1,04		4	0,83	
6.	Industrial	5	1,20		2	0,48	3
	Total / media pentru oraș	81	0,83		126	1,30	

Pentru a spori lizibilitatea datelor prezentate în tabele, valoarea medie a indicatorilor pentru întregul oraș Leova a fost marcată cu verde. Părțile orașului pentru care valorile calculate ale indicatorilor sunt la un nivel mai slab decât media pentru întregul oraș au fost evidențiate cu galben pentru a le distinge. S-a folosit o scală de puncte pentru a ilustra fenomenele sociale negative care se abat de la media orașului - așa cum este descris în subcapitolul 4.1.1. Cu excepția faptului că, în cazul nou-născuților, o rată sub media orașului a fost considerată negativă. Iar în ceea ce privește numărul de decese - partea negativă este că numărul de decese este mai mare decât media pentru întregul oraș.

În 2021, în orașul Leova sunt mai multe decese decât nașteri, ceea ce reprezintă o evoluție negativă. În schimb, nu există diferențe clare și semnificative între diferitele părți ale orașului în ceea ce privește numărul scăzut de nașteri la 100 de locuitori și numărul ridicat de decese la 100 de locuitori.

Un alt indicator analizat în sfera socială este șomajul. Datele privind numărul de șomeri și șomeri de lungă durată, și în raport cu populația totală sunt incluse în tabelul de mai jos. Tabelul prezintă, de asemenea, un indicator care arată gradul de acoperire a asistenței sociale, din cauza șomajului.

Tabelul 3. Numărul de șomeri din Leova pe zone ale orașului și numărul de persoane care beneficiază de asistență socială din cauza șomajului (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Numărul de șomeri de lungă durată	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte	Numărul de persoane care beneficiază de asistență socială - șomaj	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	85	3,21		85	3,21	
2.	Nou (Roza)	95	9,91	4	90	9,38	4
3.	Centru	200	4,96		200	4,96	
4.	Vest	130	11,16	4	130	11,16	4
5.	Sud (Tighiceanu)	75	15,59	4	75	15,59	4
6.	Industrial	0	0,00		0	0,00	
	Total / media pentru oraș	585	6,03		580	5,98	

În ceea ce privește numărul de șomeri de lungă durată și rata de utilizare a asistenței sociale din cauza șomajului, net superioare mediilor pentru întregul oraș Leova, aceste fenomene se manifestă în anumite zone ale orașului: Sud (Tighiceanu), Vest și Nou (Roza). Prin urmare, se poate spune că aceste zone ale orașului se află într-o stare de criză în comparație cu nivelul mediu al șomajului din oraș și cu nivelul mediu de utilizare a asistenței sociale din cauza șomajului.

În ceea ce privește cartierul industrial, acesta este o parte industrială a orașului cu o populație relativ mică. Din acest motiv, pentru mai mulți indicatori care descriu fenomene sociale negative, nu au fost înregistrate date în această zonă a orașului.

Tabelul următor rezumă datele privind utilizarea asistenței sociale pentru persoanele cu handicap și boli grave sau de lungă durată. Prin urmare, este vorba despre o situație legată de sănătate.

Tabelul 4. Numărul de persoane care beneficiază de asistență socială din motivul: dizabilitate și boli grave sau de lungă durată - pe zone ale orașului Leova (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Dezabilitate eficiența	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte	Boală pe termen lung sau gravă	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	102	3,85		96	3,62	
2.	Nou (Roza)	87	9,07	4	70	7,30	3
3.	Centru	120	2,98		98	2,43	
4.	Vest	125	10,73	4	106	9,10	4
5.	Sud (Tighiceanu)	70	14,55	4	54	11,23	4
6.	Industrial	0	0,00		0	0,00	
	Total / media pentru oraș	504	5,19		424	3,02	

Indicatorii de utilizare a asistenței sociale din cauza dizabilității și a bolilor grave sau de lungă durată în Leova sunt destul de scăzuți. Zonele din oraș pentru care indicatorii enumerați sunt la un nivel mai slab decât media la nivelul întregului oraș sunt: Sud (Tighiceanu), Vest și Nou (Roza).

Un alt aspect al problemelor sociale este reprezentat de lipsa de adăpost și de sărăcie. Tabelul de mai jos rezumă datele privind utilizarea asistenței sociale pentru persoanele fără adăpost și sărăcie.

Tabelul 5. Numărul de persoane care beneficiază de asistență socială din motivul: persoane fără adăpost și sărăcie - în diferite părți ale orașului Leova (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Persoanele fără adăpost	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte	Sărăcie	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	5	0,19	1	85	3,21	
2.	Nou (Roza)	3	0,31	1	90	9,38	4
3.	Centru	3	0,07		200	4,96	
4.	Vest	2	0,17	1	130	11,16	4
5.	Sud (Tighiceanu)	2	0,42	1	75	15,59	4
6.	Industrial	0	0,00		0	0,00	
	Total / media pentru oraș	15	0,15		580	5,98	

Indicii de acoperire a asistenței sociale din cauza lipsei de adăpost sunt la un nivel scăzut. Indicii de utilizare a asistenței sociale din cauza sărăciei sunt puțin mai mari. În comparație cu media pentru întregul oraș Leova, acest indicator este în mod clar la un nivel mai nefavorabil în anumite zone: Sud (Tighiceanu), Vest și Nou (Roza).

Apoi, a fost examinată evoluția în Leova a ratei de utilizare a asistenței sociale din cauza problemelor legate de alcoolism și a incidenței violenței în familie.

Tabelul 6. Numărul de persoane care beneficiază de asistență socială din motivul: alcoolism și violență în familie - pe zone ale orașului Leova (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Alcoolism	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte	Violență în familie	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	25	0,94		2	0,08	
2.	Nou (Roza)	30	3,13	2	10	1,04	1
3.	Centru	20	0,50		10	0,25	
4.	Vest	20	1,72	1	7	0,60	1
5.	Sud (Tighiceanu)	19	3,59	3	7	1,46	2
6.	Industrial	0	0,00		0	0,00	
	Total / media pentru oraș	114	1,17		36	0,37	

Scara de utilizare a asistenței sociale în Leova din cauza problemelor legate de violență în familie și alcoolism nu este semnificativă. Cu toate acestea, aceste fenomene se manifestă în anumite zone la niveluri peste media orașului: Sud (Tighiceanu), Vest și Nou (Roza), care fuseseră deja indicate, din cauza problemelor sociale existente acolo de o intensitate mai mare decât în media pe tot orașul.

Alți indicatori legați de asistența socială se referă la utilizarea asistenței din cauza neajutorării în ceea ce privește îngrijirea și creșterea copiilor și în ceea ce privește familiile numeroase expuse riscului de sărăcie.

Tabelul 7. Numărul de persoane care beneficiază de asistență socială din motivul: neajutorare în probleme de îngrijire și educație și familii cu mulți copii - în diferite zone ale orașului Leova (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Neajutorarea în îngrijire și educație	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte	Familii numeroase	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	20	0,75		20	0,75	
2.	Nou (Roza)	32	3,34	1	12	1,25	
3.	Centru	75	1,86		65	1,61	
4.	Vest	92	7,90	4	56	4,81	3
5.	Sud (Tighiceanu)	45	9,36	4	40	8,32	4

6.	Industrial	0	0,00		0	0,00	
	Total / media pentru oraș	264	2,72		193	1,99	

Indicatorii din tabel pentru orașul Leova în ansamblu nu sunt la un nivel semnificativ de ridicat. Dar, în comparație cu orașul în ansamblu, în anumite zone se observă o intensitate mult mai mare a fenomenelor negative legate de problemele legate de îngrijirea copiilor și de familiile cu mulți copii: Sud (Tighiceanu) și Vest.

Un alt domeniu de măsurare a fenomenelor sociale negative din Leova a fost criminalitatea. Datele obținute arată problema infraționalității în funcție de fiecare parte a orașului. Tabelul de mai jos prezintă date privind numărul și intensitatea (la 100 de locuitori) a infracțiunilor și contravențiilor înregistrate.

Tabelul 8. Rata infraționalității la Leova pe zone ale orașului (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Infracțiuni înregistrate	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte	Infracțiuni penale	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	12	0,45		10	0,38	
2.	Nou (Roza)	20	2,09	1	5	0,52	
3.	Centru	113	2,80	2	28	0,69	
4.	Vest	12	1,03		3	0,26	
5.	Sud (Tighiceanu)	4	0,83		4	0,83	1
6.	Industrial	3	0,72		17	4,09	4
	Total / media pentru oraș	164	1,69		67	0,69	

Cel mai mare număr de infracțiuni a fost înregistrat în Centru, care are cea mai mare populație din Leova. În alte zone ale orașului, nivelul infracțiunilor este sensibil mai scăzut. Cele mai multe infracțiuni, ca număr, au fost comise tot în Centru, dar raportat la populație, cea mai mare rată a fost înregistrată în zona Industrială.

De asemenea, a fost investigat nivelul de infraționalitate manifestat prin violență în familie. Trebuie spus că acest tip de fenomen negativ este întâmplător în Leova. Datele pentru indicatorul în cauză sunt cuprinse în tabelul de mai jos.

Tabelul 9. Rata criminalității la Leova pe zone ale orașului - violență în familie (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Violență în familie - număr de incidente	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	2	0,08	
2.	Nou (Roza)	1	0,10	

3.	Centru	3	0,07	
4.	Vest	2	0,17	
5.	Sud (Tighiceanu)	1	0,21	1
6.	Industrial	1	0,24	1
	Total / media pentru oraș	10	0,10	

Intensitatea fenomenelor sociale negative menționate mai sus în diferitele zone ale orașului a fost cuantificată cu ajutorul unor indicatori, calculați la 100 de locuitori. Alte aspecte sociale din oraș au fost analizate descriptiv - deoarece nu dispunem de date detaliate pentru fiecare zonă a orașului în parte.

În ceea ce privește sfera educațională din Leova, în zona Centru există două licee, cu elevi în clasele I-XII:

- Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”
- Liceul Teoretic „Constantin Spătaru”

În plus, există grădinițe în zonele Centru și Vest. Zona Industrială, pe de altă parte, are o școală profesională. Din aceste date nu este posibil să se determine nivelul de educație al locuitorilor din diferite zone ale orașului.

Numărul ONG-urilor înregistrate în Leova este de 8 în total, dintre care 3 organizații sunt localizate în zonele Centru și Vest și câte una în Nord (Frumușica, Pichet) și Nou (Roza). Pe de altă parte, dacă luăm în considerare grupurile de inițiativă: asociații de locatari și asociații publice, există un total de 21 de astfel de grupuri în tot orașul, cu sediul în principal în Centru.

Din sfera socială, mai avem încă o statistică cu privire la numărul de trimeri la medicul de familie în fiecare zonă a orașului în 2021: un total de 47.156, inclusiv:

- Nord (Frumușica, Pichet): 4.940
- Nou (Roza): 10.068
- Centru: 5.313
- Vest: 6.232
- Sud (Tighiceanu): 14.774
- Industrial: 5.829

Cu toate acestea, este dificil de evaluat în ce măsură aceste date reprezintă fenomene pozitive, adică grija pentru sănătate, și în ce măsură descriu un fenomen negativ, adică neglijarea sănătății.

Pentru a delimita o zonă degradată (în conformitate cu metodologia descrisă anterior), este mai întâi necesar să se identifice zonele orașului care se află într-o stare de criză din cauza situației lor sociale. Luând în considerare valoarea tuturor celor 15 indicatori care

definesc determinanții sociali, valoarea medie combinată a acestora pentru întregul oraș Leova este de **17,33 puncte**.

Tabelul 10. Delimitarea unei zone degradate în Leova. Zone ale orașului în criză - factori sociali

Nr.	Denumirea zonei orașului	Total: numărul de puncte
1.	Sud (Tighiceanu)	36
2.	Vest	31
3.	Nou (Roza)	26
4.	Industrial	5
5.	Centru	8
6.	Nord (Frumușica, Pichet)	3

Următoarele zone sunt caracterizate de cea mai mare acumulare de fenomene sociale negative, semnificativ peste media întregului oraș:

- Sud (Tighiceanu)
- Vest
- Nou (Roza)

În următoarea etapă a analizei, ar trebui să se verifice dacă fenomenele sociale negative din aceste zone ale orașului sunt însoțite de o acumulare de fenomene negative în cel puțin una dintre celelalte sfere indicate: economică, de mediu, spațial-funcțională sau tehnică.

Deoarece celelalte trei zone ale orașului, respectiv Industrial, Centru și Nord (Frumușica, Pichet), nu s-au dovedit a fi în stare de criză în sfera socială, nu vor fi incluse în zona degradată.

4.3.2. Sfera economică

Un element important care caracterizează nivelul de dezvoltare a economiei locale este spiritul antreprenorial, care se manifestă prin numărul de întreprinderi înregistrate. Situația în diferite zone ale orașului Leova este ilustrată de numărul de întreprinderi înregistrate și la 100 de locuitori, inclusiv persoane juridice și inițiative de afaceri ale persoanelor fizice.

Tabelul 11. Nivelul de activitate economică în Leova, pe zone ale orașului (anul 2021)

Nr.	Denumirea zonei orașului	Operatori economici activi	Indicator la 100 de locuitori (în %)	Numărul de puncte
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	91	3,43	2
2.	Nou (Roza)	20	2,09	3
3.	Centru	337	8,36	
4.	Vest	15	1,29	4
5.	Sud (Tighiceanu)	5	1,04	4
6.	Industrial	23	5,53	
	Total / media pentru oraș	491	5,06	

Culoarea portocalie din tabel indică zonele din Leova în care a fost identificată o situație socială mai rea decât media la nivel de oraș. Astfel, sunt marcate cu portocaliu zonele care sunt tipice pentru desemnarea unei zone degradate, respectiv Sud (Tighiceanu), Vest și Nou (Roza). S-a constatat că aceste zone au o rată de activitate economică mai mică decât media la nivelul întregului oraș. Cea mai mare concentrație de întreprinderi se află în Centru. În schimb, zona Industrial este dominată de întreprinderi industriale mai mari.

4.3.3. Sfera - Mediu natural

Un alt domeniu analizat a fost cel al mediului. Starea mediului a fost examinată din punctul de vedere al potențialelor depășiri ale standardelor de calitate ale acestuia în raport cu componentele sale individuale. Din cauza lipsei de date statistice detaliate care să descrie componentele individuale ale mediului în diferitele zone ale orașului, s-a folosit o evaluare calitativă, prezentată mai jos.

Tabelul 12. Calitatea componentelor de mediu (poluare, degradare) în Leova

Nr.	Zona	Aer	Apele de suprafață și subterane	Sol	Vegetație (parcuri, păduri, pajiști)
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	Satisfăcător	Rău	satisfăcător	rău
2.	Nou (Roza)	Satisfăcător	Rău	satisfăcător	rău
3.	Centru	Satisfăcător	Satisfăcător	satisfăcător	satisfăcător
4.	Vest	foarte bine	foarte bine	foarte bine	satisfăcător
5.	Sud (Tighiceanu)	foarte bine	foarte bine	foarte bine	foarte bine
6.	Industrial	Rău	Rău	rău	rău

În evaluarea stării mediului s-a folosit o descriere calitativă, folosind următorii termeni:
stare/calitate: foarte bine / satisfăcător / rău

Cea mai rea stare a mediului se găsește în zona Industrial. Dintre zonele caracterizate ca zone degradate, doar zona Nou (Roza) are o stare nesatisfăcătoare în ceea ce privește calitatea apelor de suprafață și subterane și a acoperirii vegetale.

4.3.4. Sfera spațială și funcțională

În cadrul sferei spațial-funcționale, a fost examinată accesibilitatea la infrastructura tehnică. Sfera spațială și funcțională a fost examinată în special în ceea ce privește infrastructura tehnică și socială din fiecare zonă a orașului și starea tehnică a acestora. Analiza infrastructurii tehnice a examinat disponibilitatea și starea tehnică a rețelei de alimentare cu apă, a sistemului de canalizare, a rețelei de gaze, a sistemului de eliminare a deșeurilor, a rețelei TIC și a rețelei energetice.

Tabelul 13. Accesibilitatea la infrastructura tehnică în Leova

Nr.	Zona	Rețea de alimentare cu apă	Canalizare	Gaz	Sistem de eliminare a deșeurilor	Telefon	Internet	Starea rețelei electrice
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	+	+	+	+	+	+	satisfăcător
2.	Nou (Roza)	+	(parțial)	(parțial)	+	+	+	satisfăcător
3.	Centru	+	+	+	+	+	+	foarte bine
4.	Vest	+	+	(parțial)	+	+	+	foarte bine
5.	Sud (Tighiceanu)	+	-	(parțial)	+	+	+	satisfăcător
6.	Industrial	+	+	+	+	+	+	foarte bine

Tabelul utilizează următoarele denumiri și evaluări calitative:

Marcare: în cazul în care există disponibilitate, a fost folosit semnul „+”

în cazul în care nu există disponibilitate, s-a utilizat semnul „-”

Evaluare calitativă: stare/calitate: foarte bine / satisfăcător / rău

Orașul Leova este relativ bine dotat cu infrastructură tehnică. Cele mai mari deficite în această privință sunt legate de rețeaua de canalizare. Unele părți ale orașului nu au acces suficient la rețeaua de gaze. Rețeaua rutieră din unele zone ale orașului trebuie extinsă și modernizată.

Disponibilitatea diverselor facilități de infrastructură sportivă și de recreere variază în diferite zone ale orașului Leova. În tabelul de mai jos este inclus un rezumat al accesibilității la terenul de sport, sala de sport, terenul de joacă, sala de fitness, pista de biciclete și alte facilități.

Tabelul 14. Accesibilitate la infrastructura de sport și recreere în Leova

Nr.	Zona	Teren de sport	Sală de sport	Teren de joacă	Sală de fitness	Piste de biciclete	Altele (parc, lac de acumulare)
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	+	-	+	-	-	+
2.	Nou (Roza)	+	+	+	-	-	-
3.	Centru	+	+	+	+	-	+
4.	Vest	+	+	-	-	-	-
5.	Sud (Tighiceanu)	-	-	+	-	-	+
6.	Industrial	-	-	-	-	-	-

Marcare: în cazul în care există disponibilitate, a fost folosit semnul „+”

în cazul în care nu există disponibilitate, s-a utilizat semnul „-”

Zone identificate în urma analizei problemelor sociale ca fiind zone degradate, sunt: Sud (Tighiceanu), Vest și Nou (Roza) au deficite semnificative în ceea ce privește infrastructura sportivă și de recreere. În schimb, zona Industrial, în general, nu dispune de acest tip de infrastructură, din cauza naturii industriale a zonei. În orașul Leova nu sunt indicate piste de biciclete.

Instituțiile și facilitățile culturale din Leova sunt situate în principal în zona Centru. Având în vedere utilizarea ocazională a bunurilor culturale, disponibilitatea acestora pentru comunitatea orașului poate fi considerată suficientă. Informațiile în acest sens sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 15. Accesibilitatea la infrastructura culturală în Leova

Nr.	Zona	Palat de cultură	Bibliotecă	Muzeu	Clădire/monument istoric
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	-	-	-	-
2.	Nou (Roza)	-	+	-	-
3.	Centru	-	+	+	+
4.	Vest	+	-	-	-
5.	Sud (Tighiceanu)	-	-	-	-
6.	Industrial	-	-	-	-

Marcare: în cazul în care există disponibilitate, a fost folosit semnul „+”

în cazul în care nu există disponibilitate, s-a utilizat semnul „-”

Ultimul aspect al sferei spațial-funcționale este o analiză a calității și accesibilității infrastructurii de transport. Este importantă pentru calitatea vieții locuitorilor din oraș. Următoarea prezentare generală arată situația din Leova în această privință.

Tabelul 16. Accesibilitatea la infrastructura de comunicare/transport în Leova

Nr.	Zona	Rețeaua și calitatea drumurilor	Siguranța circulației - pieton / trotuar	Transport public
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	satisfăcătoare	-	-
2.	Nou (Roza)	Proastă	-	-
3.	Centru	satisfăcătoare	+	-
4.	Vest	Proastă	-	-
5.	Sud (Tighiceanu)	Proastă	-	-
6.	Industrial	satisfăcătoare	+	-

Marcare: în cazul în care există disponibilitate, a fost folosit semnul „+”
în cazul în care nu există disponibilitate, s-a utilizat semnul „-”

Evaluare calitativă: stare/calitate: foarte bine / satisfăcător / rău

Rețeaua și calitatea drumurilor din Leova este satisfăcătoare doar în Centru și Industrial. În schimb, în cartierele identificate ca zone degradate, calitatea drumurilor este inadecvată. Nu există transport public în Leova. În mare parte din oraș lipsesc trotuarele, ceea ce determină riscuri pentru siguranța rutieră și un confort mai scăzut pentru pietoni.

4.3.5. Sfera tehnică

Analiza sferei tehnice a avut loc în termeni de evaluare calitativă a clădirilor din Leova, în special a celor publice.

Tabelul 17. Starea tehnică a clădirilor în Leova

Nr.	Zona	Facilități publice
1.	Nord (Frumușica, Pichet)	Satisfăcătoare
2.	Nou (Roza)	Satisfăcătoare
3.	Centru	Satisfăcătoare
4.	Vest	Satisfăcătoare
5.	Sud (Tighiceanu)	Proastă
6.	Industrial	Satisfăcătoare

Evaluare calitativă: stare/calitate: foarte bine / satisfăcător / rău

Sursa: elaborare proprie

Într-unul dintre cele trei cartiere în care a fost identificată o stare de criză socială, clădirile publice se află într-o stare proastă. Calitatea spațiilor publice din oraș a fost în general considerată bună.

4.4. Desemnarea unei zone degradate

Revenind la definiția unei zone degradate - aceasta este o zonă în care a fost identificată o stare de criză, exprimată prin acumularea de fenomene sociale specifice, negative, care sunt adițional însoțite de probleme economice, ecologice, tehnice sau funcțional-spațiale. O zonă degradată poate fi împărțită în subzone, inclusiv în subzone fără limite comune, cu condiția ca în fiecare subzonă să fie identificată o situație de criză.

Analizele efectuate mai sus indică faptul că în Leova există o zonă degradată, formată din subzone:

- subzona I - zona Sud (Tighiceanu)
- subzona II - zona Vest
- subzona III - zona Nou (Roza)

În situația fiecărei dintre aceste zone, acumularea de fenomene sociale negative este însoțită de cel puțin un fenomen negativ în sfera economică, de mediu, spațial-funcțională sau tehnică.

Odată ce o zonă degradată a fost desemnată, următorul pas este desemnarea unei zone de revitalizare. Referindu-ne la termenii explicați anterior o zonă de revitalizare este – o zonă care acoperă în întregime sau parțial o zonă degradată, caracterizată printr-o concentrare deosebită de fenomene negative, în care, datorită importanței sale pentru dezvoltarea locală, se intenționează să se realizeze o revitalizare. Zona de revitalizare poate fi împărțită în subzone, inclusiv în subzone fără limite comune, dar nu poate include zone mai mari de:

- 20% din suprafața comunei și
- locuite de peste 30% din populația comunei.

Leova are o suprafață de 820 de hectare și o populație de 9.705 locuitori, astfel încât suprafața de revitalizare nu poate depăși această cifră:

- 164 ha și
- 2.911 de persoane.

Tabelul 18. Totalizarea suprafeței și numărului de locuitori din zonele care constituie zonă degradată din Leova

Nr.	Denumirea zonei orașului	Numărul de locuitori	Suprafața în ha
1.	Sud (Tighiceanu)	481	99
2.	Vest	1.165	82
3.	Nou (Roza)	959	147
	Total	2.605	328

Totalizarea numărului de locuitori și a suprafeței cartierelor care constituie zonă degradată indică faptul că întreaga zonă degradată nu poate constitui o zonă de revitalizare, din cauza depășirii criteriului de suprafață.

4.5. Desemnarea zonei de revitalizare

Ținând cont de criteriul numărului de locuitori din zonă - nu mai mult de 30% din populație și nu mai mult de 20% din suprafață - au fost selectate 2 subzone de revitalizare din zonele degradate desemnate în Leova.

Tabelul 19. Totalizarea suprafeței și numărului de locuitori ai zonelor care constituie zonă de revitalizare din Leova

Nr.	Denumirea zonei orașului	Numărul de locuitori	Suprafața în ha
1.	Subzona I - Sud (Tighiceanu)	481	99
2.	Subzona II - Vest	1.165	82
	Total	1.646	181

Din totalizarea de mai sus se poate observa că există o ușoară depășire a limitei de suprafață a zonei de revitalizare, motiv pentru care partea din cartierul Sud (Tighiceanu), care este teren nelocuit, va fi exclusă din zona de revitalizare.

Pe lângă starea de criză existentă în zona de revitalizare, aceasta ar trebui să fie caracterizată de anumite potențiale de depășire a stării de criză și de dezvoltare.

Zona de revitalizare ar trebui să conțină infrastructuri (de exemplu, clădiri, zone sau terenuri degradate), a căror reamenajare și adaptare, este menită să îmbunătățească calitatea utilizării spațiului, să elimine izolarea zonelor cu probleme și să îmbunătățească calitatea vieții locuitorilor din zonele degradate, va contribui la rezolvarea problemelor sociale

diagnosticate ale acestor zone. Această definiție a zonei de revitalizare permite reînnoirea spațiilor urbane degradate, contribuind la consolidarea potențialului de dezvoltare a acestora, inclusiv a potențialului economic. În capitolul următor este inclusă o analiză a problemelor și a potențialului subzonelor de revitalizare.

V. ANALIZA ÎN PROFUNZIME A ZONEI DE REVITALIZARE DESEMNAȚE - DESCRIEREA PROBLEMELOR ȘI A POTENȚIALELOR

5.1. Spațiul zonei de revitalizare

Au fost desemnate ca zone de revitalizare cartierele: Sud (Tighiceanu) și Vest, care își trag numele de la poziția lor geografică în Leova. Subzonele de revitalizare indicate, separate, au puține contacte între ele, dar cea mai importantă caracteristică comună a locației lor este amplasarea lor de-a lungul văii râului Prut. Amplasarea de-a lungul văii râului limitează dezvoltarea teritorială a cartierelor enumerate la vest. Râul Prut este, de asemenea, frontiera de stat cu România. Ambele cartiere: Sud (Tighiceanu) și Vest sunt dominate de case unifamiliale joase. Aceste cartiere sunt caracterizate de deficiențe în ceea ce privește infrastructura tehnică (de exemplu, calitatea slabă a drumurilor, lipsa trotuarelor) și infrastructura municipală (de exemplu, sistemul de alimentare cu apă subdezvoltat). Există, de asemenea, probleme legate de riscul de inundații cauzate de râul Prut și de un sistem nefuncțional de canalizare a apelor pluviale.

Indicatorii utilizați în diagnosticul de delimitare au indicat că atât cartierul Sud (Tighiceanu), cât și cartierul Vest au probleme similare în sfera socială, cum ar fi șomajul, un procent ridicat de persoane care beneficiază de ajutor social pentru șomaj, ajutor social pentru dizabilitate și probleme de sănătate, probleme de sărăcie și lipsa de adăpost, incidența alcoolismului și a violenței domestice, familii cu mulți copii care beneficiază de ajutor social. Problemele identificate sunt o consecință a unei piețe a muncii subdezvoltate, care caracterizează întregul oraș Leova. Cele mai multe locuri de muncă sunt create de întreprinderile din cartierul Industrial și de instituțiile publice din Centru. Zonele desemnate pentru revitalizare: Sud (Tighiceanu) și Vest au caracter de cartiere rezidențiale. Cel mai mare număr de instituții publice se află în Centru.

O analiză aprofundată a zonei de revitalizare desemnate a fost realizată prin intermediul unei metode participative. Sursele pentru realizarea acestei analize aprofundate a zonei de revitalizare desemnate (Sud și Vest) sunt materialele elaborate în cadrul atelierului strategic de revitalizare organizat în noiembrie 2022 în orașul Leova și interviurile și observațiile realizate în timpul vizitelor de studiu (cercetare) în aceste cartiere. Acest lucru a permis o definiție mai aprofundată a problemelor existente în diferitele sfere (adică socială, economică, de mediu, spațial-funcțională și tehnică), precum și o indicare a potențialelor prezente aici. În timpul vizitei de cercetare, a fost efectuată o analiză critică a spațiului din zonele de revitalizare și au fost constatate nevoile locuitorilor în ceea ce privește tipul de schimbări necesare pentru a îmbunătăți standardele de viață ale acestora. În acest fel, a fost elaborat un rezumat al nevoilor și obiectivelor măsurilor de revitalizare în fiecare domeniu.

5.2. Sfera socială

Analizele efectuate în timpul diagnosticului de revitalizare, folosind indicatori pentru a ilustra problemele sociale, au arătat cele mai semnificative probleme sociale în subzonele de revitalizare Sud (Tighiceanu) și Vest. Aceste probleme au fost diagnosticate pe baza datelor statistice. Rezultatele sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 20. Probleme ale zonelor de revitalizare în sfera socială – diagnostic de delimitare

Nr.	Subzona de revitalizare	Probleme
1.	Subzona I - Sud (Tighiceanu)	• șomaj • număr mare de persoane care beneficiază de asistență socială din cauza șomajului • asistență socială din cauza dezabilității și problemelor de sănătate • probleme legate de sărăcie și persoane fără adăpost • prezența alcoolismului și a violenței domestice • familii cu mulți copii care beneficiază de asistență socială • infracționalitate
2.	Subzona II - Vest	• probleme demografice • șomaj • număr mare de persoane care beneficiază de asistență socială din cauza șomajului • asistență socială din cauza dezabilității și problemelor de sănătate • probleme legate de sărăcie și persoane fără adăpost • prezența alcoolismului și a violenței domestice • familii cu mulți copii care beneficiază de asistență socială

Pe lângă problemele identificate, există și dezavantajul demografic al unui raport ridicat de persoane în vârstă în structura de vârstă a populației. Dar, în același timp, cartierele Vest și Sud au o rată a natalității la 100 de locuitori mai mare decât media orașului în ansamblu.

Cartierele Vest și Sud (Tighiceanu) sunt cartiere rezidențiale, cu un număr mic de facilități și instituții publice. Principalele instituții administrative, educaționale și culturale se află în cartierul Centru al orașului Leova.

Cele mai importante instituții și resurse existente în sfera socială din cartierele Vest și Sud sunt:

1) Instituții educaționale:

- Grădinița de copii nr. 1 "Albinuța" - Cartierul Vest
- Centrul Tinerilor Naturaliști (instituție educațională extrașcolară) - cartierul Sud (Tighiceanu)

2) Instituții culturale:

- Palatul de Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici” - cartierul Vest

3) Facilități sportive:

- Școala sportivă cu sală și teren cu acoperire artificială - cartierul Vest

4) Instituții medicale:

- Stația Zonală de Asistență Medicală-Urgentă Cahul, filiala Leova (AMU) - cartierul Vest
- Centrul de Medicină Preventivă Raional Leova - cartierul Vest

5) Alte instituții de interes public:

- Tipografie - cartierul Vest
- Casa Națională de Asigurări Sociale - cartierul Vest
- Serviciul Statistică Leova - cartierul Vest

Printre resursele de importanță culturală, socială și naturală ar trebui menționate în continuare:

1) terenuri cu patrimoniu istoric și zone de recreere:

- Monumentul natural-istoric „Valul lui Traian” - cartierul Sud (Tighiceanu)
- plaja orășenească I - cartierul Sud (Tighiceanu)
- Teren de joacă zona Tighiceanu - cartierul Sud (Tighiceanu)

2) Monument istoric:

- Alea ostașilor căzuți în Afganistan (1982) și Transnistria (1992) – cartierul Vest

Atelierele de lucru strategice și vizitele de studiu desfășurate cu participarea diferitelor grupuri de actori implicați în revitalizare, au făcut posibilă o analiză aprofundată a problemelor sociale care apar în zona de revitalizare, precum și identificarea principalelor potențiale de dezvoltare a acestor zone. Rezultatele sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 21. Probleme și potențiale direcții de revitalizare în sfera socială

Subzona de revitalizare	Probleme	Potențiale
Subzona I - Sud (Tighiceanu)	• nu există un centru de asistență socială pentru persoanele în vârstă și familiile cu venituri mici • multe case particulare sunt abandonate • nu există un centru de tineret • nivel ridicat de îmbătrânire a populației, șomaj, persoane care au nevoie de asistență socială • dependența populației de asistență socială • lipsa zonelor de agrement (plajă), lipsa resurselor financiare pentru investiții	• posibilitatea de a dezvolta turismul (crearea de locuri de muncă) • dezvoltarea sectorului agricol și crearea de locuri de muncă • revitalizarea instituției administrative din subordinea primăriei „Centrul Tinerilor Naturaliști” (în prezent o clădire degradată) • crearea unei zone de recreere pe fosta plajă municipală - crearea de noi locuri de muncă

	• câini vagabonzi • lipsa unei amenajări adecvate a terenului: havuz în fața casei de cultură	
Subzona II - Vest	• lipsa unui centru social pentru familiile cu venituri mici și pentru persoanele cu dizabilități • numărul de persoane în vârstă și sărace • necesitatea deschiderii unei case-muzeu a compozitorului Ion Aldea Teodorovici • lipsa unui teren pentru desfășurarea de evenimente culturale (str. Horelor) • câini vagabonzi • necesitatea unei dezvoltări adecvate: piscină în grădiniță	• organizarea de festivaluri internaționale și locale • dezvoltare în sectorul privat: comerț, servicii • perspective demografice bune: rată ridicată a natalității • instituții existente: grădiniță, casă de cultură, școală sportivă • revitalizarea terenului vechi de dans (dansuri naționale) • revitalizarea facilităților, de exemplu, terenul de dans existent, renovarea bazinului de înot și a havuzului grădiniței

Ca urmare a analizei problemelor și potențialelor din sfera socială, au fost formulate obiective de revitalizare în această sferă. Un potențial deosebit de semnificativ este asociat cu Sistemul de fortificații „Valul lui Traian” de Sus (întinderea totală a valului pe teritoriul orașului Leova este de 145m). Este un monument natural și istoric de importanță culturală și turistică națională și chiar internațională. Revitalizarea zonei nu este importantă doar pentru locuitorii din Leova, ci și pentru întreaga regiune. Locația „Valul lui Traian” și împrejurimile sale, care pot fi dezvoltate pentru turism, sunt ilustrate pe hartă.

Harta 1. Locația „Valul lui Traian”

Sursă: Strategia de dezvoltare socio-economică a orașului Leova pentru anii 2021-2026

Fot. Amplasarea viitorului lac al orașului - ca loc de recreere, agrement, dar și de dezvoltare economică

Obiective de revitalizare în domeniul social - sarcini recomandate pentru implementare:

- dezvoltarea turismului prin reamenajarea complexului turistic Valul lui Traian, plajă, lac (Sud);
- revitalizarea „Centrului Tinerilor Naturaliști” (Sud),
- clădirea grănicerilor;
- reconstrucția havuzului din fața casei de cultură;
- clădirea în construcție (zona de sud) pentru oficiul de stare civilă, care urmează să fie transformată și echipată ca centru pentru copii și persoane în vârstă;
- dezvoltarea sferei sociale prin crearea de noi servicii sociale;
- creșterea protecției populației împotriva câinilor vagabonzi prin crearea de noi adăposturi;
- inaugurarea casei-muzeu a compozitorului Ion Aldea Teodorovici (Vest);
- reamenajarea zonei de dans pentru evenimente culturale (str. Horelor)
- renovarea bazinului de înot și a havuzului grădiniței (str. Albinuța)

5.3. Sfera economică

Diagnosticul de delimitare în sfera economică, de mediu, spațial-funcțională și tehnică a avut ca scop să indice dacă problemele sociale existente în zonele degradate sunt însoțite și de probleme în cel puțin unul dintre domeniile indicate. Analiza aprofundată din punct de vedere economic, de mediu, spațial-funcțional și tehnic se aplică doar zonelor selectate pentru revitalizare, și anume Sud și Vest.

Diagnosticul de delimitare a identificat prezența unor niveluri scăzute de activitate economică în zonele Sud și Vest. Acest lucru se datorează parțial faptului că cartierele desemnate sunt mai degrabă rezidențiale decât administrative sau industriale.

Tabelul 22. Probleme ale zonelor de revitalizare în sfera economică - diagnostic de delimitare

Nr.	Subzona de revitalizare	Probleme
1.	Subzona I - Sud (Tighiceanu)	• nivel scăzut al activității economice
2.	Subzona II - Vest	• nivel scăzut al activității economice

Datele statistice arată că în cartierul Vest își au sediul social doar 8 agenți economici activi cu statut de persoană juridică, iar în raionul Sud există doar 3 astfel de entități.

Structura activității economice este următoarea:

- agenți economici cu statut de persoană juridică: Vest: 8, Sud: 3
- persoane fizice (patentă): Vest: 3, Sud: 2
- gospodării țărănești: Vest: 4, Sud: 0

Principala activitate economică din cartierul Sud (Tighiceanu) este:

- magazin, produse alimentare
- servicii transport
- comerț cu amănuntul în magazine, cu vânzarea de produse alimentare, băuturi și prod. de tutun
- intermediar în comerț cu ridicata

Principala activitate economică din cartierul Vest este:

- produse alimentare
- produse alimentare, agricole, băuturi, tutun
- mărfuri industriale
- magazin alimentar cu produse din carne
- activități de servicii personale, înfrumusețare, întreținere corporală
- produse agricole, alimentare, băuturi, tutun

O analiză a problemelor și potențialelor din cartierele Sud (Tighiceanu) și Vest concluzionează că există condiții pentru redresare economică. Oportunitățile de creare a locurilor de muncă sunt create prin dezvoltarea serviciilor de agrement și de recreere. Tabelul de mai jos analizează problemele și potențialul subzonei de revitalizare Sud (Tighiceanu) și Vest în domeniul economic.

Tabelul 23. Probleme și potențiale direcții de revitalizare în sfera economică

Subzona de revitalizare	Probleme	Potențiale
Subzona I - Sud (Tighiceanu)	• deficite de infrastructură tehnică și municipală: drumuri, sistem de canalizare • dezvoltarea slabă a mediului comercial, a transportului public • lipsa întreprinderilor mici • nici o fabrică de prelucrare a produselor lactate	• zonă turistică promițătoare • posibila dezvoltare a unei zone economice • potențialul forței de muncă existente • sprijin pentru tinerii profesioniști în dezvoltarea afacerilor • dezvoltarea unui sistem fotovoltaic (baterii solare)
Subzona II -	• lipsa facilităților industriale și	• potențialul forței de muncă

Vest	comerciale, a infrastructurii de canalizare, a transportului public necesitatea de a deschide un centru de servicii	existente - dezvoltare în sectorul privat: comerț, servicii - construirea unui pod între România și Republica Moldova - dezvoltarea resurselor existente, de exemplu, clădiri
------	---	---

Barierile și potențialul de dezvoltare economică în subzona Sud (Tighiceanu) și Vest sunt similare. Neajunsurile infrastructurii tehnice (de exemplu, calitatea slabă a drumurilor, lipsa canalizării) dezavantajează aceste cartiere în comparație cu condițiile existente în alte părți ale orașului. Cei mai mari angajatori, adică instituțiile și companiile publice, sunt localizați în alte cartiere ale orașului. Pe de altă parte, profitând de oportunitățile asociate cu o mai bună dezvoltare a resurselor locale, de exemplu, pentru dezvoltarea ofertelor de agrement și de recreere, poate crește numărul de locuri de muncă în sfera serviciilor pentru turiști și pentru comunitatea locală. De asemenea, este important să se ia măsuri pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial individual în rândul locuitorilor din cartierele Vest și Sud.

Obiective de revitalizare în domeniul economic - sarcini recomandate pentru implementare:

- dezvoltarea facilității administrative „Centrului Tinerilor Naturaliști” ca centru de educație ecologică;
- renovarea ca muzeu a vechii școli românești, care se află în incinta aceleiași instituții;
- dezvoltarea unei zone turistice (fosta plajă);
- dezvoltarea unei zone industriale pentru întreprinderi mici și crearea de locuri de muncă, cursuri și informare;
- dezvoltarea unei fabrici de produse lactate;
- extinderea sistemului fotovoltaic prin instalarea de panouri fotovoltaice;
- dezvoltarea sectorului agro-industrial (ferme, producție etc.) și sprijinirea întreprinderilor.

5.4. Sfera de mediu

Cele mai importante probleme în domeniul mediului se referă la sistemul de canalizare subdezvoltat. Cu o rată ridicată de alimentare cu apă în cartierele Sud (Tighiceanu) și Vest incluse în revitalizare, există o disparitate foarte mare în sistemul de colectare și tratare a apelor uzate municipale.

Tabelul 24. Probleme ale zonelor de revitalizare în sfera de mediu - diagnostic de delimitare

Nr.	Subzona de revitalizare	Probleme
1.	Subzona I - Sud (Tighiceanu)	deficitul în furnizarea rețelei de canalizare
2.	Subzona II - Vest	deficitul în furnizarea rețelei de canalizare

Stația de tratare a apelor uzate existentă din cartierul Sud, care deservește întregul oraș, are nevoie de modernizare. Stația principală de pompare a apelor uzate situată în cartierul Vest ar trebui, de asemenea, să fie modernizată.

Fot. Starea tehnică foarte proastă a stațiilor de epurare a apelor uzate

Riscurile majore sunt asociate cu apariția în cartierul Sud, a unor zone predispuse la alunecări de teren în râul Prut. O parte a terenului este spălată de râu și amenință dezvoltarea rezidențială în acest sector. Un sistem de drenaj al apelor pluviale nefuncțional ridică, de asemenea, probleme. În plus, atât în cartierele Sud și Vest există zone cu verdeață neglijată, care ar trebui să fie mai bine dezvoltate pentru turism și recreere.

Resursele valoroase de mediu sunt zonele situate în apropierea și în unele părți ale cartierului Vest (monumente ale naturii, alte forme de protecție a naturii):

- Ecosistemul acvatic „Lebăda albă” cu o suprafață de 30 ha amplasat la nord-vest de orașul Leova, în apropierea nemijlocită a râului Prut, deținătorul funciar este primăria Leova. Componentele principale ale rezervației sunt lacul cu baltă și teritoriile zonei de protecție din apropierea nemijlocită.

- Lunca inundabilă cu vegetație de baltă – cu S – 50 ha, situată în partea de Nord-Vest a or. Leova, în lunca cursului inferior al r. Prut, lângă ecosistemul acvatic „Lebăda albă”. Deținătorul funciar este primăria Leova.

Suprafața trenurilor cu spații verzi din zonele de revitalizare este:

- Vest: 2,8 ha (1,7% din suprafața totală a orașului),
- Sud: 15,3 ha (13,3% din suprafața totală a orașului).

În timpul atelierelor strategice de revitalizare și al vizitelor de cercetare, au fost identificate problemele și potențialul din domeniul mediului în zonele desemnate pentru revitalizare, care sunt rezumate în tabelul de mai jos.

Tabelul 25. Probleme și potențiale direcții de revitalizare în sfera de mediu

Subzona de revitalizare	Probleme	Potențiale
Subzona I - Sud (Tighiceanu)	• nu există o zonă ecologică amenajată • centrele de sănătate ar trebui revitalizate • nu există o zonă turistică • nu există teren pentru nămolul stației de tratare a apelor uzate • rețeaua de canalizare este insuficient dezvoltată • căile de circulație: drumurile și trotuarele nu sunt dotate cu coșuri de gunoi	• dezvoltarea turismului prin reamenajarea rezervorului artificial și îmbunătățirea stării ecologice a zonei de agrement • revitalizarea caselor abandonate • plantarea de arbori și arbuști • utilizarea râului Prut • Valul lui Traian (complex turistic)
Subzona II - Vest	• lipsa unei zone de agrement bine întreținute • nu există o zonă de recreere cu verdeață • emisii de la apele reziduale în râul Prut • inundații și alunecări de teren • lipsa canalizării	• îmbunătățirea zonei verzi pentru rezidenți • plantarea de copaci pentru consolidarea malurilor râului Prut în vederea prevenirii alunecărilor de teren • plantarea de copaci și de verdeață în scopul amenajării peisagistice • efectuarea de lucrări de curățenie și de construcție în zona în care se află râpa • modernizarea stației de epurare a apelor uzate

În ciuda problemelor existente în domeniul mediului, au fost identificate potențiale semnificative legate de gestionarea spațiilor verzi existente. În special în cartierul Sud, există

un mare potențial pentru crearea unei zone atractive de agrement și recreere. În consecință, se recomandă următoarele măsuri de protecție a mediului - rezumate mai jos.

Obiective de revitalizare în domeniul mediului - sarcini recomandate pentru implementare:

- dezvoltarea turismului prin refacerea unui rezervor artificial și dezvoltarea unei zone de recreere ecologice, plantarea de arbori și arbuști, curățarea malurilor râului Prut de deșeuri și implicarea locuitorilor din zonă în aceste lucrări;
- construirea/echiparea de toalete publice biologice;
- implementarea unei tehnologii de înaltă calitate/repararea stațiilor de epurare a apelor uzate municipale, prevenind eliberarea de substanțe nocive în atmosferă;
- construirea de diguri pentru a preveni inundațiile și alunecările de teren;
- pavaj cu coșuri de gunoi;
- atragerea de investiții în dezvoltarea mediului prin deschiderea unui parc și a unei zone de recreere;
- curățarea zonei și plantarea de verdeață cu ajutorul voluntarilor;
- construirea unui colector (canal) pentru apa de ploaie și îmbunătățirea canalului existent;
- plantarea de arbori pentru consolidarea malurilor râului Prut;
- controlul numărului de câini vagabonzi, sterilizarea și aplicarea de cipuri.

5.5. Sfera spațială și funcțională

Sfera spațială și funcțională se referă la modul general în care spațiile publice sunt dezvoltate și dotate cu o infrastructură tehnică, socială și municipală adecvată. Diagnosticul de delimitare a evidențiat deficiențele existente în acest domeniu în ambele subzone de revitalizare.

Tabelul 26. Probleme ale zonelor de revitalizare în sfera spațial-funcțională - diagnostic de delimitare

Nr.	Subzona de revitalizare	Probleme
1.	Subzona I - Sud (Tighiceanu)	• deficiențe în infrastructura municipală: canalizare, gaz • infrastructură și facilități sportive inadecvate • accesibilitate redusă la infrastructura culturală • infrastructură de transport precară
2.	Subzona II - Vest	• deficiențe în infrastructura municipală: canalizare, gaz • infrastructură și facilități sportive inadecvate • accesibilitate redusă la infrastructura culturală • infrastructură de transport precară

Doar sistemul de alimentare cu apă este la un nivel satisfăcător atât în cartierul Sud, cât și în cartierul Vest. Alte elemente ale sferei spațial-funcționale trebuie să fie îmbunătățite și completate. O problemă majoră este lipsa unui sistem de canalizare în cartierul Sud și canalizarea în proporție de aprox. 10% în cartierul Vest. Rețeaua de drumuri este bine dezvoltată, dar în multe secțiuni drumurile sunt în stare tehnică foarte proastă. Nu există trotuare pavate. Rețeaua de iluminat public ar trebui modernizată pentru a deveni eficientă din punct de vedere energetic. De asemenea, părțile interesate de revitalizare indică necesitatea de a dezvolta rețeaua de gaze.

Este identificat un deficit de locuri de agrement și de recreere, de exemplu în fiecare cartier: Vest și Sud există un singur loc de joacă pentru copii. Locuitorii așteaptă mai multe terenuri de joacă, organizarea de complexe sportive, zone de recreere și o gestionare adecvată a spațiilor verzi.

Nu există un sistem de transport public în orașul Leova. Locuitorii din zonele de revitalizare indică necesitatea organizării unui astfel de sistem.

Tabelul următor rezumă cele mai importante probleme și cele mai importante potențiale de dezvoltare în domeniul spațial-funcțional.

Tabelul 27. Probleme și potențiale direcții de revitalizare în sfera spațial-funcțională

Subzona de revitalizare	Probleme	Potențiale
Subzona I - Sud (Tighiceanu)	- lipsa zonelor de recreere - lipsă de trotuare și drumuri - lipsă locuri de joacă - lipsă de infrastructură sportivă - lipsa canalizării - lipsă de transport public - număr insuficient de locuri de muncă	- terenuri existente, cu posibilitatea de dezvoltare a acestora în vecinătatea râului Prut - potențialul forței de muncă existente și oportunitățile de creare de locuri de muncă - dezvoltarea zonei turistice: lac și plajă - activități ale Centrului de Meșteșuguri pentru vârstnici - extinderea sistemului de iluminat public
Subzona II - Vest	- alunecări de teren și distrugerea malurilor râului Prut, care amenință clădirile rezidențiale - lipsa de infrastructură: trotuare, drumuri - parcare auto - lipsa unui sistem de iluminat eficient energetic (lămpi stradale) - lipsa infrastructurii de comunicare - lipsă de transport public - numai gazeificare parțială	- consolidarea malurilor râului Prut - potențialul forței de muncă existente și oportunitățile de creare de locuri de muncă - revitalizarea zonei de recreere - construirea unui sistem de drenaj al apelor pluviale

Problemele și potențialele indicate în tabel conduc la recomandări pentru direcții importante de schimbare în sfera spațial-funcțională, care pot duce la nivelarea celor mai semnificative probleme și deficite. De exemplu, trebuie să fie implementate urgent lucrări de consolidare a malurilor râului Prut, de securizare a zonelor cu alunecări de teren și de construire a sistemelor de drenaj al apelor pluviale, deoarece aceste fenomene reprezintă o amenințare pentru locuitori și pentru proprietățile acestora.

Fot. Clădiri degradate care pot fi folosite pentru dezvoltarea turismului

Obiective de revitalizare în sfera spațială și funcțională - sarcini recomandate pentru implementare:

- dezvoltarea infrastructurii pentru îmbunătățirea condițiilor de viață ale locuitorilor: de exemplu, revitalizarea stațiilor de epurare a apelor uzate, a drumurilor, a trotuarelor, a iluminatului stradal;
- dezvoltarea infrastructurii culturale și turistice: de exemplu, deschiderea unei zone de agrement, a unor facilități culturale, a unor locuri de joacă;
- investiții care implică repararea drumurilor, podurilor etc;
- îmbunătățirea condițiilor de viață prin crearea de servicii pentru gospodării casnice;
- dezvoltare prin crearea unui centru pentru persoanele în vârstă;
- crearea de locuri de parcare pentru autoturisme pe terenul grădiniței nr. 1;
- consolidarea malurilor râului Prut;
- revitalizarea vechiului teren de dans ca un tribut adus tradiției (strada de lângă piață a fost numită „Nocevoc” în onoarea acestui lucru).

Fot. Malurile râului Prut au nevoie de fortificare

Fot. Facilități sportive care au nevoie de modernizare

Fot. Lipsa de dezvoltare a infrastructurii culturale și de recreere

5.6. Infrastructura tehnică

Diagnosticul de delimitare a scos la iveală deficiențele și deficitele existente în sfera tehnică întâlnite în ambele subzone de revitalizare: Sud și Vest. Problemele se referă la calitatea slabă a unui număr semnificativ de clădiri și la infrastructura tehnică și comunală inadecvată.

Tabelul 28. Probleme ale zonelor de revitalizare în sfera infrastructurii tehnice - diagnostic de delimitare

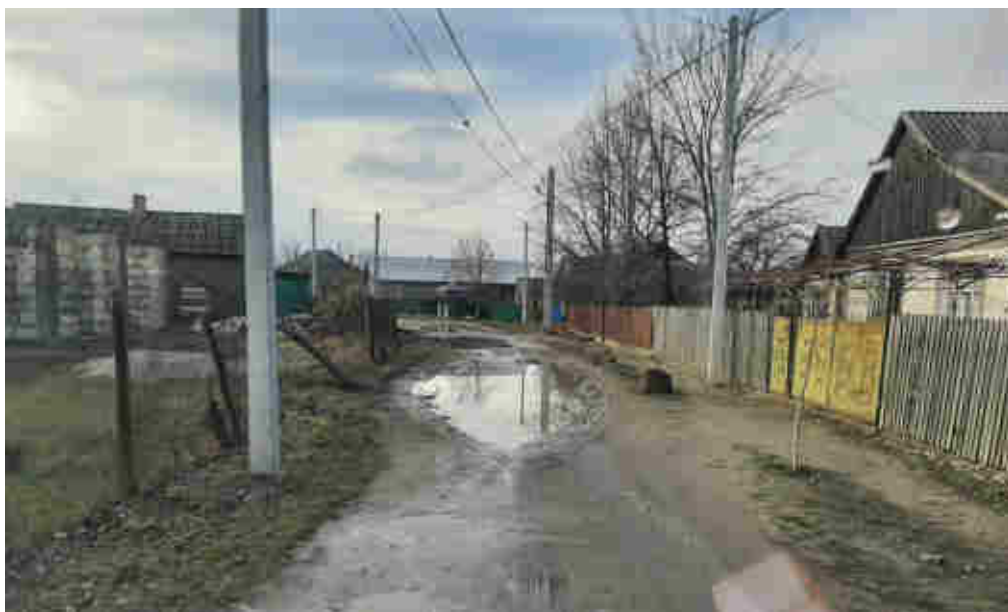
Nr.	Subzona de revitalizare	Probleme
1.	Subzona I - Sud (Tighiceanu)	• calitatea slabă a clădirilor • deficit de infrastructură tehnică și comunală
2.	Subzona II - Vest	• calitatea slabă a clădirilor • deficit de infrastructură tehnică și comunală

Calitatea slabă a facilităților de construcție se aplică atât la clădirile instituțiilor publice, cât și la cele private. De exemplu, grădinița publică din cartierul Vest are nevoie de lucrări de renovare. Școala sportivă a orașului din cartierul Vest are, de asemenea, nevoie de renovarea fațadei. În cartierul Sud, de exemplu, trebuie efectuate lucrări de modernizare la Stația Tinerilor Naturaliști. În plus, cartierul Sud are case particulare abandonate, nefolosite. Starea satisfăcătoare în domeniul infrastructurii tehnice se referă doar la rețeaua de alimentare cu apă și la rețeaua de internet.

Tabelul 29. Probleme și potențiale direcții de revitalizare în sfera tehnică

Subzona de revitalizare	Probleme	Potențiale
Subzona I - Sud (Tighiceanu)	- lipsa canalizării - drumuri parțial neasfaltate, trotuare - iluminat public - stația de epurare a apelor uzate are nevoie de o renovare majoră - lipsă zonă de agrement - lipsa alimentării cu apă pentru unii locuitori - reparații necesare la poduri	- zonă de recreere (plajă) - renovarea stației de epurare a apelor uzate - reamenajarea fostului post de frontieră ca centru turistic - dezvoltarea unei zone turistice - crearea unui complex turistic - conexiuni existente - poduri
Subzona II - Vest	- lipsa parțială a rețelelor de canalizare - lipsa de drumuri și trotuare asfaltate - alunecări de teren în zona râului Prut (maluri) - este necesară reconstrucția acoperișului grădiniței nr. 1 și a sistemului de canalizare - este necesară reconstrucția stadionului școlii sportive - nu există un sistem de scurgere a apelor pluviale - iluminat slab pe străzi și în unele zone - este nevoie de renovarea podurilor	- consolidarea malurilor râului Prut - inaugurarea Muzeului Ion-Aldea Teodorovici - zonă de recreere pentru copii - deschiderea zonei de recreere - parc - zonă dens populată - echipare în rețea electrică - poduri existente

Fot. Drumuri de foarte proastă calitate în zona de revitalizare

Fot. Drumuri de foarte proastă calitate în zona de revitalizare

Juxtapunerea problemelor și a direcțiilor potențiale de revitalizare în sfera tehnică indică o gamă largă de nevoi în cartierele Sud și Vest. Acest lucru se referă în special la necesitatea de a construi o rețea de canalizare în cartierul Sud și de a o extinde în cartierul Vest. Alte probleme și nevoi sunt legate de calitatea drumurilor, de lipsa drumurilor asfaltate și de lipsa trotuarelor. Importante resurse de infrastructură tehnică existente sunt podurile, dar și acestea au nevoie de reparații. Ca urmare a activității și a discuțiilor din cadrul atelierelor strategice privind aspectele de revitalizare, au fost elaborate recomandări pentru obiectivele de revitalizare în domeniul infrastructurii tehnice, care sunt incluse mai jos.

Obiective de revitalizare ale infrastructurii tehnice - sarcini recomandate pentru implementare:

- accelerarea extinderii rețelei de canalizare;
- construcția de drumuri și trotuare pavate;
- extinderea sistemului de canalizare a apelor pluviale;
- modernizarea sistemului de iluminat public (panouri solare);
- consolidarea malurilor râului Prut;
- reconstrucția acoperișului grădiniței nr. 1 "Albinuța" și a sistemului de canalizare;
- dezvoltarea zonei turistice;
- revitalizarea centrelor de sănătate;
- extinderea rețelei de gazoducte.

5.7. Provocări generale ale situației actuale

Analiza problemelor, a nevoilor și a potențialului zonelor de revitalizare conduce la formularea obiectivelor de revitalizare. Obiectivele de revitalizare răspund deficitelor importante din zonă și, în același timp, oferă o oportunitate de a activa potențialul de dezvoltare. Obiectivul cel mai general al revitalizării este de a scoate din starea de criză zonele degradate desemnate pentru revitalizare. Cu toate acestea, atingerea unui astfel de obiectiv necesită un nivel ridicat de investiții și o perspectivă de timp mai lung. Având în vedere analiza aprofundată a situației din cartierele orașului Leova: Sud (Tighiceanu) și Vest ar trebui să ne concentrăm pe acțiunile cele mai urgente și prioritare și să căutăm modalități de revitalizare socială și economică a zonei. Pe de altă parte, în sfera tehnică și spațial-funcțională, este necesară o intervenție rapidă pentru a stopa procesele de degradare a celor mai vulnerabile zone și clădiri, de exemplu, este urgentă construirea unei infrastructuri pentru controlul inundațiilor.

Clădirile și terenurile de patrimoniu istoric și cultural și zonele cu potențial de recreere și agrement pot constitui baza pentru creșterea atractivității cartierelor Sud (Tighiceanu) și Vest nu doar pentru locuitori, ci și pentru turiști. Redresarea economică în acest domeniu ar trebui să se traducă printr-o situație mai bună a pieței muncii și, în cele din urmă, printr-o situație socială mai bună.

VI. VIZIUNEA, MISIUNEA ȘI OBIECTIVELE REVITALIZĂRII

6.1. Viziunea și misiunea revitalizării

O viziune, așa cum este definită, este o expresie a aspirațiilor și a imaginației publice asupra viitorului, care definește: importanța, atractivitatea, efectele exploatării atuurilor și oportunităților de dezvoltare și eliminarea problemelor și amenințărilor. Viziunea dă tonul pentru obiectivele strategice viitoare și reprezintă orașul visurilor noastre.

VIZIUNE DE REVITALIZARE

Zona revitalizată va crea un spațiu suplimentar de activare publică, socială și economică pentru locuitorii întregului oraș Leova, precum și pentru entitățile externe, inclusiv turiști și investitori, sporind atractivitatea investițională și turistică a acestuia, precum și calitatea și confortul vieții locuitorilor săi

Un moment important în dezvoltarea programului este formularea misiunii sau a mesajului principal. Misiunea ca obiectiv principal de funcționare, este o declarație scurtă și sintetică a direcției de dezvoltare, împreună cu o specificație a valorilor generale care vor fi întotdeauna respectate. Misiunea indică tendința generală de dezvoltare, în conformitate cu așteptările tuturor părților interesate, în special ale locuitorilor.

Misiunea are rolul de a defini sistemul de valori al orașului pentru a realiza imaginea viitoare a orașului proiectată în viziune. Misiunea stabilește valorile care ne vor ghida pentru a realiza viziunea. Misiunea direcționează acțiuni detaliate și definește, de asemenea, climatul intern pentru acțiunile din oraș, în special în domeniul revitalizării. Misiunea este în mod clar legată de răspunsul la întrebări despre sensul și esența a ceea ce facem? Ce dorim să realizăm? Ale cui și căror nevoi le răspundem? Ce ne face unici?

MISIUNEA REVITALIZĂRII

Misiunea orașului Leova în domeniul activităților de revitalizare este:

asigurarea unei dezvoltări socio-economice durabile și echilibrate, care să garanteze îmbunătățirea condițiilor și calității vieții comunității locale prin dezvoltarea infrastructurii tehnice, sociale, cultural-educative și turistice, reducerea problemelor sociale, susținerea mediului de afaceri și a investitorilor, pe baza potențialului, resurselor, talentelor, cunoștințelor și activității sociale și economice a locuitorilor, precum și prin acțiuni integrate ale autorităților orașului Leova, ale actorilor Programului de revitalizare și ale locuitorilor, în sfera spațială, economică și socială în zona de revitalizare.

6.2. Obiectivele și liniile de acțiune ale revitalizării și justificarea acestora

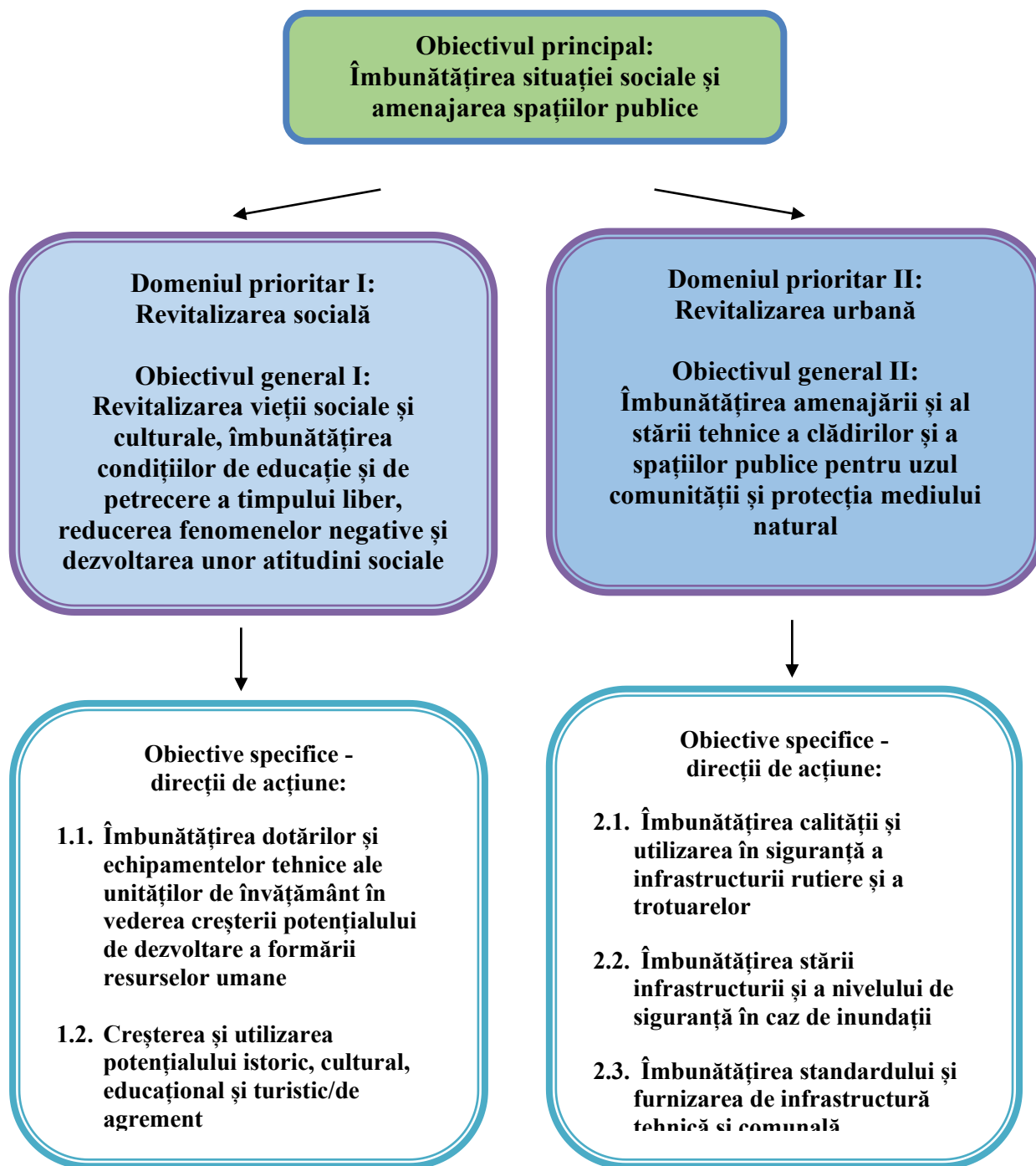
Obiectivul cel mai general al revitalizării este de a scoate din starea de criză zonele degradate desemnate pentru revitalizare. Urmărirea acestui obiectiv necesită un ansamblu de acțiuni/ proiecte care trebuie întreprinse pentru a atinge obiectivele specifice care alcătuiesc acest obiectiv principal. Obiectivele revitalizării derivă din problemele identificate și servesc la rezolvarea acestora. Având în vedere viziunea declarată a stării țintă a zonelor de revitalizare - obiectivul principal al revitalizării poate fi definit ca: **„Îmbunătățirea situației sociale și amenajarea spațiilor publice”**.

Realizarea obiectivului principal de revitalizare va fi posibilă prin punerea în aplicare a unor obiective specifice în domeniile prioritare:

- Domeniul prioritar I – Revitalizarea socială
- Domeniul prioritar II - Revitalizarea urbană

În domeniile prioritare definite, au fost identificate un obiectiv general și obiective specifice - linii de acțiune. Structura obiectivelor Programului de revitalizare a orașului Leova este ilustrată în diagrama de mai jos.

Schema 1. Obiectivele Programului de revitalizare a oraşului Leova

Sursa: elaborare proprie

Structura prezentată a obiectivelor are un aranjament ierarhic. Acesta include o indicație a obiectivului principal de revitalizare și al obiectivelor generale și specifice din fiecare domeniu prioritar. Au fost identificate două domenii prioritare: **Revitalizarea socială** și **Revitalizarea urbană**.

În metodologia de delimitare a zonelor degradate, criteriul de bază este stabilirea existenței unor fenomene de criză în sfera socială, urmată de co-apariția unor fenomene negative în cel puțin una dintre sferele: economică, de mediu, spațial-funcțională și tehnică. Prin urmare, intervenția sub formă de măsuri de revitalizare ar trebui să ducă în primul rând la nivelarea fenomenelor sociale negative identificate, de exemplu, reducerea nivelului de șomaj. Cartierele desemnate pentru revitalizare: Sud (Tighiceanu) și Vest sunt cartiere rezidențiale și nu există un potențial deosebit pentru dezvoltarea pieței muncii. Aceste funcții sunt îndeplinite de alte cartiere din orașul Leova. În contextul problemelor sociale evidențiate în cartierele Sud (Tighiceanu) și Vest, **Revitalizarea socială** - prin care se înțelege reducerea fenomenelor sociale negative și formarea unor atitudini sociale pozitive: prin educație, dezvoltarea vieții sociale și culturale, crearea condițiilor pentru petrecerea activă a timpului liber și recreere - care împreună se traduc printr-o îmbunătățire a calității vieții locuitorilor - a fost adoptată ca prim obiectiv general al revitalizării. De mare importanță în această sferă este asigurarea unei infrastructuri adecvate pentru facilitățile educaționale și de învățământ și utilizarea potențialului istoric și cultural existent (de exemplu, fortificațiile), precum și a condițiilor naturale (valea râului Prut).

În cadrul priorității **Revitalizare urbană**, este planificată implementarea unor proiecte de infrastructură care să contribuie la scoaterea din criză a zonelor de revitalizare în ceea ce privește: o mai bună dezvoltare a facilităților și spațiilor publice și îmbunătățirea stării infrastructurii importante pentru calitatea vieții locuitorilor, siguranța publică și protecția mediului. Prin urmare, obiectivul general al activităților din acest domeniu este de a dota mai bine zonele de revitalizare cu infrastructură tehnică și municipală care să elimine deficitele existente în acest domeniu.

Pentru a pune în practică conceptul de revitalizare pentru cartierele Sud (Tighiceanu) și Vest, au fost elaborate, colectate și descrise în detaliu mai jos în acest program proiecte de revitalizare. Aceste proiecte se încadrează în obiectivele specifice ale revitalizării și servesc la atingerea obiectivelor de revitalizare stabilite. Tabelul de mai jos arată legătura dintre proiectele de revitalizare și obiectivele de revitalizare, adică o indicație a obiectivelor specifice de revitalizare care sunt îndeplinite de proiectele individuale.

Tabelul 30. Corelarea proiectelor de revitalizare cu obiectivele de revitalizare

Obiective specifice de revitalizare	Numărul de proiecte care îndeplinesc obiectivele stabilite
1.1. Îmbunătățirea dotărilor și echipamentelor tehnice ale unităților de învățământ în vederea creșterii potențialului de dezvoltare a formării resurselor umane	2, 3, 4, 5, 6, 7, 16, 17
1.2. Creșterea și utilizarea potențialului istoric, cultural, educațional și turistic/de agrement	1, 13, 14, 15, 2, 7, 17

2.1. Îmbunătățirea calității și utilizarea în siguranță a infrastructurii rutiere și a trotuarelor	8, 10 4
2.2. Îmbunătățirea stării infrastructurii și a nivelului de siguranță în caz de inundații	9, 11
2.3. Îmbunătățirea standardului și echipamentului infrastructurii tehnice și municipale, inclusiv a protecției mediului	12, 8, 9,

Sursa: elaborare proprie

Proiectele planificate se adresează tuturor sferelor de revitalizare, și anume sociale, economice, de mediu, spațial-funcționale și tehnice. În plus, localizarea acestora indică (o descriere detaliată este inclusă în fișele proiectelor individuale) că ambele se află în subzona de revitalizare I: în Sud (Tighiceanu), precum și în subzona II - Vest, sunt planificate pentru implementare proiecte în domeniul social și în domeniul infrastructurii tehnice și municipale.

6.1. Lista de proiecte

Proiectele de revitalizare de bază sunt un ansamblu de acțiuni fără de care implementarea obiectivelor programului nu va fi posibilă, iar zona de revitalizare nu va putea depăși situația de criză. Neimplementarea unui proiect/a întreprindere din această listă poate duce la nerealizarea obiectivelor întregului program, prin urmare implementarea acestora ar trebui monitorizată, iar în cazul unor probleme cu demararea, realizarea sau obținerea efectelor adecvate - acțiunile de remediere ar trebui să fie Luate.

Datorită dimensiunii mai mici a impactului, proiectele suplimentare de revitalizare sunt dificil de identificat individual. Ele au o importanță mai mică, susținând pentru implementarea obiectivelor programului.

Tabelul Lista de proiecte împărțite în proiecte principale și complementare

Nr.	Numele proiectului	Proiectul de revitalizare de bază (X)	Proiectul complementar (X)	Perioada de implementare	Costuri estimate
1.	Crearea complexului turistic „Valul lui Traian”	X		2023-2025	12.435.131,71
2.	Reconstrucția bazinului de înot multifuncțional cu havuz, la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	X		2024 - 2025	400.000,00
3.	Schimbarea acoperișului la IET nr. 1 „Albinuța”, or.	X		2024 - 2025	4.000.000,00

	Leova				
4.	Lucrări de pavare a trotuarelor la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	X		2023-2026	700.000,00
5.	Schimbarea rețelelor de canalizare la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	X		2024 - 2025	800.000,00
6.	Schimbarea pardoselii la 8 pavilioane și instalarea mobilierului necesar la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	X		2023-2026	900.000,00
7.	Construirea teatrului de vară, a unei scene pentru copii la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova		X	2023-2030	1.000.000,00
8.	Repararea străzii Barbu Lăutaru în variantă albă	X		2023-2024	500.000,00
9.	Întărirea malurilor Râului Prut	X			200.000.000,00
10.	Construcția trotuarului pe strada Unirii		X	2023-2024	300.000,00
11.	Apărarea împotriva inundațiilor a apelor pluviale	X		2024 - 2025	45.000.000,00
12.	Construcția sistemului de canalizare	X		2024-2026	5.000.000,00
13.	Centru de Meșteșuguri Tradiționale	X		2024 - 2025	2.000.000,00
14.	Renovarea parcului și havuzului de lângă Palatul de		X	2024 - 2025	800.000,00

	Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici”				
15.	Modernizarea Stației Tinerilor Naturaliști prin renovare și modernizare	X		2023-2024	5.000.000,00
16.	Renovarea fațadei Școlii sportive orășenești din orașul Leova	X		2024-2025	300.000,00
17.	Renovarea mini-terenului de fotbal artificial al Școlii sportive orășenești din orașul Leova		X	2024-2025	400.000,00

Mai jos este prezentată o hartă rezumativă ilustrativă care evidențiază toate proiectele de revitalizare.

Localizarea proiectelor pe hartă

Sursă: Date de la Primăria Leova

Legendă

- P1 - Crearea complexului turistic „Valul lui Traian”
- P2 - Reconstrucția bazinului de înot multifuncțional cu havuz, la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
- P3 - Schimbarea acoperișului la IET nr. 1 „Albinuța”, or. Leova
- P4 - Lucrări de pavare a trotuarelor la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
- P5 - Schimbarea rețelelor de canalizare la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
- P6 - Schimbarea pardoselii la 8 pavilioane și instalarea mobilierului necesar la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
- P7 - Construirea teatrului de vară, a unei scene pentru copii la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
- P8 - Repararea străzii Barbu Lăutaru în variantă albă
- P9 - Întărirea malurilor Râului Prut
- P10 - Construcția trotuarului pe strada Unirii
- P11 - Apărarea împotriva inundațiilor a apelor pluviale
- P12 - Construcția sistemului de canalizare
- P13 - Centru de Meșteșuguri Tradiționale
- P14 - Renovarea parcului și havuzului de lângă Palatul de Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici”
- P15 - Modernizarea Stației Tinerilor Naturaliști prin renovare și revitalizare
- P16 - Renovarea fațadei Școlii sportive orașenești din orașul Leova
- P17 - Renovarea mini-terenului de fotbal artificial al Școlii sportive orașenești din orașul Leova

VII. CARACTERISTICILE PROIECTELOR DE REVITALIZARE (PROIECTE PRINCIPALE, PROIECTE COMPLEMENTARE)

6.1. Proiecte principale

PROIECTUL NR. 1

Nr. Proiectului	1
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Crearea complexului turistic „Valul lui Traian”
Tipul proiectului	Social, infrastructural, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova <i>Parteneri:</i> Centrul Tânrului Naturalist, Consiliul Raional Leova, Consiliul Raional Cimișlia, Primăria orașului Cimișlia
Activitățile care trebuie îndeplinite	Descrierea proiectului: Proiectul include acțiuni de creare și îmbunătățire a condițiilor de odihnă și agrement, acțiuni ce presupun valorificarea, conservarea și protejarea spațiilor verzi din Subzona I - Sud (Tighiceanu), precum și punerea în valoare a fondului natural ca factor al dezvoltării și al identității orașului, acțiunile sale fiind concentrate pe potențialul istorico-natural existent al fortificației „Valul lui Traian” și „fosta plajă orășenească” din oraș. Întâi de toate, acesta urmărește amenajarea obiectivelor turistice naturale și antropice de utilitate publică precum și crearea/modernizarea infrastructurilor conexe de utilitate publică, iar monumentul natural-istoric Valul lui Traian de Sus, reprezintă un obiectiv de atracție turistică regională și internațională, care va spori valorificarea potențialul turistic nu doar a orașului Leova, dar și a regiunii în întregime. Implementarea acestui proiect va duce și la atingerea altor 2 obiective generale: pe de o parte crearea și reabilitarea infrastructurii de agrement, prin reconstrucția bazinului acvatic, amenajarea plajei publice și construcția a 10 spații rustice de cazare, iar pe de altă parte modernizarea infrastructurii rutiere (drumurilor de acces și a infrastructurii aferente drumurilor) către obiectivul turistic de importanță regională și internațională, Valul lui Traian de Sus. Activitățile proiectului:

	- Elaborarea documentației de proiect: proiect tehnic, deviz de cheltuieli, studiu de fezabilitate, acte permise; - Realizarea achizițiilor publice; - Amenajarea zonei de agrement, reabilitatea bazinului acvatic și plajei din preajma acestuia de 12 ha; - Instalarea a 10 spații rustice de cazare (ecosfere) pe o suprafață de 3 ha; - Instalarea panoului informativ; - Pavarea părții interioare a unui sector al fortificației; - Instalarea unui bust simbolic a Împăratului Traian (<i>sau a unei versiuni minimize a Coloanei lui Traian</i>); - Integrarea Complexului turistic „Valul lui Traian” în circuitul turistic local și național; - Promovarea atracției turistice și monumentului natural-istoric Valul lui Traian de Sus, iar în rezultat, valorificarea potențialului turistic al regiunii.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Sud (Tighiceanu) or. Leova, str. Lacului, lunca râului Prut
Grupul țintă	Locuitori ai zonei de revitalizare din orașul Leova, locuitori ai orașului Leova, agenți economici, persoane fizice (deținători de patentă), conducători/fondatori de gospodării țărănești, instituții publice, locuitori ai raioanelor Leova și Cimișlia, cetățenii Republicii Moldova, turiștii locali și cei străini
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	12.435.131,71 MDL Bugetul local, bugetul raional, parteneri de implementare, Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL), donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2023-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - necesitatea de oferire tuturor membrilor comunității, indiferent de vârstă sau stare socială, oportunități de dezvoltare egale; rata înaltă a migrației; rata înaltă a șomajului; ponderea crescută a familiilor social-vulnerabile în zonă. Sfera economică - nivel scăzut de antreprenoriat; starea precară a întreprinderilor locale; nivel scăzut de valorificare a produselor autohtone. Sfera de mediu - situație ecologică nefavorabilă; potențial istorico-natural nevalorificat, fortificația „Valul lui Traian” și „fosta plajă orașenească” Sfera spațială și funcțională - necesitatea reabilitării infrastructurii spațiilor verzi prin aplicarea măsurilor integrate de dezvoltare urbană întru crearea unei comunități locale capabile să dezvolte sentimente de apartenență și încredere; necesitatea unor spații de recreere și agrement.

	Sfera tehnică - starea proastă a drumurilor de acces și a infrastructurii aferente drumurilor.
Rezultate preconizate	Obiective turistice amenajate – 3 (Valul lui Traian, bazinul acvatic, infrastructura de cazare); Obiective turistice incluse în circuite turistice în urma implementării proiectelor de dezvoltare regională – 1 (complexul turistic „Valul lui Traian”); Trasee tematice comune conectate la rețeaua regională – 1. Proiectul contribuie la revitalizarea urbană a orașului Leova și la creșterea calității vieții locuitorilor săi. Acțiunile prevăzute vor contribui la dezvoltarea socio-economică a orașului și vor încuraja investițiile atât în oraș cât și în raionul Leova. Zona reabilitată va deveni una din cărțile de vizită ale orașului. Proiectul poate cuprinde transferuri de cunoștințe pe domeniul de revitalizare urbană cu accent plasat pe crearea și amenajarea Complexelor turistice cu transfer de experiență și perfecționare în comun cu alte orașe pe dimensiuni și condiții similare din regiune. Rezultatele proiectului vor contribui și la crearea condițiilor de organizare a unei diversități de evenimente culturale la nivelul orașului și raionului Leova cu participarea partenerilor naționali și internaționali, potențialilor investitori, etc. Complexul turistic va deveni un punct de atracție al turiștilor, fiind inclus în itinerare și locuri de vizitat în raionul Leova. În aceeași ordine de idei, rezultatele proiectului pot declanșa noi genuri de activitate, în special în zonele de revitalizare unde urmează a fi implementat proiectul. Principalul argument în acest sens vizează reabilitarea acceselor rutiere, fapt care va contribui la creșterea atractivității zonelor pentru rezidenții din regiune, precum și creșterea competitivității economice a zonei. În aceeași ordine de idei, promovarea continuă a monumentului Valul lui Traian, poate continua prin implementarea unor proiecte similare sau conexe, în toată regiunea de sud, care este străbătută de această fortificație antică: Cimișlia, Căușeni, Cantemir, Cahul și alte localități, astfel punând bazele unui brand turistic cu renume, care în perspectivă se poate reflecta pozitiv și în economia regională.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Promovarea obiectivului turistic natural și istoric, Valul lui Traian de Sus, cu o lungime totală de 138 km (pe teritoriul Republicii Moldova), care își are originile în România, iar pe teritoriul țării noastre, începe din orașul Leova, la vest și trece prin raioanele Cimișlia și Căușeni, la est. - Crearea infrastructurii de cazare turistică, reabilitarea bazinului acvatic și a zonei de agrement, aflate în imediata apropiere a

	monumentului natural și istoric; - Reabilitarea bazinului acvatic, ca parte componentă a Complexului turistic „Valul lui Traian”; - Integrarea Complexului turistic „Valul lui Traian” în circuitul turistic local și național; - Dezvoltarea accesibilității la infrastructura de recreere în zona de revitalizare din orașul Leova; - Impulsionarea investițiilor în sectorul de turism și agrement; - Dezvoltarea infrastructurii turistice; - Facilitarea creării locurilor noi de muncă.
Metoda de evaluare	- Documentația tehnică elaborată; - Număr de zone de recreere la scară mare din orașele – 1 „Valul lui Traian”; - Atracții turistice renovate – 2 („Valul lui Traian”, bazinul acvatic); - Atracții turistice amenajate – 1 (zonă de cazare); - Teritoriu amenajat – aprox. 15 ha (3 ha – zona de cazare, 12 ha-bazinul acvatic); - Drum construit/renovat/reabilitat – 0,475 (km); - Locuri de cazare create – 10 ecosfere.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 1. Crearea complexului turistic „Valul lui Traian”

Locația: Sud (Tighiceanu) or. Leova, str. Lacului, lunca râului Prut

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 2

Nr. Proiectului	2
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea	Reconstrucția bazinului de înot multifuncțional cu havuz, la

proiectului	IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
Tipul proiectului	Social, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Instituția de Educație Timpurie nr. 1 „Albinuța”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Întocmirea devizului de cheltuieli; - Completarea caietului de sarcini; - Lucrări de demontare a suprafațatelor vechi, deteriorate; - Instalarea sistemului de aprovizionare cu apă; - Reparația propriu-zisă a bazinului, havuzului după cerințele și standardele actuale de funcționare.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Alexandru Marinescu, 1
Grupul țintă	Copiii care frecventează grădinița - 200 Angajații grădiniței - 35 Părinții - 400
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 400.000,00 MDL Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024 - 2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - creșterea nivelului de educație; îmbunătățirea condițiilor pentru 200 preșcolari; creșterea numărului de copii în grădiniță; copii în siguranță și crearea condițiilor decente pentru mediu educațional; oferirea condițiilor optime asigurate de creștere, educație și dezvoltare a copiilor de vârstă preșcolară. Sfera spațială și funcțională - starea tehnică precară a bazinului. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice a bazinului; lipsa de funcționare a soluțiilor tehnice care să permită utilizarea eficientă a bazinului, în special în ceea ce privește eficiența fortificării sănătății pentru preșcolari.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - 1 bazin de înot reconstruit și modernizat; - O creștere a activității fizice și educaționale; - Copii sănătoși, - Condiții optime pentru preșcolari; - Pregătirea multilaterală pentru viață în vederea integrării în activitatea școlară a acestora; - Activități preșcolare de calitate facilitate și dezvoltate.
Ce obiective de revitalizare urmărește	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății copiilor care frecventează grădinița în zona de revitalizare;

proiectul?	- Crearea condițiilor optime pentru mai mulți copii de vârstă preșcolară; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic; - Asigurarea unei educații timpurii centrate pe copil și a tranziției de succes către școală; - Utilizarea eficientă a bazei tehnico-materială; - Stimularea eficacității grădiniței și asigurarea condițiilor bune de desfășurare a activităților educative și recreative în aer liber.
Metoda de evaluare	- Documentația tehnică elaborată; - Proces-verbal de evaluare a lucrărilor efectuate; - Recepția finală a lucrărilor; - Bazin de înot reconstruit și funcțional; - Dimensiunile bazinului de înot reconstruit; - Nr. copiilor care frecventează stabil grădinița și practică activitățile de înot.

PROIECTUL NR. 3

Nr. Proiectului	3
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Schimbarea acoperișului la IET nr. 1 „Albinuța”, or. Leova
Tipul proiectului	Social, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Instituția de Educație Timpurie nr. 1 „Albinuța”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Demontarea elementelor a acoperișului vechi; - Desfacerea planșelor de ruberoid și a elementelor de acoperiș; - Montarea acoperișului nou din țiglă metalică; - Instalarea opritorilor de zăpadă; - Montarea sistemelor de burlane pentru scurgerea apelor.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Alexandru Marinescu, 1
Grupul țintă	Copiii care frecventează grădinița - 200 Angajații grădiniței - 35 Părinții - 400
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 4.000.000,00 MDL Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează	Sfera socială - creșterea nivelului de educație, îmbunătățirea condițiilor pentru 200 preșcolari, creșterea numărului de copii în

a fi eliminate prin implementarea proiectului	grădiniță, copii în siguranță și crearea condițiilor decente pentru mediu educațional. Sfera spațială și funcțională - starea tehnică precară a acoperișului. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice a clădirii, lipsa de funcționare a soluțiilor tehnice care să permită utilizarea eficientă a clădirii, în special în ceea ce privește eficiența energetică și protecția spațiilor educaționale pentru preșcolari.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Acoperiș renovat; - O siguranță mai mare de aflare a copiilor în grădiniță; - O creștere a activităților educaționale; - Condiții adecvate pentru preșcolari.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății copiilor care frecventează grădinița în zona de revitalizare; - Crearea condițiilor optime pentru mai mulți copii de vârstă preșcolară; - Creșterea nivelului de educație pentru micuți; - Creșterea numărului de copii cu cerințe educaționale speciale; - Sprijin pentru măsuri de îmbunătățire a mediului; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic.
Metoda de evaluare	- Documentația tehnică elaborată; - Proces-verbal de executare a lucrărilor; - Funcționalitatea acoperișului și siguranța activităților educaționale; - Numărul de copii și angajați, care beneficiază de servicii educaționale.

PROIECTUL NR. 4

Nr. Proiectului	4
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Lucrări de pavare a trotuarelor la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
Tipul proiectului	Social, infrastructural, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Instituția de Educație Timpurie nr. 1 „Albinuța”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Întocmirea devizului de cheltuieli; - Completarea caietului de sarcini; - Desfacerea de borduri de piatră sau beton așezate pe beton; - Borduri mici prefabricate din beton pentru încadrarea spațiilor

	verzi, trotuarelor, aleilor; - Compactarea pământului cu pietriș; - Pavaje executate din plăci de trotuare din beton prefabricat.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest
Grupul țintă	or. Leova, str. Alexandru Marinescu, 1 Copiii care frecventează grădinița - 200 Angajații grădiniței - 35 Părinții - 400
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 700.000,00 MDL Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”
Perioada planificată de implementare	2023-2026
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - creșterea nivelului de educație, îmbunătățirea condițiilor pentru 200 preșcolari, creșterea numărului de copii în grădiniță, copii în siguranță și crearea condițiilor decente pentru mediu educațional, oferirea condițiilor optime asigurate de creștere, educație și dezvoltare a copiilor de vârstă preșcolară. Sfera spațială și funcțională - starea tehnică precară a trotuarelor, calitatea scăzută a acestora, soluții de planificare neadaptate la funcțiile de schimbare ale zonei. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice a trotuarelor, inclusiv a celor cu destinație pentru plimbările copiilor și protecția mediului.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Condiții optime pentru preșcolari; - Pregătirea multilaterală pentru viață în vederea integrării în activitatea școlară a acestora; - Accesului la educația timpurie de calitate extins; - Curățenie menținută pe teritoriul instituției; - Spații amenajate cu iarbă, tufari, flori.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății copiilor care frecventează grădinița în zona de revitalizare; - Crearea condițiilor optime pentru mai mulți copii de vârstă preșcolară; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și infrastructural; - Asigurarea unei educații timpurii centrate pe copil și a tranziției de succes către școală; - Utilizarea eficientă a teritoriului; - Stimularea eficacității grădiniței și asigurarea condițiilor bune de desfășurare a activităților educative și recreative în aer liber.
Metoda de evaluare	- Documentația tehnică elaborată/prezentată; - Proces-verbal de executare a lucrărilor; - Lungimea trotuarelor pavate; - Calitate trotuarelor; - Numărul de copii și angajați, care beneficiază de servicii educaționale.

PROIECTUL NR. 5

Nr. Proiectului	5
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Schimbarea rețelelor de canalizare la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
Tipul proiectului	Infrastructural, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Instituția de Educație Timpurie nr. 1 „Albinuța”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Întocmirea devizului de cheltuieli; - Completarea caietului de sarcini; - Executarea lucrărilor de demontare a țevelor vechi; - Instalarea rețelei noi de canalizare.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Alexandru Marinescu, 1
Grupul țintă	Copiii care frecventează grădinița - 200 Angajații grădiniței - 35 Părinții - 400
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 800.000,00 MDL Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - creșterea nivelului de educație, îmbunătățirea condițiilor pentru 200 preșcolari, creșterea numărului de copii în grădiniță, copii în siguranță și crearea condițiilor decente pentru mediu educațional, oferirea condițiilor optime asigurate de creștere, educație și dezvoltare a copiilor de vârstă preșcolară. Sfera spațială și funcțională - starea tehnică precară a rețelei de canalizare, calitatea scăzută a acestora, soluții de planificare neadaptate la funcțiile de schimbare ale zonei. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice a rețelelor de canalizare, deseori prezintă pericol de spargere a țevelor, de inundații cu apă a subsolului.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Rețea de canalizare renovată și funcțională în IET nr. 1 „Albinuța”; - Accidente de spargere a țevelor prevenite; - Subsol uscat; - Surse de apă economisite; - Riscul de sistare a activității instituției de educație timpurie

	diminuat și evitat; - Mediul ambiant protejat.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății copiilor care frecventează grădinița în zona de revitalizare; - Crearea condițiilor optime pentru mai mulți copii de vârstă preșcolară; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și infrastructural; - Utilizarea eficientă a rețelei de canalizare; - Utilizarea eficientă a consumului de apă.
Metoda de evaluare	- Documentația tehnică prezentată; - Proces-verbal de evaluare a lucrărilor efectuate; - Lungimea rețelei de canalizare schimbată; - Calitatea reparației rețelei de canalizare; - Nr. beneficiarilor (copii, angajați ai instituției) de servicii de canalizare îmbunătățite.

PROIECTUL NR. 6

Nr. Proiectului	6
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Schimbarea pardoselii la 8 pavilioane și instalarea mobilierului necesar la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
Tipul proiectului	Social, infrastructural, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Instituția de Educație Timpurie nr. 1 „Albinuța”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Întocmirea devizului de cheltuieli; - Completarea caietului de sarcini; - Executarea lucrărilor de demontare a betonului vechi; - Turnarea betonului pentru îndreptarea suprafețelor; - Revitalizarea pavilioanelor; - Dotarea cu mobilier a pavilioanelor pentru desfășurarea activităților în aer liber (măsuțe, scăunele, etc.).
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Alexandru Marinescu, 1
Grupul țintă	Copiii care frecventează grădinița - 200 Angajații grădiniței - 35 Părinții - 400
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 900.000,00 MDL Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană

Perioada planificată de implementare	2023-2026
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - creșterea nivelului de educație, îmbunătățirea condițiilor pentru 200 preșcolari, creșterea numărului de copii în grădiniță, copii în siguranță și crearea condițiilor decente pentru mediu educațional, oferirea condițiilor optime asigurate de creștere, educație și dezvoltare a copiilor de vârstă preșcolară, diversificarea activităților în aer liber. Sfera spațială și funcțională - starea tehnică precară a 8 pavilioane, calitatea scăzută a acestora, soluții de planificare neadaptate la funcțiile de schimbare ale zonei, lipsa mobilierului necesar (măsuțe, scaunele, table, etc) în pavilioane. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice a pavilioanelor.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Spații de joacă sigure pentru preșcolari pe timp de ploaie, vânt, ninsori la IET nr.1 „Albinuța”; - Pavilioane revitalizate și dotate cu mobilier necesar; - Accesul la educația timpurie de calitate, astfel încât se asigură sporirea ratei de includere în educația preșcolară a copiilor de 2-7 ani; - Activități educaționale și de joacă ale copiilor instituției facilitate; - Aflarea copiilor pe o perioadă mai îndelungată în aer liber.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății copiilor care frecventează grădinița în zona de revitalizare; - Crearea condițiilor optime pentru mai mulți copii de vârstă preșcolară; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și infrastructural; - Asigurarea dezvoltării capacităților creative prin valorificarea potențialului psihofiziologic și intelectual al copiilor; - Pregătirea multilaterală pentru viață; - Utilizarea eficientă a bazei tehnico-materiale în instituție, - Creșterea reprezentativității instituției de educație timpurie în zona de revitalizare.
Metoda de evaluare	- Documentația tehnică prezentată; - Proces-verbal de evaluare a lucrărilor efectuate; - Evaluarea lucrărilor efectuate din punct de vedere tehnic, juridic și financiar de către specialiști; - Prezentarea certificatelor de inofensitate a mobilierului procurat; - Nr. pavilioanelor revitalizate; - Unități de mobilier procurate pentru dotarea pavilioanelor; - Nr. copiilor care frecventează instituția.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectelor: 2, 3, 4, 5, 6.

Sursă: Date de la Primăria Leova

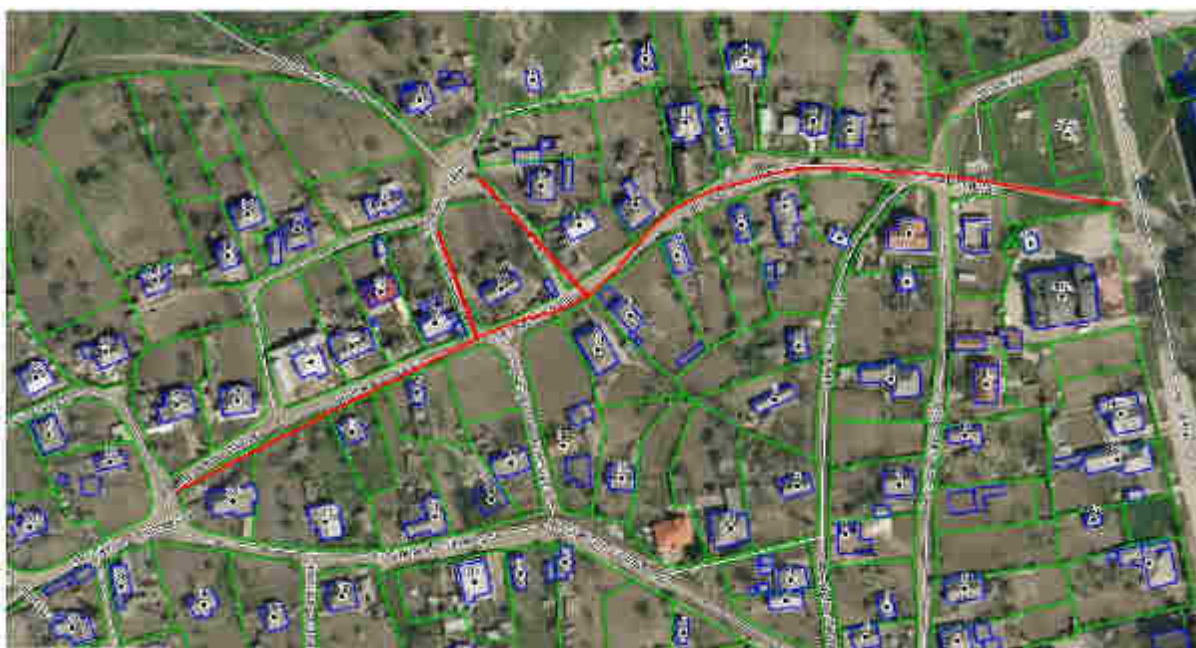
PROIECTUL NR. 8

Nr. Proiectului	8
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Repararea străzii Barbu Lăutaru în variantă albă
Tipul proiectului	Infrastructural
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova și locuitorii străzii
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Elaborarea planului topografic al străzii și delimitarea acesteia în teren; - Pregătirea terenului pentru construcția străzii cu pietriș; - Aplicarea straturilor de uzură a carosabilului cu pietriș stabilizat cu ciment; - Construcția trotuarului din pavaj pentru toată strada.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Barbu Lăutaru
Grupul țintă	De acest proiect vor beneficia locuitorii străzii, persoanele în vârstă și cu dizabilități, școlari.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 500.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată	2023-2024

de implementare	
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - probleme ale locuitorilor cu nevoi speciale, nivel scăzut de capital social, nivel insuficient de participare la viața publică. Sfera economică - nivel scăzut de antreprenoriat. Sfera de mediu - depășirea standardelor de calitate a mediului, Sfera spațială și funcțională - echiparea insuficientă cu infrastructură tehnică și socială sau starea tehnică precară a acesteia, lipsa accesului la serviciile de bază sau calitatea scăzută a acestora, soluții de planificare urbană neadaptate la funcțiile în schimbare ale zonei, nivelul scăzut al serviciilor de transport/comunicare, deficitul sau calitatea scăzută a spațiilor publice. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice a drumurilor.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Stradă reparată; - Accesibilitate rutieră sporită; - Siguranței rutiere a pietonilor, a copiilor; - Infrastructură îmbunătățită pentru locuitorii zonei, implicit pentru persoanele cu dizabilități.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței rutiere și a sănătății persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Sprijinirea măsurilor de îmbunătățire a mediului; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic; - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor comunității locale.
Metoda de evaluare	- Plan topografic; - Lungimea străzii reparate; - Nr. beneficiarilor.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 8: Repararea străzii Barbu Lăutaru în variantă albă

Locația: Vest, or. Leova, str. Barbu Lăutaru

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 9

Nr. Proiectului	9
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Întărirea malurilor Râului Prut
Tipul proiectului	De investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Ministerul Mediului al Republicii Moldova
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Consolidarea malurilor râului Prut și stoparea alunecărilor de teren în zona dată.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest
Grupul țintă	locuitorii zonei de revitalizare
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	200.000.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - nivel scăzut de capital social. Sfera economică - nivel scăzut de economie pe țară. Sfera de mediu - depășirea standardelor de calitate a mediului,

	prezența unor deșeuri care reprezintă o amenințare pentru viața și sănătatea oamenilor sau pentru starea mediului. Sfera spațială și funcțională - echiparea insuficientă cu infrastructură tehnică și socială sau starea tehnică precară a acesteia, lipsa accesului la serviciile de bază sau calitatea scăzută a acestora, soluții de planificare urbană neadaptate la funcțiile în schimbare ale zonei. Sfera tehnică - de funcționare a soluțiilor tehnice care să permită utilizarea eficientă a terenurilor și caselor din zona dată, în special în ceea ce privește suprafața teritoriului orașului și protecția mediului și a râului Prut.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: Va fi stopat procesul de alunecare a malurilor râului Prut, cât și asigurarea caselor de locuit din zona dată.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Sprijin pentru măsuri de îmbunătățire a mediului; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor comunității locale.
Metoda de evaluare	- Lucrările de consolidare realizate; - Lungimea malurilor râului consolidate.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 9: Întărirea malurilor Râului Prut
Locația: Vest, or. Leova, r. Prut

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 11

Nr. Proiectului	11
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Apărarea împotriva inundațiilor a apelor pluviale
Tipul proiectului	Infrastructural, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova în comun cu locuitorii sectorului sud a orașului
Activitățile care	Activitățile proiectului:

trebuie îndeplinite	- Elaborarea proiectului tehnic; - Construcția rețelei de evacuare a apelor pluviale; - Protejarea caselor de locuit împotriva inundațiilor; - Stoparea eroziunii solului; - Protejarea infrastructurii sectorului deteriorate în perioada calamităților naturale.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Sud (Tighiceanu) Proiectul va fi implementat în zona de sud a orașului str. Tighicianului, care în prezent este supusă inundațiilor de apele pluviale în timpul căderii ploilor torențiale.
Grupul țintă	De rezultatul implementării proiectului, vor beneficia toți locatarii sectorului de sud a orașului. Vor fi protejate de inundații peste 200 de case individuale, 2 poduri, rețeaua de canalizare orășenească, cât și sistemul de curățirea apelor reziduale a orașului.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 45.000.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială – se va rezolva problema de inundație a caselor particulare de locuit, se va proteja infrastructura zonei împotriva calamităților naturale, se va stopa procesul de eroziune a solului, se va ridica nivelul de trai a cetățenilor din zona respectivă. Sfera economică – rezolvarea problemei de inundație a zonei, va da posibilitatea dezvoltării antreprenoriatului privat, cât și socialo- economică a zonei. Sfera de mediu – implementarea proiectului, va da posibilitatea stopării procesului de eroziune a solului, se va atenua problema de lichidare a gunoiștilor neautorizate, se va îmbunătăți starea mediului înconjurător. Sfera spațială și funcțională – implementarea proiectului, va da posibilitatea dezvoltării infrastructurii și echiparea ei cu tehnică necesară pentru deservirea socială a cetățenilor, rezolvarea problemei menționată va da posibilitatea de soluționare a problemei planificării urbane a zonei. Sfera tehnică – stoparea degradării caselor de locuit, cât și a clădirilor de deservire socială a populației.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: Se va îmbunătăți infrastructura zonei. Implementarea proiectului va da posibilitatea dezvoltării social - economică a zonei, va da posibilitatea de protejare a caselor de

	locuit împotriva inundațiilor. Zona va deveni mai atractivă pentru atragerea investițiilor de dezvoltare social-economică, se va schimba calitatea mediului înconjurător.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Lichidarea consecințelor calamităților naturale, altor situații ce pot aduce prejudiciu mediului; - Îmbunătățirea siguranței cetățenilor pentru protejarea caselor de locuit împotriva inundațiilor care locuiesc în zona de revitalizare; - Îmbunătățirea condițiilor de trai a cetățenilor, prin renovarea infrastructurii zonei de locuit; - Renovarea și construcția a noi case de locuit cu atragerea tinerilor; - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor comunității locale; - Protejarea stației de epurare a apelor uzate.
Metoda de evaluare	- Rețeaua de evacuare a apelor pluviale construită și lungimea acesteia; - Nr. caselor protejate de inundațiile pluviale.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 11: Apărarea împotriva inundațiilor a apelor pluviale

Locația: Sud (Tighiceanu), or. Leova, str. Tighicianului

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 12

Nr. Proiectului	12
Informații privind	Descriere

proiectul	
Denumirea proiectului	Construcția sistemului de canalizare
Tipul proiectului	Infrastructural, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, S.A. „Apă-Canal” Leova
Activitățile care trebuie îndeplinite	Locuitorii din zonă nu dispun de sistem centralizat de canalizare, fiecare familie are canalizare improvizată ceea ce duce la poluarea solului și apelor subterane. Activitățile proiectului: - Elaborarea documentației tehnice; - Construcția sistemului de canalizare centralizat.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Sud (Tighiceanu)
Grupul țintă	De rezultatele proiectului vor beneficia toți locuitorii zonei sud-Tighiceanului.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 5.000.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2026
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - probleme ale locuitorilor referitor la conectarea la sistemul centralizat de canalizare. Sfera de mediu - depășirea standardelor de calitate a mediului, prezența unor deșeuri care reprezintă o amenințare pentru viața și sănătatea oamenilor sau pentru starea mediului. Sfera spațială și funcțională - echiparea insuficientă cu infrastructură tehnică, lipsa accesului la serviciile de bază.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Rețea de canalizare construită; - 100% din locuitorii sud asigurați cu servicii de canalizare; - Îmbunătățirea calității vieții; - Îmbunătățirea calității mediului; - Implicarea activă a locuitorilor;
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Combaterea patologieilor sociale și a sărăciei în rândul locuitorilor; - Creșterea nivelului de capital social și de integrare a comunității locale; - Sprijin pentru măsuri de îmbunătățire a mediului; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic; - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor

	comunității locale.
Metoda de evaluare	- Sistem de canalizare centralizat pentru locuitorii zonei Sud; - Lungimea rețelei de canalizare construită; - Nr. gospodăriilor beneficiare ale proiectului; - Nr. gospodăriilor conectate la rețeaua de canalizare.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 12: Construcția sistemului de canalizare
Locația: Sud (Tighiceanu)

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 13

Nr. Proiectului	13
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Centru de Meșteșuguri Tradiționale

Tipul proiectului	Social, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Palatul de Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Originalitatea fiecărui popor se caracterizează prin potențialul creator, care își găsește expresia în cultura materială și spirituală. Un loc aparte în această cultură îl ocupă meșteșugurile populare. Meșteșugurile populare are un rol important și în cadrul tradițiilor populare, de aceea se propune ca în incinta Palatului de Cultură (subsol) să fie un Centru de Meșteșuguri Tradiționale, unde meșterii populari din localitate să organizeze șezători la care să participe copii, tinerii și persoanele pensionate. În cadrul Centrului să fie mai multe genuri de meșteșugărit: prelucrarea lemnului, croșetarea, lucrul în cruciuliță, lucrul cu biserul, confecționarea jucăriilor pentru copii, etc. Activitățile proiectului: - Repararea încăperilor (3 încăperi); - Reabilitarea blocului sanitar; - Conectarea la sistemul de încălzire; - Repararea sistemului electric; - Dotarea cu uneltele necesare pentru petrecerea activităților; - Dotarea cu mobilier.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Independenței, 1
Grupul țintă	Locuitorii orașului, tinerii, copii, persoanele în vârstă etc.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 2.000.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - șomaj, sărăcie, nivel scăzut de educație, nivel scăzut de capital social, nivel insuficient de participare la viața publică și culturală. Sfera de mediu - prezența unor spații care reprezintă o amenințare pentru viața și sănătatea oamenilor. Sfera spațială și funcțională – starea tehnică precară a acestora, lipsa accesului la serviciile de bază sau calitatea scăzută a acestora, nivelul scăzut al serviciilor de promovare a tradițiilor populare, deficitul sau calitatea scăzută a spațiilor publice. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice a subsolului.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Un Centru de Meșteșugărit, cu angajarea în câmpul muncii; - O creștere a activităților;

	- O îmbunătățire în tradițiile populare; - Implicarea activă a comunității; - Renașterea domeniului.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea nivelului de trai persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Activarea profesională, îmbunătățirea calificărilor și atenuarea efectelor șomajului; - Îmbunătățirea oportunităților de auto-dezvoltare ale tinerilor; - Creșterea nivelului de capital social și de integrare a comunității locale; - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor comunității locale.
Metoda de evaluare	- Centru de meșteșugărit funcțional; - Nr. beneficiarilor de serviciile centrului; - Activitățile practicate în cadrul centrului; - Nr. locurilor de muncă create.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 13: Centru de Meșteșuguri Tradiționale
 Locația: Vest, or. Leova, str. str. Independenței, 1

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 15

Nr. Proiectului	15
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Modernizarea Stației Tinerilor Naturaliști prin renovare și revitalizare
Tipul proiectului	Social, infrastructural, de investiții

Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Centrul Tinerilor Naturaliști
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Renovarea clădirii centrale cu S=490 m ² ; Instalarea geamurilor, ușilor; Amenajarea apeductului; Reabilitarea pereților în interior, exterior; Confecționarea acoperișului, pardoselii; Instalarea încălzirii individuale a clădirii; Crearea gazoductului necesar al clădirii; - Crearea căsuțelor apicole (4 buc.); - Crearea terenului de observări meteorologice; - Restructurarea sectoarelor de plante medicinale; - Amenajarea unui teren de joacă pentru copii; - Amenajarea unui câmp de tenis; - Reamenajarea celor două foișoare agreabile; - Reamenajarea celor două sere.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Sud (Tighiceanu) or. Leova, str. Constantin Stamati, 20
Grupul țintă	<i>Beneficiari direcți:</i> 175 tineri naturaliști încadrați în procesul de educație ecologică; <i>Beneficiari indirecti:</i> toți elevii din instituțiile de educație ale orașului, locuitorii orașului, raionului, Republicii Moldova și doritorii de peste hotare de orice vârstă, de la mici până la vârstnici și de orice nivel de sănătate.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 5.000.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2023-2024
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - se vor atenua problemele cu nevoi speciale de sănătate ale locuitorilor, nivelul scăzut de educație, nivelul de participare la viața publică și de protecție a mediului. Sfera economică - se va îmbunătăți calitatea nivelului scăzut de antreprenariat. Sfera de mediu - se va îmbunătăți calitatea aerului, apelor, mediului, care sunt inseparabile de viața și sănătatea oamenilor, de economie, de societate și de clima spațiului. Sfera spațială și funcțională - se va ameliora infrastructura tehnică și socială a clădirilor, se va îmbunătăți calitatea serviciilor de bază, va crește eficiența energetică și protecția mediului, calitatea spațiilor publice.

	Sfera tehnică - se va atenua, lichida degradarea stării tehnice a clădirilor, se va îmbunătăți eficiența de utilizare a clădirilor, va crește siguranța de protecție a mediului.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Clădiri centrale renovate, în care sunt create: salon de „Aromaterapie”, de „Kinetoterapie”, „Fitoterapie”, salon „Mini-Cafe”, despărțitura „Mini-hotel”; - 4 căsuțe apicole, pentru a efectua „Apiterapie”; - Un teren meteorologic de observări asupra climei zonei date; - Două terenuri de joacă și un câmp de tenis; - Două sere și sectoare de plante medicinale restructurate; - Două foișoare agreabile reamenajate; - Stația Tinerilor Naturaliști modernizată; - Activitățile și serviciile prestate îmbunătățite, atât pentru populație, cât și pentru oraș și mediu.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Combaterea patologiilor sociale și a sărăciei în rândul locuitorilor; - Îmbunătățirea oportunităților de auto-dezvoltare ale tinerilor; - Creșterea nivelului de capital social și de integrare a comunității locale; - Sprijin pentru măsuri de îmbunătățire a mediului; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic; - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor comunității locale; - Ridicarea nivelului de educație ecologică, civică și socială a locuitorilor, tinerilor din zona de revitalizare; - Atragerea populației la nivel activ de participare la viața publică, culturală și de protecție a mediului.
Metoda de evaluare	- Nr. serviciilor create; - Nr. locurilor de muncă create; - Nr. beneficiarilor/vizitatorilor.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 15. Modernizarea Stației Tinerilor Naturaliști prin renovare și revitalizare Locația: Sud (Tighiceanu), or. Leova, str. Constantin Stamati, 20

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 16

Nr. Proiectului	16
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Renovarea fațadei Școlii sportive orășenești din orașul Leova
Tipul proiectului	Social, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Școala sportivă orășenească din orașul Leova
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Elaborarea devizului de cheltuieli; - Înlăturarea elementelor fațadei existente; - Lucrări de renovare a fațadei.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Unirii, 21

Grupul țintă	250 copii care frecventează instituția; 13 angajați, dintre care 8 antrenori; Locuitorii orașului, copii, tinerii.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 300.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - nivel scăzut de educație, nivel insuficient de participare la viața publică și culturală, spații nesigure pentru comunitate. Sfera spațială și funcțională - calitatea scăzută a spațiilor publice, elementele de decor exterior al clădirii uzate și neatractive.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Fațadă reabilitată; - Aspect vizual, estetic și funcțional al clădirii îmbunătățit; - Atractivitate crescută a instituției.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Îmbunătățirea condițiilor de educare sportivă și a sănătății tinerilor; - Îmbunătățirea în domeniul spațial și tehnic; - Creșterea gradului de participare a tinerilor în activitățile sportive organizate la nivel local, cât și național.
Metoda de evaluare	- m ² de fațadă reabilitată; - nr. tinerilor care frecventează activitățile sportive.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 16: Renovarea fațadei Școlii sportive orășenești din orașul Leova, Locația: Vest, or. Leova, str. Unirii, 21

Sursă: Date de la Primăria Leova

6.2.Proiecte complementare

PROIECTUL NR. 7

Nr. Proiectului	7
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Construirea teatrului de vară, a unei scene pentru copii la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova
Tipul proiectului	Social, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Instituția de Educație Timpurie nr. 1 „Albinuța”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Întocmirea devizului de cheltuieli; - Completarea caietului de sarcini; - Executarea lucrărilor de construcție a teatrului; - Instalarea scenei; - Instalarea scaunelor; - Dotarea cu mobilier pentru desfășurarea activităților în aer liber (măsuțe, scăunele, etc.).
Locația (locul unde se desfășoară	Vest

proiectul)	or. Leova, str. Alexandru Marinescu, 1
Grupul țintă	Copiii care frecventează grădinița - 200 Angajații grădiniței - 35 Părinții - 400
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 1.000.000,00 MDL Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2023-2030
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - creșterea nivelului de educație, îmbunătățirea condițiilor pentru 200 preșcolari, creșterea numărului de copii în grădiniță, copii în siguranță și crearea condițiilor decente pentru mediu educațional, oferirea condițiilor optime asigurate de creștere, educație și dezvoltare a copiilor de vârstă preșcolară, diversificarea activităților în aer liber, dezvoltarea și identificarea noilor talente în rândul preșcolarilor. Sfera spațială și funcțională - lipsa unui teatru de vară, a unei scene în aer liber pentru copiii care frecventează instituția, soluții de planificare neadaptate la funcțiile de revitalizare ale zonei, lipsa mobilierului necesar (măsuțe, scaunele).
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Spațiu pentru teatru de vară amenajat, - Scenă pentru copii, - Scaune, mese; - Condiții pentru desfășurarea serbărilor în aer liber.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Crearea unui spațiu pentru preșcolari, pentru participarea la evenimente creative pe timp de ploaie, vânt, ninsori la IET nr.1 „Albinuța”; - Extinderea accesului la educația timpurie de calitate, astfel încât să fie asigurată sporirea ratei de includere în educația preșcolară a copiilor de 2-7 ani; - Activități teatrale și de joc în lucrul cu copiii preșcolari; - Aflarea copiilor pe o perioadă mai îndelungată în aer liber; - Master-classuri la dezvoltarea imaginației și a abilităților micuților; - Identificarea noilor talente; - Îmbunătățirea oportunităților de autodezvoltare ale cadrelor didactice; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic; - Amenajarea spațiului public pentru a răspunde la nevoile comunității locale; - Activități de recreere diversificate; - Infrastructura instituției îmbunătățită; - Creșterea cu 20% a numărului de copii care frecventează grădinița.
Metoda de evaluare	- Documentația tehnică elaborată și prezentată; - Proces-verbal de evaluare a lucrărilor efectuate;

	- Evaluarea lucrărilor efectuate din punct de vedere tehnic, juridic și financiar de către specialiști; - m² teatru de vară, scenă amenajată; - nr. copiilor care participă la activitățile în aer liber; - nr. activităților organizate.
--	---

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 7: Construirea teatrului de vară, a unei scene pentru copii la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova. Locația: Vest or. Leova, str. Alexandru Marinescu, 1

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 10

Nr. Proiectului	10
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Construcția trotuarului pe strada Unirii
Tipul proiectului	Infrastructural
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, locuitorii din zona dată
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Elaborarea devizului de cheltuieli; - Construcția trotuarului pe strada Unirii și prelungirea acestuia pe porțiunile degradate.
Locația (locul unde se desfășoară)	Vest

proiectul)	or. Leova, str. Unirii
Grupul țintă	Vor beneficia locuitorii din zona dată, copii, persoanele în vârstă, persoanele cu handicap.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 300.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2023-2024
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - sărăcie, criminalitate, probleme ale locuitorilor cu nevoi speciale, nivel scăzut de capital social, nivel insuficient de participare la viața publică și culturală. Sfera economică - nivel scăzut de antreprenoriat, starea precară a întreprinderilor locale. Sfera de mediu - depășirea standardelor de calitate a mediului, prezența unor deșeuri care reprezintă o amenințare pentru viața și sănătatea oamenilor sau pentru starea mediului. Sfera spațială și funcțională - soluții de planificare urbană neadaptate la funcțiile în schimbare ale zonei, nivelul scăzut al serviciilor de transport/comunicare, deficitul sau calitatea scăzută a spațiilor publice. Sfera tehnică - degradarea stării tehnice trotuarelor.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Trotuar construit; - Activitatea socială crescută; - Siguranța pietonilor, copiilor participanți sporită.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Sprijin pentru măsuri de îmbunătățire a mediului; - Îmbunătățirea în domeniul spațial, funcțional și tehnic; - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor comunității locale.
Metoda de evaluare	- Lungimea trotuarului construit; - Nr. beneficiarilor.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 10: Construcția trotuarului pe strada Unirii
Locația: Vest, or. Leova, str. Unirii

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 14

Nr. Proiectului	14
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Renovarea parcului și havuzului de lângă Palatul de Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici”
Tipul proiectului	Social, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Palatul de Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici”
Activitățile care trebuie îndeplinite	Proiectul va include repararea havuzului, amenajarea unui teren de joacă, amenajarea unui mini parc. Activitățile proiectului: - Pavaj pentru repararea trotuarelor; - Amenajarea terenului de joacă; - Instalarea băncilor noi; - Plantarea copacilor, arbuștilor; - Instalarea pilonilor cu iluminare led; - Delimitarea spre partea vestică a parcului (spre Prut); - Instalarea urnelor; - Repararea havuzului existent.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Independenței, 1
Grupul țintă	Locuitorii orașului, copii, tinerii, persoanele în vârstă etc.

Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 800.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează a fi eliminate prin implementarea proiectului	Sfera socială - nivel scăzut de educație, nivel insuficient de participare la viața publică și culturală, spații nesigure pentru comunitate. Sfera de mediu - prezența locului care reprezintă o amenințare pentru viața și sănătatea oamenilor sau pentru starea mediului. Sfera spațială și funcțională - calitatea scăzută a spațiilor publice.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Un havuz reparat; - Un teren de joacă amenajat; - Un loc de agrement creat; - O siguranță mai mare a copiilor; - O creștere a activității sociale.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Îmbunătățirea sănătății emoționale a comunității; - Sprijin pentru măsuri de îmbunătățire a mediului; - Îmbunătățirea în domeniul spațial; - Amenajarea spațiilor publice pentru a răspunde nevoilor comunității locale.
Metoda de evaluare	- Havuz, teren de joacă, loc de agrement accesibile și funcționale; - Nr. beneficiarilor/vizitatorilor; - Nr. evenimentelor socio-culturale organizate.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 14: Renovarea parcului și havuzului de lângă Palatul de Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici”, Locația: Vest, or. Leova, str. str. Independenței, 1

Sursă: Date de la Primăria Leova

PROIECTUL NR. 17

Nr. Proiectului	17
Informații privind proiectul	Descriere
Denumirea proiectului	Renovarea mini-terenului de fotbal artificial al Școlii sportive orășenești din orașul Leova
Tipul proiectului	Social, de investiții
Entitatea/entitățile care implementează proiectul	Primăria orașului Leova, Școala sportivă orășenească din orașul Leova
Activitățile care trebuie îndeplinite	Activitățile proiectului: - Schimbarea covorului; - Renovarea bordurilor mini-terenului; - Dotarea cu echipamente sportive; - Schimbarea gardului.
Locația (locul unde se desfășoară proiectul)	Vest or. Leova, str. Unirii, 21
Grupul țintă	250 copii care frecventează instituția; 13 angajați, dintre care 8 antrenori; Locuitorii orașului, copii, tinerii.
Valoarea estimată a proiectului (în lei) și sursele de finanțare	Aproximativ 400.000,00 MDL Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Perioada planificată de implementare	2024-2025
Tipul de fenomene negative ce urmează	Sfera socială - nivel scăzut de educație, nivel insuficient de participare la viața publică și culturală, spații nesigure pentru

a fi eliminate prin implementarea proiectului	comunitate. Sfera spațială și funcțională - teren de mini-fotbal existent care necesită a fi renovat și modernizat.
Rezultate preconizate	Rezultatele proiectului: - Un teren de mini-fotbal renovat; - Echipamente sportive pentru teren și practicarea activităților în teren procurate; - Gard schimbat; - Borduri renovate; - 250 de copii care practică activități de sport; - Îmbunătățirea condițiilor de practicarea a sporturilor în aer liber; - Număr mai mare de activități sportive practicate; - Pregătirea sportivă a tinerilor crescută.
Ce obiective de revitalizare urmărește proiectul?	Obiectivele proiectului: - Îmbunătățirea siguranței și a sănătății persoanelor care locuiesc în zona de revitalizare; - Îmbunătățirea în domeniul spațial și funcțional; - Sporirea accesibilității la activități sportive sigure; - Motivarea tinerilor întru promovarea unui mod sănătos și activ de viață.
Metoda de evaluare	- m ² de mini-teren renovat; - nr. tinerilor care frecventează instituția; - nr. activităților sportive practicate în cadrul mini-terenului.

Hartă. Locul de desfășurare a proiectului nr. 17: Renovarea mini-terenului de fotbal artificial al Școlii sportive orașenești din orașul Leova, Locația: Vest, or. Leova, str. Unirii, 21

Sursă: Date de la Primăria Leova

VIII. IMPLEMENTAREA PROGRAMULUI DE REVITALIZARE

8.1 Managementul implementării programului

Reguli generale

Conform liniilor directoare pentru dezvoltarea programelor de revitalizare urbană în Republica Moldova, o condiție necesară pentru implementarea cu succes a unui program de revitalizare urbană și obținerea de rezultate pozitive este stabilirea unui sistem de management adecvat. Sistemul trebuie să fie cât mai puțin birocratic și cât mai flexibil posibil. În plus, trebuie să ia în considerare principiile de bază ale revitalizării urbane – parteneriatul și implicarea părților interesate. Acesta trebuie să definească mecanismele de colaborare a tuturor părților, astfel încât toate părțile interesate să se poată considera coautori ai întregului proces. Crearea unui sistem de management dedicat nu implică crearea unei noi structuri, ci doar definirea precisă a sarcinilor în cadrul structurilor organizaționale existente. În special, funcția de persoană responsabilă cu revitalizarea urbană trebuie să fie atribuită în mod clar unei persoane foarte competente sau, cel puțin, care are acces la administrația orașului.

De asemenea, sistemul de gestionare trebuie să asigure în mod clar că nu toate sarcinile din cadrul programului de revitalizare urbană vor fi îndeplinite de Persoana Responsabilă cu Revitalizarea Urbană. Prin urmare, trebuie să existe sarcini specifice atribuite Comitetului de Coordonare și o listă de roluri și sarcini pentru diferitele persoane și entități care fac parte din Comitet. Sistemul nu ar trebui să creeze prea multe sarcini birocratice noi pentru funcționarii care au deja suficiente sarcini fără ele.

De asemenea, este important de reținut că încurajarea unei abordări flexibile și evitarea birocrăției excesive nu înseamnă subestimarea acelor activități în care sistematicitatea, precizia și respectarea procedurilor sunt obligatorii. De exemplu, pentru procedurile de achiziții publice sau pentru sarcinile de monitorizare a programelor regulate.

Punerea în aplicare a Programului de Revitalizare Urbană a Orașului Leova pentru anii 2023-2030 începe imediat după adoptarea acestuia de către Consiliul local, în urma aprobării prealabile a acestuia de către Agenția pentru Dezvoltare Regională. În procesul de implementare a proiectelor de revitalizare și de coordonare a programului în general, pot apărea diverse situații imprevizibile, astfel încât este bine să se țină cont de provocările legate de următoarele aspecte pentru a nu pierde esența abordării de revitalizare:

- Trebuie puse în aplicare activități dificile legate de monitorizarea progresului programului și de documentarea evenimentelor importante legate de punerea sa în aplicare.
- Efectuarea de omisiuni sau excepții permanente din program, ținând întotdeauna cont de obiectivele de bază ale programului și încercând să le mențină (cu excepția cazului în care acestea sunt modificate printr-o procedură formală).
- Asigurarea caracterului participativ al întregului proces - dacă părțile interesate sunt informate în mod deschis cu privire la proces, ele simt că participă împreună și că se confruntă împreună cu dificultățile care apar, caz în care probabilitatea ca acestea să fie descurajate și dezamăgite de întârzieri, probleme sau conflicte este mult mai mică.

Descrierea structurii de management a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030

Punerea în aplicare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 este responsabilitatea orașului Leova, care este reprezentat de primarul orașului Leova. Primarul își exercită atribuțiile prin intermediul structurilor Primăriei orașului Leova, ceea ce va fi valabil și pentru implementarea Programului de Revitalizare. Acest lucru înseamnă că, în practică, angajații primăriei cu competențe relevante vor coordona implementarea sarcinilor de revitalizare.

Consiliul local, prin Decizia nr. 3.2 din 26 august 2022, a instituit un Comitet de Coordonare pentru a coordona activitățile legate de elaborarea și implementarea Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030. Prin urmare a fost creată o structură organizațională în cadrul Consiliului local pentru a coordona pregătirea și punerea în aplicare a programului de revitalizare. Membrii Comitetului sunt reprezentanți ai diferitelor structuri ale primăriei, care sunt, de asemenea, responsabile pentru sarcinile care decurg din programul de revitalizare.

Sarcinile Comitetului de Coordonare includ, în special:

- participarea activă la elaborarea Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030,
- opinarea și comentarea cu privire la proiectul Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030,
- prezentarea Consiliului local a propunerilor de modificare a Programului,
- emiterea unui aviz cu privire la proiectele de revitalizare prezentate de părțile interesate și la propunerile de sarcini care urmează să fie îndeplinite în zona revitalizată,
- monitorizarea punerii în aplicare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030,
- promovarea Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030,
- evaluarea Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030,
- colaborarea permanentă și continuă cu părțile interesate de Program.

Prin urmare, managementul Programului de revitalizare va avea loc în cadrul structurilor existente ale primăriei orașului, astfel încât nu se preconizează costuri externe suplimentare pentru gestionarea programului. Toate proiectele inițiate de primărie vor fi implementate în conformitate cu bugetele anuale. În cazul proiectelor planificate pentru cofinanțare din fonduri externe, primarul orașului Leova va încredința unității organizatorice relevante din cadrul primăriei orașului pregătirea cererii de finanțare și a documentației tehnice necesare.

În unele cazuri, se vor înființa echipe de proiect în cadrul consiliului local, dacă este necesar. Echipele vor fi formate din reprezentanți ai diferitelor unități organizatorice ale primăriei responsabile pentru diferitele etape de pregătire a proiectului, de exemplu, pregătirea și desfășurarea licitațiilor, punerea în aplicare, controlul și supravegherea lucrărilor, gestionarea fluxului de finanțări, raportarea și monitorizarea, precum și decontarea finală a ajutorului primit.

Structura de management descrisă pentru Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 se aplică activităților desfășurate în cadrul Primăriei orașului Leova. Datorită naturii participative a Programului, implementarea acestuia va implica actorii – părțile interesate în procesul de revitalizare a orașului Leova. Aceste entități vor fi responsabile de punerea în aplicare a proiectelor care vor fi realizate în cadrul competențelor lor.

Sistemul de implementare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030

În cadrul sistemului **Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030**, pot fi identificate mai multe etape de acțiuni implementate.

Prima etapă de punere în aplicare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 este adoptarea acestuia de către Consiliul local printr-o decizie. Orice actualizare a Programului va fi, de asemenea, adoptată prin decizie. În cea de-a doua etapă, Programul de revitalizare va fi trimis spre aprobare Agenției de Dezvoltare Regională.

Primarul orașului Leova - în calitate de autoritate locală - este responsabil pentru punerea în aplicare a Programului. Acesta își va exercita competențele în acest sens prin intermediul Primăriei orașului. În consecință, managementul Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 va fi realizat în cadrul structurilor existente ale Primăriei orașului, ceea ce se datorează, în primul rând, faptului că angajații administrației publice locale au experiență relevantă în implementarea proiectelor și programelor strategice, precum și în gestionarea diverselor tipuri de investiții în infrastructură și proiecte sociale, inclusiv cele cofinanțate din fonduri externe. Datorită experienței și cunoștințelor lor, aceștia garantează punerea în aplicare corespunzătoare a Programului. Un Comitet de Coordonare va fi, de asemenea, implicat în punerea în aplicare a Programului.

Structura de implementare a Programului care ține cont de împărțirea sarcinilor și competențelor între diferitele organisme, este următoarea:

- **Primarul Orașului Leova** - este responsabil de supravegherea zilnică a Programului, decide cu privire la necesitatea de a actualiza Programul, aprobă selecția proiectelor care urmează să fie puse în aplicare, decide cu privire la implicarea financiară a orașului Leova în punerea în aplicare a programului și se asigură că bugetul comunei garantează fondurile pentru punerea în aplicare a acestuia;
- **Comitetul de Coordonare** - îl asistă pe Primar în îndeplinirea sarcinilor sale. Aceasta participă la lucrările din faza de pregătire a programului și la implementarea ulterioară a acestuia, în cadrul sarcinilor Primăriei orașului. Comitetul de Coordonare coordonează pregătirea și punerea în aplicare a proiectelor individuale de revitalizare. În ceea ce privește proiectele complexe și interdisciplinare, se vor înființa Echipa de Proiect, formate din angajați ai unităților organizatorice ale Primăriei orașului. Acestea vor fi responsabile pentru coordonarea aspectelor legate de procesul de revitalizare, pregătirea și desfășurarea activităților legate de implementarea proiectelor individuale prevăzute în program, inclusiv pregătirea documentației, desfășurarea procedurilor de licitație, promovarea proiectelor, depunerea cererilor de cofinanțare pentru proiectele de revitalizare. Comitetul de Coordonare va fi responsabil de controlul gradului de realizare a obiectivelor Programului și de întocmirea ciclică a rapoartelor, de

monitorizarea și evaluarea progresului de implementare a documentului, de actualizarea și evaluarea Programului și de promovarea acestuia.

- **Comisia consultativă** - este o formă de parteneriat relevantă pentru dezvoltarea și punerea în aplicare a programului. Locuitorii din zona care urmează să fie revitalizată și partenerii locali participă în mod activ în cadrul Comisiei. Comisia consultativă este activă atât în faza de elaborare, cât și în cea de punere în aplicare a programului.
- **Părțile interesate de procesul de revitalizare: entități și instituții** - acestea vor fi responsabile pentru proiectele aflate în responsabilitatea lor. Implementarea cu succes a Programului de Revitalizare necesită implicarea partenerilor locali din sectorul public, social și economic.

8.2 Comunicarea și participarea în procesul de implementare a programului

Reguli generale

Participarea cetățenilor în faza de implementare a programului este un element important pentru succesul procesului de revitalizare. Planificarea participării cetățenilor are loc atunci când se stabilesc soluții detaliate pentru proiectele de revitalizare urbană, forma acestora, legăturile cu alte proiecte și multe alte aspecte importante care determină eficacitatea proiectelor individuale și, indirect, eficacitatea întregului program.

Este necesar să se mențină o abordare „de jos în sus” pe tot parcursul procesului de revitalizare urbană, care trebuie să se reflecte în mod clar în conținutul programului și în procesul efectiv de dezvoltare și punere în aplicare. Desigur, nu este posibil să se planifice de la început un program detaliat de activități participative legate de probleme și evenimente care se vor materializa doar în viitor. În schimb, programul trebuie să stabilească principiile generale de participare și să definească mecanismele importante de luare a deciziilor și procedurile participative.

Implicarea părților interesate în proiectele de revitalizare urbană. Un program de revitalizare urbană trebuie să fie mai mult decât o serie de activități și inițiative planificate de către autoritățile publice. Pe lângă consultarea publică asupra proiectelor propuse de autorități, ar trebui să se instituie mecanisme care să încurajeze persoanele interesate să ia inițiative proprii, dar mai ales să se implice în activitățile concrete de revitalizare urbană. Fiecare tip de parte interesată trebuie tratat cu atenție. Printre aceștia se numără locuitori individuali, precum și grupuri, organizații comunitare, instituții publice, investitori privați etc.

Activitățile de implicare a părților interesate vor include, de exemplu:

- Concursuri de mini-granturi pentru grupurile de vecini din cartier pentru a-și amenaja curțile, împrejurimile caselor în care locuiesc, pentru a organiza evenimente de integrare și activare a locuitorilor. Nu se oferă finanțare pentru achiziționarea de materiale etc.; în schimb, locuitorii trebuie să contribuie cu propria lor forță de muncă pentru comunitate.
- Concursuri de granturi pentru organizațiile neguvernamentale pentru a realiza proiecte sau activități de revitalizare în conformitate cu obiectivele programului de revitalizare urbană - concursul poate fi conceput pentru a

inspira organizațiile să fie mai creative și să extindă impactul proiectului (de exemplu, prin introducerea unui aspect comercial pentru a sprijini financiar proiectul).

- Programe de informare și activare pentru antreprenori și proprietari de imobile, pentru a-i convinge că schimbările pozitive din jurul proprietății/afacerii lor vor aduce rezultate și mai bune dacă se alătură, de ex. prin renovarea clădirii în care își desfășoară activitatea sau prin dezinfectarea zonei adiacente.
- Încurajarea antreprenorilor să acționeze cu responsabilitate socială (așa-numita responsabilitate socială corporativă) - în sensul de a desfășura activități utile din punct de vedere social (sau de a sponsoriza) (adesea, argumentul pentru ca un antreprenor să se angajeze în astfel de activități este viziunea de a avea cel puțin beneficii indirecte, de exemplu, construirea unei imagini corporative pozitive, crearea unui grup de viitori clienți etc.).
- Vânzarea clădirilor publice către investitori privați cu condiția ca aceștia să desfășoare activități specifice (de exemplu, ca parte a unei investiții viitoare) cu o utilitate socială specifică.
- Proiecte de parteneriat public-privat, care permit combinarea capacităților financiare și organizatorice ale investitorului privat cu nevoile comunității locale, a căror formulare și furnizare se realizează din partea autorităților publice.

Caracterul de participativ al Programului de Revitalizare Urbană a orașului Leova pentru anii 2023-2030 nu se referă doar la etapa de elaborare a Programului, ci și la etapa de implementare și evaluare a acestuia. Pentru a pune în aplicare în mod corespunzător Programul și pentru a realiza toate activitățile prevăzute în cadrul acestuia, în afară de cooperarea în cadrul structurilor Primăriei Orașului și a Comitetului de Coordonare și a Comisiei Consultative, este necesară implicarea altor entități independente care operează în oraș: instituții publice și de auto-guvernare, organizații neguvernamentale, reprezentanți ai locuitorilor, antreprenori. Este necesar să existe un dialog social cu acești actori cu privire la punerea în aplicare a Programului de Revitalizare. Includerea părților interesate identificate în procesul de punere în aplicare a Programului a fi asigurată în primul rând prin participarea reprezentanților acestora la lucrările Comitetului de Revitalizare și prin posibilitatea de a prezenta opinii și propuneri în cadrul procesului de actualizare a Programului. Prin intermediul acestui mecanism, părțile interesate sunt implicate în etapele de pregătire, implementare și evaluare a procesului de revitalizare.

Comunicarea între Comitetul de Coordonare, Comisia Consultativă și alte părți interesate va avea loc prin contact personal și prin diverse canale. Aceasta va include site-ul web al primăriei și fila referitoare la revitalizare, întâlniri organizate de primărie și de Comitetul de Coordonare, precum și informații în mass-media locală. Canalele de comunicare indicate vor acționa, de asemenea, ca un mijloc de promovare a Programului de Revitalizare Urbană. Scopul comunicării și al promovării este de a sensibiliza publicul cu privire la necesitatea și beneficiile măsurilor de revitalizare și de a implica comunitatea locală în pregătirea și punerea în aplicare a procesului de revitalizare.

8.3 Promovarea și informarea despre Program

Unul dintre elementele cheie în implementarea Programului de revitalizare este menținerea unui dialog sistematic între părțile interesate și persoanele implicate în dezvoltarea și implementarea obiectivelor. În acest sens, este esențial ca autoritățile orașului Leova să desfășoare activități de promovare și informare. Strategia de promovare este unul dintre elementele cheie pentru a asigura îndeplinirea obiectivelor în diferitele faze de implementare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030. Acesta este strâns legat de obiectivele strategice și de rezultatele preconizate.

Scopul activităților de promovare este de a disemina obiectivele Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 către locuitori **prin utilizarea diferitelor mijloace de comunicare socială**.

Punerea în aplicare a Programului depinde de o campanie de promovare eficientă, care trebuie să fie bine planificată și pusă în aplicare în mod profesionist, folosind metode și instrumente de promovare adecvate.

Strategia de implementare a activităților de promovare derivă din obiectivele cuprinse în Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 și vizează atingerea următoarelor obiective:

- Promovarea proiectului în cadrul căruia a fost elaborat Programul,
- Promovarea obiectivelor strategice la nivelul orașului Leova,
- Obținerea sprijinului comunităților locale pentru punerea în aplicare a proiectelor individuale,
- Diseminarea rezultatelor Programului.

Scopul principal al activităților de promovare este de a proiecta obiectivele Programului în exterior, precum și de a prezenta proiecte specifice pentru a încuraja comunitățile locale să implementeze anumite proiecte.

Campania de promovare va fi continuă și este strâns legată de diferitele faze ale programului. Punerea în aplicare a diferitelor etape ale campaniei de promovare se va realiza în conformitate cu obiectivele acesteia. Se presupune că în prima etapă de implementare a Programului se va desfășura o campanie de informare și promovare intensificată a acestuia. În faza următoare, se va trece treptat la o fază de promovare a realizărilor și a exemplelor bune.

Rezultatele activităților care vor fi întreprinse de către orașul Leova în ceea ce privește relațiile publice (Public Relations) ale Programului vor fi:

- asigurarea faptului că locuitorii au un cuvânt de spus în ceea ce privește îmbunătățirea calității vieții și a zonei acoperite de Program;
- consolidarea încrederii reciproce între autoritățile locale și locuitori;
- obținerea sprijinului pentru acțiunile și investițiile autorităților locale întreprinse pentru binele comun;
- creșterea gradului de implicare a locuitorilor orașului Leova în implementarea proiectelor comune;
- informarea publicului cu privire la domeniul de aplicare și la amploarea asistenței comunitare pentru proiecte individuale și la rezultatele activităților la nivel local;
- asigurarea faptului că informațiile privind posibilitățile de obținere a sprijinului din fonduri externe sunt disponibile pe scară largă pentru toate grupurile țintă din zona de punere în aplicare a Programului.

IX. FINANȚAREA PROGRAMULUI DE REVITALIZARE

9.1. Planul financiar al programului

Sumele stabilite în planul financiar pentru Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 trebuie considerate ca fiind estimări pentru majoritatea proiectelor. Acest lucru este legat, printre altele, de evoluția prețurilor materialelor și serviciilor. În plus, administrația orașului este nesigură în ceea ce privește disponibilitatea și eficiența finanțării din surse externe. Fondurile de la bugetul orașului aflate în prezent la dispoziția autorităților locale reprezintă o mică parte din cheltuielile de investiții care vor trebui realizate. Prin urmare, trebuie să se acorde o atenție deosebită și să se depună toate eforturile pentru a crește șansele orașului de a obține finanțare. Sursele actuale și mai importante de finanțare pentru proiectele de revitalizare sunt identificate în secțiunea următoare.

Tabelul de mai jos prezintă cadrul financiar estimat pentru Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030, inclusiv defalcarea acestuia pe surse de finanțare. Valorile sunt exprimate în LEI.

Tabelul Planul financiar pentru punerea în aplicare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030.

Nr.	Denumirea proiectului	Perioada de implementare	Costul estimat	Surse de finanțare
1.	Crearea complexului turistic „Valul lui Traian”	2023-2025	12.435.131,71	Bugetul local, bugetul raional, parteneri de implementare, Fondul Național de Dezvoltare Regională și Locală (FNDRL), donatori externi, Uniunea Europeană
2.	Reconstrucția bazinului de înot multifuncțional cu havuz, la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	2024 - 2025	400.000,00	Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
3.	Schimbarea acoperișului la IET nr. 1 „Albinuța”, or. Leova	2024 - 2025	4.000.000,00	Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
4.	Lucrări de pavare a trotuarelor la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	2023-2026	700.000,00	Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”

Nr.	Denumirea	Perioada de	Costul estimat	Surse de finanțare
5.	Schimbarea rețelelor de canalizare la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	2024 - 2025	800.000,00	Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
6.	Schimbarea pardoselii la 8 pavilioane și instalarea mobilierului necesar la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	2023-2026	900.000,00	Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
7.	Construirea teatrului de vară, a unei scene pentru copii la IET nr.1 „Albinuța”, or. Leova	2023-2030	1.000.000,00	Bugetul local, IET nr. 1 „Albinuța”, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
8.	Repararea străzii Barbu Lăutaru în variantă albă	2023-2024	500.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
9.	Întărirea malurilor Râului Prut	2025-2030	200.000.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
10.	Construcția trotuarului pe strada Unirii	2023-2024	300.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
11.	Apărarea împotriva inundațiilor a apelor pluviale	2024 - 2025	45.000.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
12.	Construcția sistemului de canalizare	2024-2026	5.000.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
13.	Centru de Meșteșuguri	2024 - 2025	2.000.000,00	Bugetul local, bugetul

Nr.	Denumirea	Perioada de	Costul estimat	Surse de finanțare
	Tradiționale			național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
14.	Renovarea parcului și havuzului de lângă Palatul de Cultură „Petre și Ion Aldea-Teodorovici”	2024 - 2025	800.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
15.	Modernizarea Stației Tinerilor Naturaliști prin renovare și modernizare	2023-2024	5.000.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
16.	Renovarea fațadei Școlii sportive orașenești din orașul Leova	2024-2025	300.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
17.	Renovarea mini-terenului de fotbal artificial al Școlii sportive orașenești din orașul Leova	2024-2025	400.000,00	Bugetul local, bugetul național, parteneri de implementare, donatori externi, Uniunea Europeană
Total		2023-2030	279.535.131,7	-

Sursă: elaborare proprie.

9.2 Surse de finanțare

Oportunități de finanțare pentru proiectele de revitalizare urbană. Principalele surse de finanțare pentru proiectele de revitalizare urbană trebuie identificate în bugetul autorității locale. În conformitate cu Legea finanțelor publice locale, nr. 397 din 16 octombrie 2003, art. 37, administrațiile locale au dreptul de a obține și de a acumula fonduri extrabugetare pentru a sprijini diverse programe de interes local.

Posibile surse de finanțare pentru proiecte de revitalizare urbană:

FNDR - Fondul Național pentru Dezvoltare Regională –

- este principalul instrument financiar pentru implementarea proiectelor de dezvoltare regională. Fondul nu are personalitate juridică și este un fond alocat de la bugetul de stat. Utilizarea fondului se face prin implementarea la nivel regional (prin intermediul Agențiilor

de Dezvoltare Regională) a proiectelor incluse în Documentul Unic de Programare aprobat de Guvern. Mecanismul de alocare este stabilit de Guvern prin hotărâre.

REGULAMENTUL de desfășurare a apelului competitiv de selectare a proiectelor pentru finanțare din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională prevede că orașe precum Leova să poată finanța tipuri selectate de proiecte de revitalizare. Mai jos sunt prezentate cele mai importante principii de finanțare.

PROGRAMUL 2: DEZVOLTAREA URBANĂ

1.1 Domeniul de intervenție și măsurile eligibile de finanțare

Scopul **Programului 2 „Dezvoltare Urbană”** este crearea în Republica Moldova a unei rețele de orașe – poli de creștere regională, atractive pentru locuitori, antreprenori și vizitatori care generează creștere, ocupare a forței de muncă și stimulează dezvoltarea zonelor teritoriale adiacente.

În cadrul Programului 2 va fi desfășurat Apel Competitiv pentru selectarea propunerilor de proiecte pe următorul domeniu de intervenție:

Domenii de intervenție	Măsuri eligibile în cadrul domeniilor de intervenție
2.3 Revitalizare urbană și dezvoltarea infrastructurii spațiilor publice	• Amenajarea zonelor de agrement/parcuri / alei/spații publice • Amenajarea stațiilor / parcărilor; • Amenajarea complexelor multifuncționale.

1.2 Indicatori proiect (provizorii)

În cadrul apelurilor de propuneri de proiecte vor fi selectate pentru finanțare doar proiectele care demonstrează contribuții la realizarea indicatorilor de proiect per domeniu de intervenție aferent.

Indicatorul de proiect face obiectul monitorizării progresului în implementarea proiectelor. Proiectele din acest program vor include următorii indicatori:

- Zone de recreere la scară mare (Nr. unități din orașele);
- Complexes sportive multifuncționale (Nr. unități din orașele);
- Centre civice urbane bine amenajate și simbolice pentru un centru regional – (Nr. unități);
- Curți amenajate ale blocurilor de locuințe (Nr. unități).

1.3 Finanțarea alocată pe apeluri de proiecte și reguli de cofinanțare

Alocarea financiară pentru **PROGRAMUL 2 DEZVOLTARE URBANĂ** constituie 30% din bugetul anual al FNDR.

Devizul general indicativ disponibil pentru fiecare domeniu de intervenție al Programului 2 precum și sumele minime-maxime alocate pe tipuri de proiecte este desfășurat în secțiunea 1.6.

În cadrul acestui Apel de Proiecte, rata de cofinanțare (finanțarea maximă nerambursabilă ce poate fi acordată din FNDR) pentru un proiect înaintat de autorități publice locale, instituții publice sau alte entități de drept public este de 90% din valoarea totală a cheltuielilor eligibile.

În același timp, pentru un proiect înaintat de entitățile de drept privat rata de cofinanțare este de 50% din valoarea totală a cheltuielilor eligibile.

Beneficiarul are obligația asigurării unei contribuții de minim 10% din valoarea cheltuielilor eligibile în cazul autorităților publice locale, instituțiilor publice sau ale altor entități de drept public, și respectiv asigurării unei contribuții de minim 50% din valoarea cheltuielilor eligibile în cazul entităților de drept privat.

1.4 Tipul Apelului de propuneri de proiecte

Domeniul de intervenție	Periodicitate	Aplicant eligibil
2.3 Revitalizare urbană și dezvoltarea infrastructurii spațiilor publice	Anual	Orașe care dispun de Programe de revitalizare urbană

1.5 Alocarea financiară / Valoarea minimă/maximă a cererilor de finanțare

Alocarea indicativă din FNDR:

Program 2 Dezvoltare Urbană			
Program	Valoarea minimă, lei	Valoarea maximă, lei	Rata de finanțare
2.3 Revitalizare urbană și dezvoltarea infrastructurii spațiilor publice	2.000.000	20.000.000	10 %

1.6 Criteriile de definire a unui proiect regional

În categoria proiectelor finanțate din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională, pot fi încadrate proiectele ce întrunesc următoarele criterii:

Nr.	Domeniul de intervenție	Acțiuni eligibile	Criterii specifice
2,3	Revitalizare urbană și dezvoltarea infrastructurii spațiilor publice	– Acțiuni ce țin de reprofilarea și dezvoltarea unor centre de servicii, afaceri, cultură, comunicare / media, educație; – Acțiuni de reabilitare și asigurare a calității locuirii în cartierele constituite; – Acțiuni ce presupun valorificarea, conservarea și protejarea fondului construit valoros și a peisajului cultural ca factor al dezvoltării și al identității teritoriale;	– Acțiuni formulate în conformitate cu Liniile directoare privind revitalizarea urbană în R.M. – Acțiunile formulate și implementate cu participarea civică. – Acțiunile pot fi implementate de orașele ce dețin Planul de Revitalizare Urbană; – Acțiunile sunt concentrate pe o zonă degradată a orașului: Zonele industriale abandonate/ Ansambluri de locuințe colective aflate în declin sau Centre istorice urbane; – Zonele vizate reprezintă cel puțin 10% din populația

			localității (beneficiari direcți și indirecti);
--	--	--	---

FEE - Fondul pentru eficiență energetică -

- are sarcina de a colecta și gestiona fonduri pentru finanțarea și implementarea proiectelor de eficiență energetică și energie regenerabilă, în conformitate cu strategiile și programele elaborate de Guvern, care vor fi furnizate prin:

- Promovarea proiectelor de investiții în domeniul eficienței energetice și al utilizării surselor de energie regenerabilă;
- Furnizarea de asistență tehnică pentru dezvoltarea de proiecte de eficiență energetică și de energie regenerabilă;
- Acordarea de asistență financiară pentru proiecte;
- Contribuții financiare directe;
- Acționează ca intermediar sau mediator pentru alte surse de finanțare;
- Acordarea de garanții totale sau parțiale în cazul finanțării bancare;
- Asistență în determinarea combinației optime de finanțare pentru proiect.

FEN - Fondul Ecologic Național -

- înființat pentru a strânge fonduri suplimentare pentru a finanța activitățile de protecție a mediului și de refacere a ecosistemelor, după cum urmează:

- Să faciliteze finanțarea și cofinanțarea dezvoltării și punerii în aplicare a politicii și legislației de mediu în Republica Moldova prin încurajarea investițiilor care contribuie la punerea în aplicare a politicilor și a reglementărilor naționale și europene de mediu, inclusiv investițiile în atenuarea schimbărilor climatice și adaptarea la acestea, investițiile în gestionarea deșeurilor, aprovizionarea și tratarea apei, protecția mediului și a biodiversității, prevenirea poluării industriale și utilizarea tehnologiilor ecologice, educația și cercetarea în domeniul mediului, precum și în alte sectoare reglementate de reglementările și politicile de mediu ale UE;
- Sprijinirea finanțării proiectelor de investiții de mediu de către instituțiile financiare locale și străine;
- Sprijin financiar pentru dezvoltarea finanțării proiectelor care va permite Republicii Moldova să absoarbă mai multe investiții financiare din sectorul mediului, inclusiv din surse externe.

În conformitate cu Anexa 1 la Regulamentul privind administrarea Fondului Ecologic Național, GHIDUL SOLICITANȚILOR FEN Fondul finanțează proiecte pe baza următoarelor criterii:

Criteriile principale de selectare a proiectelor spre finanțare

1. Contribuția proiectului la realizarea strategiilor, programelor, planurilor în domeniul protecției mediului elaborate de autoritatea centrală de mediu.
2. Corespunderea activităților proiectului cu prioritățile fondului.
3. Efectul ecologic, bine definit, evident și concret măsurabil.
4. Disponibilitatea de toate documentele necesare.
5. Durabilitatea și continuitatea activităților după finalizarea proiectului.

6. Dovada a existenței potențialului uman și tehnic necesar pentru realizarea proiectului în zona respectivă.
7. Existența cotei de participare. Contribuția financiară trebuie să constituie cel puțin 15% din costul total al proiectului și poate fi oferită atât de către solicitantul de grant, cât și de alți finanțatori: consilii raionale, agenți economici, primării, comunitate, alte fonduri, etc.
8. Aportul proiectului la conștientizarea ecologică a populației și promovarea politicii de protecție a mediului.
9. Expunerea clară a obiectivelor și rezultatelor proiectului, modalității de implementare a activităților, justificarea clară a bugetului propus spre finanțare de la FEN și suma totală a proiectului (cu toate cofinanțările).

Domenii de finanțare

Conform priorităților sale, FEN are menirea de a susține financiar diverse tipuri de proiecte, care pot fi subdivizate convențional în următoarele categorii și domenii:

- Soluționarea problemelor ecologice asociate cu dezvoltarea durabilă a sistemelor de aprovizionare cu apă, canalizare și epurare a apelor reziduale
- Amenajarea zonelor și fâșiilor de protecție a râurilor și cursurilor de apă, fântânilor și izvoarelor publice
- Soluționarea problemelor ecologice asociate cu gestionarea deșeurilor
- Extinderea fondului forestier
- Investigații științifice în domeniul protecției mediului
- Informare și conștientizare ecologică (inclusiv premiarea câștigătorilor concursurilor de mediu)
- Colaborarea internațională în domeniul protecției mediului
- Prevenire sau lichidarea consecințelor calamităților naturale
- Energie regenerabilă sau eficiență energetică
- Protecția biodiversității.

FISM - Fondul de Investiții Sociale din Moldova, -

- cu misiunea de a contribui la implementarea Strategiilor Naționale de Dezvoltare ale Republicii Moldova prin împuternicirea comunităților sărace și a instituțiilor acestora pentru a gestiona nevoile prioritare de dezvoltare. Pe lângă furnizarea de asistență tehnică și financiară, FISM este un mecanism pentru comunități și un mecanism de învățare a noilor reguli de guvernare locală. Rolul FISM este de a sprijini financiar 70-85% din costul propunerilor de subproiecte și de a facilita și monitoriza grupurile comunitare care doresc să implementeze subproiecte.

De exemplu, în sfera proiectelor care vizează dezvoltarea infrastructurii educaționale, se aplică următoarele criterii de acces (pe baza: Ghidul Aplicantului pentru localitățile beneficiare de suport financiar pentru renovarea / construcție a blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal).

Criteriile de eligibilitate a propunerii de subproiect la FISM sunt următoarele:

- Instituția de învățământ să fie inclusă în Lista instituțiilor potențial beneficiare de investiții, selectate pentru proiectele de renovare/construcție a blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal (*HG nr.93, 94 din 11.02.2019 (Monitorul Oficial nr. 49-58, 2019)*).
- Instituția de învățământ să fie în proprietatea publică și să nu se permită privatizarea acesteia timp de 15 ani, începând cu data înaintării propunerii de subproiect;
- Existența/lipsa la moment a blocurilor sanitare interioare funcționale;
- Disponibilitatea unui sistem funcțional de apă, canalizare, epurare;
- Existența spațiilor pentru amplasarea blocurilor sanitare;
- Necesitățile de renovare a spațiilor și a sistemului de apeduct, canalizare;
- Existența proiectului tehnic (desenelor tehnice) pentru lucrările de renovare/construcție a blocurilor sanitare și a sistemelor de apă, canalizare, epurare;
- Disponibilitatea surselor financiare pentru asigurarea contribuției proprii la implementarea proiectului în mărime de minim 15% din suma suportului financiar acordat comunității din Bugetul de Stat.
- Subproiectul să fie realizabil din punct de vedere instituțional și tehnic;
- Impactul să fie unul imediat. Astfel, lucrările de renovare să contribuie la îmbunătățirea condițiilor desfășurării procesului instructiv-educativ chiar la finele implementării subproiectului.

Contribuția comunității este o condiție obligatorie în cadrul suportului financiar alocat din Bugetul de Stat al Republicii Moldova (*HG nr. 93, 94 din 11.02.2019 (Monitorul Oficial nr. 49-58, 2019)*) și constituie nu mai puțin de 15% din suma alocată comunității (cap. II, p. 6, subpunctul 4 al Regulamentului cu privire la organizarea procedurii de implementare a proiectelor de renovare/construcție a blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal (*HG nr. 93 din 11.02.2019 (Monitorul Oficial nr. 48, 2019)*)).

Sursele contribuției:

- bugetul raional;
- bugetul local;
- sponsorizări din partea agenților economici, altor lideri comunitari;
- bani cheș colectați de la populație (mână de la mână).

Suma contribuției comunității va fi transferată pe subcontul comunității la FISM.

Primele plăți pentru volumele de lucrări executate la obiect vor fi transferate companiei de construcții din contul contribuției comunității.

FISM efectuează plățile direct pe conturile companiei de construcții, responsabilului tehnic. Beneficiarii nu vor avea acces la transferurile bănești.

➤ Fonduri externe

Pe măsură ce procesele de descentralizare și democrație din Republica Moldova se aprofundează și se deschid către Occident, se presupune că oportunitățile de a obține sprijin financiar din diverse fonduri externe vor crește în anii următori. Cele mai mari oportunități vor fi legate de statutul Moldovei de țară candidată la UE.

În perioada de preaderare, Republica Moldova va putea beneficia de diverse suporturi financiare din partea bugetului Uniunii Europene. Proiectele în curs de desfășurare (2022) se referă la următoarele domenii:

Programarea priorităților de sprijin strategic al UE pentru Moldova pentru perioada 2021-2027 se bazează pe cei doi piloni ai Parteneriatului Estic: investiții și management, cu accent pe cinci obiective-cheie:

- Împreună pentru economii rezistente, durabile și integrate;
- Împreună pentru instituții responsabile, pentru statul de drept și pentru securitate;
- Împreună pentru rezistența la mediu și la schimbările climatice;
- Împreună pentru o transformare digitală rezistentă;
- Împreună pentru societăți reziliente, egale de gen, echitabile și incluzive¹.

Asistența UE se bazează pe condiții stricte și este legată de progrese satisfăcătoare în ceea ce privește reformele și respectarea statului de drept, a mecanismelor democratice eficiente și a drepturilor omului.

Programul Interreg NEXT România-Moldova

La începutul lunii decembrie 2022, Comisia Europeană a aprobat un buget de 77 de milioane de euro pentru cooperarea transfrontalieră între România și Republica Moldova în vederea îmbunătățirii educației, asistenței medicale și protecției mediului.

Programul Interreg NEXT România-Moldova va investi în prevenirea riscurilor de dezastre și în rezistența la dezastre. Programul va contribui, de asemenea, la conservarea biodiversității, contribuind în același timp la dezvoltarea economică a comunităților locale. Programul va investi în educație și formare profesională (de exemplu, construirea sau modernizarea școlilor și liceelor, modernizarea echipamentelor digitale). Accesul la asistență medicală va fi finanțat pentru a aborda disparitățile dintre serviciile medicale din mediul rural și urban din România, în timp ce Moldova va primi echipamente medicale noi de înaltă calitate. În cele din urmă, programul va investi în turism și cultură, îmbunătățind accesul la monumentele din zonă.

Interreg este unul dintre instrumentele-cheie ale UE care sprijină cooperarea transfrontalieră. Acesta abordează provocări comune și găsește soluții comune în domenii precum sănătatea, mediul, cercetarea, educația, transportul și energia durabilă.

Pentru perioada 2021-2027, Interreg are un buget total de aproape 10,1 miliarde de euro, care cuprinde 86 de programe și patru direcții de acțiune: transfrontalieră (Interreg A), transnațională (Interreg B), interregională (Interreg C) și integrarea regiunilor ultraperiferice (Interreg D).

Proiectele finanțate în cadrul programului de cooperare Interreg NEXT 2021-2027 se axează pe cooperarea dintre UE și țările partenere de-a lungul frontierelor externe ale UE.

Proiectele pentru R. Moldova și România vor aborda următoarele priorități:

¹ https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/european-neighbourhood-policy/eastern-partnership_en

- Promovarea adaptării la schimbările climatice și a prevenirii riscurilor de dezastre și a rezilienței, ținând seama de abordările bazate pe ecosisteme;
- Consolidarea protecției și conservarea biodiversității naturale și a infrastructurii verzi, inclusiv în zonele urbane, și reducerea tuturor formelor de poluare;
- Îmbunătățirea accesului echitabil la servicii de educație, formare și învățare pe tot parcursul vieții de înaltă calitate și favorabile incluziunii, prin dezvoltarea unei infrastructuri accesibile, inclusiv prin promovarea rezilienței la educație și formare la distanță și online;
- Asigurarea accesului egal la asistență medicală și sprijinirea capacității de rezistență a sistemelor de sănătate, inclusiv a asistenței medicale primare, și promovarea tranziției de la îngrijirea instituțională la îngrijirea în familie și în comunitate; consolidarea rolului culturii și al turismului durabil în dezvoltarea economică, incluziunea socială și inovarea socială;
- Consolidarea unei administrații publice eficiente prin promovarea cooperării juridice și administrative și a colaborării între cetățeni, actori ai societății civile și instituții, în special în vederea eliminării obstacolelor juridice, de capacitate și de altă natură din regiunea de frontieră;
- Gestionarea trecerilor de frontieră și gestionarea mobilității și a migrației.

Fonduri poloneze în cadrul Programului de cooperare poloneză pentru dezvoltare al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia

Dezvoltarea socio-economică a comunităților locale din Moldova este susținută și de Republica Polonă. Timp de mulți ani, Ministerul Afacerilor Externe al Republicii Polone a alocat fonduri speciale în cadrul cooperării poloneze pentru dezvoltare. Administrația locală și partenerii sociali din Polonia pot forma parteneriate de proiect și pot pune în aplicare în comun activități care sunt în conformitate cu obiectivele Programului de cooperare poloneză pentru dezvoltare al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia într-un anumit an. Prioritățile Programului de cooperare poloneză pentru dezvoltare al Ministerului Afacerilor Externe al Republicii Polonia pentru Moldova:

1. Prioritate: Pace, justiție și instituții puternice (CZR 16)
 - a. Activitățile vor avea ca scop atingerea următorului rezultat: Dezvoltarea sistemelor naționale și locale de gestionare a crizelor, consolidarea capacității administrațiilor publice de a preveni și de a răspunde la dezastre naturale și provocate de om, precum și creșterea capacităților operaționale în acest sens.
2. Prioritate: Egalitatea de șanse - spirit antreprenorial (CZR 8)
 - a. Activitățile vor avea ca scop atingerea următoarelor rezultate: a) Sprijin pentru dezvoltarea spiritului antreprenorial, inclusiv prin transfer de tehnologie și de cunoștințe pentru inovare economică. b) Sprijin pentru punerea în aplicare a politicilor de promovare a turismului durabil care să permită crearea de locuri de muncă și promovarea produselor locale și a patrimoniului natural.
3. Prioritate: Egalitatea de șanse - orașe durabile (CZR 11)
 - a. Activitățile vor avea ca scop atingerea următorului rezultat: Îmbunătățirea calității vieții locuitorilor din mediul urban prin revitalizarea spațiilor urbane, modernizarea serviciilor municipale și participarea sporită a locuitorilor la gestionarea spațiilor urbane.
4. Prioritate: Clima și resursele naturale (CZR 13)

- a. Activitățile vor avea ca scop atingerea următorului rezultat: Sprijinirea sectorului public, inclusiv a administrației locale, în ceea ce privește utilizarea surselor de energie regenerabilă și creșterea eficienței energetice.

Entități eligibile:

- organizațiile neguvernamentale și entitățile abilitate în conformitate cu punctul 3.1.1. a Regulamentului
- universități de stat
- institute de cercetare
- Academia de Științe din Polonia și unitățile sale științifice și organizatorice.

Finanțarea proiectelor în parteneriat public-privat

Parteneriatele publice-private pot fi formate pentru a atrage investiții private în vederea implementării unor proiecte care servesc interesul public, pentru a crește eficiența și calitatea serviciilor, a lucrărilor publice și a altor activități de interes public, precum și pentru a utiliza în mod eficient activele și banii publici. Parteneriatele publice-private se bazează pe cooperarea dintre un partener public și unul privat pentru a crește eficiența patrimoniului public, fiecare partener asumându-și propriile riscuri și responsabilități. Alte surse de finanțare, pe baza acordurilor de cooperare între autoritățile orașului și partenerii de dezvoltare, prin participarea la diverse concursuri de proiecte; prin stabilirea unei cooperări cu partenerii din sectorul privat.

Având în vedere că bugetul local nu poate satisface toate nevoile comunității, este dorit ca autoritățile locale să dispună de capacitatea de planificare strategică pentru a mobiliza fonduri și investiții din surse alternative, inclusiv din surse externe. Programele de revitalizare se bazează pe parteneriate, ceea ce înseamnă că finanțarea pentru implementarea proiectelor nu poate proveni dintr-o singură sursă, exclusiv doar din bugetul local. Ar trebui depuse mai multe eforturi pentru a asigura un mecanism de finanțare cuprinzător a programului.

În special, este imperativ ca cei responsabili de punerea în aplicare a Programului de revitalizare a orașului Leova să ia măsuri pentru:

- apeluri la diverse fonduri ale donatorilor străini pentru finanțarea activităților incluse în programul de revitalizare;
- punerea în aplicare a unor măsuri care să încurajeze sectorul privat, în special antreprenorii locali, să se implice în activitățile de revitalizare și să contribuie la obiectivele programelor de revitalizare.

X. MONITORIZAREA ȘI EVALUAREA PROGRAMULUI

Reguli generale

Un element important în evaluarea eficacității măsurilor de revitalizare întreprinse este monitorizarea. Cunoașterea activităților (proiectelor) desfășurate și a impactului acestora asupra realității înconjurătoare face posibilă îmbunătățirea proiectelor care nu produc rezultatele așteptate. Monitorizarea se realizează pe baza unui set de indicatori stabiliți pentru fiecare obiectiv al programului. Sistemul de monitorizare descris în program ar trebui să prevadă frecvența, forma de monitorizare și evaluarea pe baza indicatorilor. Instrumentele/indicatorii de monitorizare ar trebui să fie ușor de înțeles de către părțile interesate, să fie clar definiți și să fie legați de problemele reale și de bază ale zonei. Monitorizarea reprezintă colectarea sistematică de informații privind punerea în aplicare a programului de revitalizare și modificările acestuia. Evaluarea este o apreciere ciclică a gradului de realizare a obiectivelor, pe baza informațiilor colectate, dar și a altor instrumente, cu identificarea motivelor pentru care acestea sunt nesatisfăcătoare.

Procesele legate de monitorizare și evaluare sunt interdependente și servesc la: 1) verificarea dacă programul a fost formulat în mod corespunzător, adică dacă și în ce măsură măsurile luate corespund obiectivelor programului; 2) verificarea estimărilor pe care se bazează procesul de revitalizare urbană; 3) evaluarea efectelor proiectelor individuale; 4) identificarea problemelor în implementarea programului și cauzele acestora. Monitorizarea și evaluarea periodică oferă o bază pentru îmbunătățirea punerii în aplicare a programului de revitalizare urbană sau a unor proiecte specifice, precum și pentru îmbunătățirea sistemului de punere în aplicare a programului de revitalizare urbană.

10.1 Monitorizarea efectelor activităților de revitalizare

Progresul Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 va fi măsurat prin diferiți indicatori, periodic, la nivelul obiectivelor Programului.

Progresul Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030, precum și proiectele individuale de revitalizare, vor fi monitorizate. O caracteristică a monitorizării constă în efectuarea de măsurători relevante pe parcursul punerii în aplicare a Programului, pentru a cunoaște progresele realizate într-o anumită etapă de punere în aplicare, în raport cu ipotezele formulate.

Monitorizarea Programului se va realiza pentru a asigura regularitatea punerii sale în aplicare și pentru a determina gradul de progres în atingerea obiectivelor stabilite. Monitorizarea va implica obținerea și analiza sistematică a datelor privind implementarea proiectelor individuale. Analiza datelor cantitative și calitative va permite detectarea timpurie a neconformităților, precum și prevenirea problemelor potențiale. Sunt planificate trei forme de monitorizare de bază:

- **monitorizare materială** - care va consta în controlul permanent al proiectelor derulate la un moment dat, obținerea de informații privind evoluția implementării acestora, asigurarea respectării obiectivelor Programului de Revitalizare Urbană a orașului Leova pentru anii 2023-2030. Indicatorii de realizare și de rezultat specifici proiectului vor fi utilizați în realizarea monitorizării fizice. O descriere a indicatorilor utilizați este furnizată în fișele proiectelor individuale.

- **monitorizare financiară** – va permite controlul obiectivelor financiare ale proiectelor de infrastructură, de investiții și sociale și va asigura durabilitatea rezultatelor obținute. Un alt aspect al monitorizării financiare va fi acela de a ajuta partenerii implicați în revitalizare să obțină informații despre posibilele surse de finanțare externă pentru diverse proiecte.
- **evaluarea impactului programului** – prin indicatori utilizați în diagnoză. Evaluarea impactului se va realiza cel puțin o dată la trei ani, separat pentru fiecare dintre subzonele de revitalizare și se va referi la nivelul indicatorilor care reflectă caracteristicile zonei degradate în cadrul diagnozei situației realizate în procesul de delimitare pentru elaborarea Programului de Revitalizare Urbană a orașului Leova pentru anii 2023-2030, precum și la nivelul de evoluție a acestor indicatori la momentul monitorizării. O îmbunătățire a situației va fi evidențiată printr-o scădere/ creștere a unui anumit indicator în raport cu nivelul de referință.

Tabelul Lista indicatorilor de delimitare pentru măsurarea impactului Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030

Obiective specifice de revitalizare	Indicatori de realizare a obiectivelor
1.1. Îmbunătățirea dotărilor și echipamentelor tehnice ale unităților de învățământ în vederea creșterii potențialului de dezvoltare a formării resurselor umane	• numărul de facilități dezvoltate și modernizate pentru îndeplinirea sarcinilor educaționale • numărul de echipamente noi în unitățile de învățământ • numărul de clădiri sportive construite și modernizate în unitățile de învățământ • numărul de proiecte și inițiative educaționale privind patrimoniul cultural și istoric • numărul de persoane care participă la creșterea cunoștințelor despre patrimoniul cultural și istoric • numărul de activități extra-școlare care ajută dezvoltarea pasiunilor copiilor și tinerilor • numărul de copii și tineri care participă la activități extra-școlare dezvoltarea a pasiunilor extra-școlare • numărul de clase de egalizare pentru copiii și tinerii mai puțin capabili
1.2. Creșterea și utilizarea potențialului istoric, cultural, educațional și turistic/de agrement	• numărul de clădiri culturale construite, reconstruite, modernizate • numărul de echipamente noi în spațiile destinate activităților culturale • numărul de monumente locale și monumente istorice revitalizate și restaurate • numărul de monumente istorice și de situri pentru cultivarea tradițiilor și a patrimoniului cultural create • numărul de săli de spectacol construite cu facilități culturale și educaționale

	• numărul de instrumente create pentru promovarea atracțiilor turistice • numărul de furnizori de servicii turistice; • un număr de elemente ale unui sistem de informare turistică și culturală (inclusiv o rețea modernă de internet); • numărul de parcuri și de locuri de parcare construite la atracțiile turistice • numărul de trasee turistice marcate • numărul de persoane care utilizează sistemul de informare turistică • numărul de instruiți, de informări și de consultanță furnizate cu privire la dezvoltarea infrastructurii turistice • număr de acorduri de colaborare cu instituții și companii din domeniul turismului și agrementului pentru promovarea ofertei turistice a orașului • numărul de turiști care utilizează atracțiile turistice
2.1. Îmbunătățirea calității și utilizarea în siguranță a infrastructurii rutiere și a trotuarelor	• numărul de km de drumuri de calitate îmbunătățită • numărul de kilometri de trotuare pentru pietoni și de piste de biciclete construite și extinse • numărul de instalații de iluminat construite și modernizate • numărul de poduri construite și modernizate • numărul de mașini și echipamente noi pentru construcția și repararea infrastructurii rutiere • reducerea accidentelor de circulație
2.2. Îmbunătățirea stării infrastructurii și a nivelului de siguranță publică, inclusiv în caz de inundații	• numărul de inițiative și proiecte de sprijinire a poliției și a altor servicii, precum și continuarea cooperării în vederea asigurării siguranței comunității și a contracarării diferitelor amenințări • reducerea numărului de riscuri • numărul de inițiative și proiecte de promovare și informare a comunității locale cu privire la riscuri • numărul de proiecte de dezvoltare a infrastructurii pentru îmbunătățirea siguranței publice
2.3. Îmbunătățirea standardului și echipamentului infrastructurii tehnice și municipale, inclusiv a protecției mediului	• numărul de parcuri și spații verzi amenajate și renovate • zona de revitalizare a zonelor degradate • numărul de locuitori cu o mai mare conștientizare a problemelor de mediu • numărul de instalații de apă modernizate

	• numărul de km de rețea de canalizare extinsă și modernizată • numărul de racorduri de canalizare
--	---

Sursa: elaborare proprie

Monitorizarea Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 va fi responsabilitatea Comitetului de Coordonare, în cooperare cu Comisia Consultativă. Prin intermediul monitorizării sistematice, va fi posibil să se diagnosticheze din timp orice dificultăți care apar și care afectează proiectele în curs de implementare, calendarul acestora și realizarea obiectivelor Programului. Monitorizarea se va baza pe obținerea și analizarea datelor privind proiectele individuale incluse în Program, pe supravegherea investițiilor realizate, pe observarea schimbărilor care apar ca urmare a implementării activităților.

Ca parte a monitorizării, se vor întocmi rapoarte anuale privind implementarea proiectelor planificate și a obiectivelor Programului. Pe de altă parte, o dată la 3 ani, Primarul orașului Leova va evalua validitatea și gradul de implementare a Programului în conformitate cu sistemul de monitorizare și evaluare descris – inclusiv prin utilizarea indicatorilor indicați.

10.2 Principii de evaluare a programului de revitalizare

Reguli generale

Pe lângă monitorizarea continuă, documentul Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 va face obiectul unei evaluări. Prin evaluare se înțelege realizarea unei aprecieri a unui fenomen. Implică formularea de judecăți cu privire la valoarea activității evaluate, prin colectarea și analiza sistematică și deschisă a informațiilor despre aceasta în raport cu obiectivele, criteriile și valorile cunoscute. Evaluarea este, de asemenea, studiul valorii sau al caracteristicilor unui anumit program, plan, activitate sau facilitate, din punctul de vedere al unor criterii acceptate, în scopul îmbunătățirii, dezvoltării sau unei mai bune înțelegeri a acestuia. Este o evaluare a valorii unei intervenții folosind criterii specifice pentru această evaluare, realizată pentru a determina eficacitatea intervenției, pentru a evalua în raport cu obiectivele și pentru a analiza impactul asupra unor probleme structurale specifice.

Cu alte cuvinte, evaluarea Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 va fi o evaluare a impactului acestuia asupra îmbunătățirii situației socio-economice a zonelor de revitalizare. Obiectivul principal de revitalizare este de a scoate zona de revitalizare din criză.

Evaluarea realizată se va baza pe datele de monitorizare, adică pe valorile colectate periodic și aferente indicatorilor de progres al proiectelor de revitalizare și schimbările induse, fenomene legate de obiectivele programului de revitalizare.

Evaluarea care va fi efectuată nu se va limita doar la indicatorii colectați în timpul monitorizării. Indicatorii calitativi, cum ar fi cei care se referă la nivelul fenomenelor sociale sau economice, vor face, de asemenea, obiectul unei evaluări.

În ceea ce privește Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030, scopul evaluării este de a îmbunătăți calitatea și eficiența programului în raport cu problemele definite în zonele de revitalizare. Aceasta servește la estimarea gradului de realizare a obiectivelor și a acțiunilor și, prin aceasta, la determinarea gradului de implementare a documentului în ansamblu.

Metodologiile de evaluare pentru proiectele și programele UE indică următoarele tipuri de evaluări:

- ex-ante – înainte de punerea în aplicare a proiectului / programului,
- mid-term – la jumătatea perioadei de implementare a proiectului / programului,
- ex-post – la sfârșitul proiectului / programului,
- on-going – în mod continuu.

Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 face obiectul unei evaluări a oportunității și a gradului de punere în aplicare a acestuia. Primarul orașului Leova este responsabil pentru evaluarea actualității și a gradului de implementare a Programului de revitalizare. Evaluarea întocmită de primar este supusă avizului Comitetului de Coordonare și al Comisiei Consultative și este publicată pe site-ul web al Primăriei Leova. Printre altele, această evaluare va determina necesitatea de a actualiza Programul de Revitalizare Urbană.

În ceea ce privește Programul de Revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030, se va efectua o evaluare:

- pe parcursul implementării Programului, o dată la trei ani, de la începutul Programului – se vor evalua angajamentele realizate, raționalitatea fondurilor cheltuite, progresul înregistrat în implementarea întregului document și realizarea obiectivelor și efectelor stabilite.
- după finalizarea Programului – o evaluare cuprinzătoare a impactului pe termen lung al proiectelor implementate și al întregului Program de Revitalizare asupra situației sociale și economice a zonelor de revitalizare și a orașului Leova.

Odată finalizat Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030, se vor lua măsuri pentru a stabili direcțiile de revitalizare pentru anii următori, pe baza rezultatelor și obiectivelor atinse și a identificării nevoilor locuitorilor și a capacității financiare a orașului Leova. De asemenea, va fi întocmită o listă de proiecte de revitalizare care vor fi implementate în anii următori.

Rezultatele evaluării în curs de desfășurare vor aborda toate obiectivele Programului de revitalizare și aspectele cheie ale revitalizării (cum ar fi parteneriatul, complementaritatea, complexitatea, concentrarea) și vor identifica recomandări pentru:

- nivelul de punere în aplicare a proiectelor de revitalizare și a programului în ansamblul său,
- nivelul de realizare a obiectivelor individuale,
- efecte de revitalizare pentru zona de revitalizare și pentru întregul oraș Leova,
- oportunitatea programului,
- sistemul de revitalizare instituțională a orașului Leova.

XI. ACTUALIZAREA PROGRAMULUI DE REVITALIZARE

Programul de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 va face obiectul unei proceduri de actualizare. În cazul în care Programul de revitalizare trebuie actualizat sau modificat, acest lucru va fi făcut de către Consiliul local Leova, sub forma unei hotărâri, la cererea primarului, după examinarea propunerilor Comitetului de Coordonare și ale Comisiei de Consultare. De asemenea, Programul poate fi actualizat și pe baza solicitărilor formulate de părțile individuale interesate de revitalizare, transmise prin intermediul reprezentanților acestora în cadrul Comisiei de Consultare sau direct către Primăria orașului. Necesitatea de a actualiza programul de revitalizare poate rezulta din modificări ale condițiilor locale, din apariția unor noi probleme și nevoi sau din apariția unor noi oportunități de dezvoltare. Concluziile monitorizării și evaluării Programului pot constitui un motiv pentru a realiza o actualizare a Programului.

Din punct de vedere formal, procesul de actualizare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030 se va desfășura după cum urmează - în conformitate cu etapele indicate ale procedurii:

- evaluarea, o dată la trei ani, a oportunității și a gradului de implementare a Programului de revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030;
- evaluarea de către Comitetul de Coordonare și Comisia Consultativă;
- anunțul privind evaluarea disponibilă pe site-ul web al Primăriei orașului;
- o cerere adresată Consiliului local pentru modificarea Programului de Revitalizare;
- efectuarea de modificări ale Programului de Revitalizare;
- desfășurarea de consultări publice cu privire la Programul de Revitalizare actualizat;
- aprobarea proiectului de modificare a Programului de Revitalizare de către Agenția pentru Dezvoltare Regională;
- adoptarea unei rezoluții de către Consiliul local al orașului Leova.

În cazul în care modificările aduse Programului de Revitalizare se referă la limitele zonei de revitalizare, va fi necesar să se desfășoare o procedură analogă cu procesul de elaborare a Programului de Revitalizare, inclusiv toate activitățile și metodele participative.

Încheierea procedurilor în cadrul consiliului local și analiza observațiilor făcute vor fi urmate de aprobarea proiectului de program de către Agenția de Dezvoltare Regională și, în final, de adoptarea modificărilor la program de către Consiliul Local.

Lista de surse

- APROBAT prin Decizia Consiliului Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale nr.17/20 din 04 august 2020 Anexa nr.1 la Manualul Operațional al FNDR: REGULAMENTUL de desfășurare a apelului competitiv de selectare a proiectelor pentru finanțare din Fondul Național pentru Dezvoltare Regională
- Ghid privind revitalizarea urbană pentru orașele din Republica Moldova, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova, Varșovia/Chișinău 2020,
<https://madrm.gov.md/sites/default/files/Ghid%20privind%20revitalizarea%20urbana.pdf>
- Linii directoare privind revitalizarea urbană în Republica Moldova, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului al Republicii Moldova,
http://www.adrgagauzia.md/public/files/Linii_directoare_privind_revitalizarea_urban_in_Republica_Moldova.pdf
- REGULAMENT privind administrarea Fondului Ecologic Național Anexă la ordinul Ministerului Mediului, Nr.73 din 10 septembrie 2013,
<http://green.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=44>
- Ghidul Aplicantului pentru localitățile beneficiare de suport financiar pentru renovarea / construcție a blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ primar, gimnazial și liceal, <https://fism.gov.md/ro/advanced-page-type/formulare>
- INTERREG VI-A NEXT ROMANIA-REPUBLIC OF MOLDOVA
https://ro-md.net/images/Interreg_NEXT_ROMD_Trimis_CE.pdf

ANEXE

1. Copia deciziei Consiliului orașenesc al orașului Leova de instituire a Comitetului de Coordonare

REPUBLICA MOLDOVA Consiliul orașenesc Leova PRIMĂRIA ORAȘULUI LEOVA		РЕСПУБЛИКА МОЛДОВА Леовский городской Совет ПРИМЭРИЯ ГОРОДА ЛЕОВА
--	---	--

MD-6301, or. Leova, str. Unirii, nr. 22; tel. fax (+373) 2-27-65, 2-55-02; Email: leovaprimaria@gmail.com

DECIZIA nr. 3.2

26.08.2022

„Cu privire la înstituirea Comitetului de Coordonare în cadrul procesului de elaborare și realizare a Programului de Revitalizare Urbană”

În temeiul art. 14, alin.(2), al Legii „Privind administrația publică locală” nr. 436-XVI din 28.12.2006, art. 4 alin. (1) lit. a), g) din Legea „privind descentralizarea administrativă” nr. 435 din 28.12.2011, Hotărârea de Guvern cu privire la aprobarea Regulamentului privind gestionarea mijloacelor financiare ale Fondului național pentru dezvoltare regională și locală, nr. 152 din 09.03.2022, în scopul elaborării și realizării Programului de Revitalizare Urbană a orașului Leova;

Consiliul orașenesc Leova DECIDE:

1. Se instituie Comitetul de Coordonare în cadrul procesului de elaborare și realizare a Programului de Revitalizare Urbană a orașului Leova, în următoarea componență:
Președinte: Bujorean Alexandru, Primarul orașului Leova;
Secretar: Vulpe Cristina, specialist în atragerea investițiilor al Primăriei orașului Leova;
Membrii:
- Crețu Oleg - Viceprimarul orașului Leova;
- Manolachi Maria - contabil-șef al Primăriei orașului Leova;
- Trofim Tatiana - specialist pe domeniul planificare al Primăriei orașului Leova;
- Rușulchi Simmel - arhitect al Primăriei orașului Leova;
- Cozma Iurie - inginer cadastru al Primăriei orașului Leova;
- Zmeu Ion - inginer gospodăria comună al Primăriei orașului Leova;
- Mîndru Alexei - specialist al Primăriei orașului Leova;
2. Se pune în sarcina Comitetului de Coordonare, analiza datelor colectate și oferirea sprijinului persoanei responsabile de Revitalizare Urbană în scopul elaborării și realizării Programului de Revitalizare Urbană, în mod participativ și transparent;
3. Se desemnează responsabil pentru coordonarea activităților procedurii pentru realizarea prezentei decizii, Vulpe Cristina, specialist în atragerea investițiilor al Primăriei orașului Leova;
4. Controlul executării prezentei decizii se atribuie Primarului orașului Leova, Di Alexandru Bujorean.

PREȘEDINTELE ȘEDINȚEI „Contrasemnat” SECRETAR INTERIMAR AL CONSILIULUI		 CEBAN OXANA ALINA ROȘCA
---	--	--

2. Copia listei de prezență la atelierele consultative

3. Copia dispoziției de instituire a Comisiei Consultative

REPUBLICA
MOLDOVA

РЕСПУБЛИКА
МОЛДОВА

Primarul orașului Leova

Примар города Леова

6301, or. Leova str. Unirii, nr. 22 tel/fax. 2-27-63, 2-22-06 email: leovaprimaria@gmail.com

Dispoziția Nr.224

07.12.2022

„Cu privire la instituirea Comisiei Consultative
în cadrul procesului de elaborare
și realizare a Programului de Revitalizare Urbană”

În temeiul art. 14, alin.(2), al Legii „Privind administrația publică locală” nr. 436-XVI din 28.12.2006, art. 4 alin. (1) lit. a), g) din Legea „privind descentralizarea administrativă” nr. 435 din 28.12.2011, Titlul proiectului: „Leova Noastră”, Implementarea unui model de management participativ al revitalizării orașului Leova din Moldova, Proiectul fiind cofinanțat de Ministerul Afacerilor Externe a Republicii Polone în cadrul programului polonez de cooperare pentru dezvoltare – Asistența Poloniei, și în baza semnării Acordul bilateral de colaborare, între Primăria Leova și Fundația „Centrul de Dezvoltare Locală” din Polonia și în scopul elaborării și realizării Programului de Revitalizare Urbană a orașului Leova;

Dispun:

1. Se instituie Comisia Consultativă în cadrul procesului de elaborare și realizare a Programului de Revitalizare Urbană a orașului Leova, în următoarea componență:

Președinte: Bujorean Alexandru- Primarul orașului Leova;

Secretar: Vulpe Cristina- specialist în atragerea investițiilor al Primăriei orașului Leova;

Membrii:

- Crețu Oleg - Viceprimarul orașului Leova;

- Rodica Hasan- secretar al Consiliul local Leova;

- Timofte Mihail- șef serviciu atragerea investițiilor în cadrul Primăriei orașului Leova;

- Stoiu Angela- specialist în domeniul juridic în Primăriei orașului Leova;

- Crețu Aliona- directoarea Casei de Cultură „Petru și Ion Aldea-Teodorovici” din orașul Leova;

- Iachimov Raisa- directoarea Școlii Sportive din orașul Leova;

- Antonovici Viorica- directoarea Centrului Tinerului Naturalist din orașul Leova;

- Gheorghiu Elena- directoarea grădiniței de copii nr. 1 „Albinuța” din orașul Leova;

- Țăranu Angela- directoarea grădiniței de copii nr. 2 „Romanița” din orașul Leova;

- Antoniu Victor- Administrator S.A. Apa-Canal Leova;

- Manalachi Maria - contabil-șef în cadrul Primăriei orașului Leova;

- Trofim Tatiana - specialist pe domeniul planificare în cadrul Primăriei oraşului Leova;
- Porotnicov Tamara- specialist în domeniul achiziții publice în cadrul Primăriei oraşului Leova;
- Ruşulski Samuel - arhitect în cadrul Primăriei oraşului Leova;
- Cozma Iurie - inginer cadastral în cadrul Primăriei oraşului Leova;
- Neghină Ludmila - asistent social

Se pune în sarcina Comisiei Consultative, analiza datelor colectate și oferirea sprijinului persoanei responsabile de Revitalizare Urbană în scopul elaborării și realizării Programului de Revitalizare Urbană, în mod participativ și transparent;

2. Se desemnează responsabil pentru coordonarea activităților procedurii pentru realizarea prezentei decizii, Vulpe Cristina, specialist în atragerea investițiilor al Primăriei oraşului Leova;

3. Controlul executării prezentei decizii se atribuie Primarului oraşului Leova, Dl Alexandru Bujorean.

Viceprimar al or.Leova

Oleg Crețu

4. Copia deciziei Consiliului orășenesc prin care se adoptă Programul de Revitalizare a orașului Leova pentru anii 2023-2030